

## הישיבה המאתיים-ועשרים של הכנסת השמינית

יום שני, כ"ט חשון תשל"ו (3 נובמבר 1975)  
ירושלים, הכנסת, שעה 16:04

### א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הונחו היום על שולחן הכנסת לדיון מוקדם: חוק ההת-  
גוננות האזרחית (תיקון), תשל"ה—1975 — מטעם חבר-  
הכנסת משה ורטמן; חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי  
(ביטול סעיף 105), תשל"ו—1975 — מטעם חבר-הכנסת  
אברהם לבנבראון.

היו"ר י. ישעיהו:  
הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה  
נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת נ. לורך:  
ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי

### ב. חוק הבטיחות במקומות ציבוריים (תיקון), תשל"ה—1975 \* (קריאה ראשונה)

דרה של המונח "אסיפה" ולהרחיב את חלות החוק,  
ובאופן כזה גם להרחיב את מידת הבטיחות עד כמה  
שהדבר נתון בידי אדם.

אני מציע לכנסת לקבל את החוק ולהעבירו לוועדה.

היו"ר י. ישעיהו:  
חברי הכנסת, בסדר-היום שלנו שורה של חוקים  
שיביא אותם שר הפנים, והחוק הראשון הוא חוק הבטיחות  
במקומות ציבוריים (תיקון), תשל"ה—1975 — קריאה  
ראשונה. רשות הדיבור לשר הפנים.

היו"ר י. ישעיהו:  
חברי הכנסת, הדיון בהצעת חוק זו יהיה אישי.  
נרשמו חברי כנסת אחדים. אני מבקש שהם ישאו את  
דבריהם במסגרת של חמש דקות כל אחד. רשות הדיבור  
לחבר-הכנסת קורפו, ואחריו לחבר-הכנסת שינמן.

שר-הפנים י. בורג:  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהצעת החוק שאני  
מביא היום אין צורך, להלכה ולמעשה, בהנמקה יתירה  
וארוכה, ומשום כך דברי ההנמקה שלי יהיו קצרים  
ביותר. מדובר בחוק הבטיחות במקומות ציבוריים (תי-  
קון), ואם בכל ימות השנה ובכל השנים עניין זה היה  
חשוב ודחוף, על אחת כמה וכמה, בלי הנמקה יתירה,  
עניין הבטיחות במקומות ציבוריים חשוב וחיוני היום.

חיים קורפו (הליכוד):  
אדוני היושב-ראש, חוק הבטיחות במקומות ציבו-  
ריים בא למעשה למלא את החסר לאותם המקומות  
שלא חלה עליהם ההגדרה של "בית-עסק". בחוק רישוי  
עסקים, ובפרט לאחר התיקון שהוכנס בו בשנת תשל"ה,  
כלולים כמעט כל נושאי הבטיחות. על-פי חוק זה  
רשאי שר הפנים, בהתייעצות עם שר הבריאות, שר  
המשטרה ושר העבודה, "לקבוע תקנות להבטחת: איכות  
הסביבה, מניעת מפגעים ומטרדים, קיום שירות כבאות,  
מניעת סכנה לשלום הציבור והבטחה מפני שוד והת-  
פרצות, בטיחות הנמצאים במקום העסק וסביבתו".

בתוך החוק הזה יש קביעות כפי שאנחנו מבינים  
אותן: פתיחה מתאימה בשביל הכניסה והיציאה, מעב-  
רים לשעת בהלה, חסי-וחלילה, האבזורים הדרושים לשם  
כיבוי אש, כדי שלא יקרה מה שעלול לקרות, וגם מידת  
הצפיפות המותרת והצפיפות שלמעלה ממידה זו אינה  
מותרת.

למעשה בא חוק הבטיחות במקומות ציבוריים למלא  
את החסר לגבי מקומות שאינם בתי-עסק, ונדמה לי שאנו  
מסתככים במקצת, כי החוק קבע שני סוגים של אירו-  
עים: אסיפות ועצרות. בחוק נאמר ש"אסיפה" היא:  
"התקהלות מאורגנת של בני-אדם, בין שהגישה אליה  
בתמורה ובין ללא תמורה, הכל בסייגים כמפורט לה"

בחוק כלול המונח "אסיפה". מונח זה הוא רחב מאוד  
ובכל זאת הוא השאיר ספקות מסוימים בנוגע להגדרתו.  
נשאלת השאלה עד כמה יכולה וצריכה ההגדרה לחול  
על מקומות המשמשים או דרך קבע או שלא דרך קבע  
לשמחות, למשל — ואנו מקווים ששמחות של יהודים  
ירבו — באשר לא היה ברור אם החוק חל על אולמות  
בשמחות השונים והאטראקטיביים שלהם, שהרי כתוב  
בחוק רק "אסיפה". הצעה זו באה כדי להרחיב את ההג-

## הישיבה המאתיים-ועשרים של הכנסת השמינית

יום שני, כ"ט חשון תשל"ו (3 נובמבר 1975)  
ירושלים, הכנסת, שעה 16:04

### א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הונחו היום על שולחן הכנסת לדיון מוקדם: חוק ההת-  
גוננות האזרחית (תיקון), תשל"ה—1975 — מטעם חבר-  
הכנסת משה ורטמן; חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי  
(ביטול סעיף 105), תשל"ו—1975 — מטעם חבר-הכנסת  
אברהם לבנבראון.

היו"ר י. ישעיהו: הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה  
נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכיר הכנסת נ. לורך: מזכיר יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי

### ב. חוק הבטיחות במקומות ציבוריים (תיקון), תשל"ה—1975 \* (קריאה ראשונה)

דרה של המונח "אסיפה" ולהרחיב את חלות החוק,  
ובאופן כזה גם להרחיב את מידת הבטיחות עד כמה  
שהדבר נתון בידי אדם.  
אני מציע לכנסת לקבל את החוק ולהעבירו לוועדה.

היו"ר י. ישעיהו: בסדר-היום שלנו שורה של חוקים  
חברי הכנסת, והחוק הראשון הוא חוק הבטיחות  
במקומות ציבוריים (תיקון), תשל"ה—1975 — קריאה  
ראשונה. רשות הדיבור לשר הפנים.

היו"ר י. ישעיהו: חברי הכנסת, הדיון בהצעת חוק זו יהיה אישי.  
נרשמו חברי כנסת אחדים. אני מבקש שהם ישאו את  
דבריהם במסגרת של חמש דקות כל אחד. רשות הדיבור  
לחבר-הכנסת קורפו, ואחריו לחבר-הכנסת שינגן.

שר-הפנים י. בורג: אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהצעת החוק שאני  
מביא היום אין צורך, להלכה ולמעשה, בהנמקה יתירה  
וארוכה, ומשום כך דברי ההנמקה שלי יהיו קצרים  
ביותר. מדובר בחוק הבטיחות במקומות ציבוריים (תי-  
קון), ואם בכל ימות השנה ובכל השנים עניין זה היה  
חשוב ודחוף, על אחת כמה וכמה, בלי הנמקה יתירה,  
עניין הבטיחות במקומות ציבוריים חשוב וחיוני היום.

חיים קורפו (הליכוד): אדוני היושב-ראש, חוק הבטיחות במקומות ציבו-  
ריים בא למעשה למלא את החסר לאותם המקומות  
שלא חלה עליהם ההגדרה של "בית-עסק". בחוק רישוי  
עסקים, ובפרט לאחר התיקון שהוכנס בו בשנת תשל"ה,  
כלולים כמעט כל נושאי הבטיחות. על-פי חוק זה  
רשאי שר הפנים, בהתייעצות עם שר הבריאות, שר  
המשטרה ושר העבודה, "לקבוע תקנות להבטחת: איכות  
הסביבה, מניעת מפגעים ומטרדים, קיום שירות כבאות,  
מניעת סכנה לשלום הציבור והבטחה מפני שוד והת-  
פרצות, בטיחות הנמצאים במקום העסק וסביבתו".

בתוך החוק הזה יש קביעות כפי שאנחנו מבינים  
אותן: פתיחה מתאימה בשביל הכניסה והיציאה, מעב-  
רים לשעת בהלה, חסי-יחלילה, האבזורים הדרושים לשם  
כיבוי אש, כדי שלא יקרה מה שעלול לקרות, וגם מידת  
הצפיפות המותרת והצפיפות שלמעלה ממידה זו אינה  
מותרת.

למעשה בא חוק הבטיחות במקומות ציבוריים למלא  
את החסר לגבי מקומות שאינם בתי-עסק, ונדמה לי שאנו  
מסתככים במקצת, כי החוק קבע שני סוגים של אירו-  
עים: אסיפות ועצרות. בחוק נאמר ש"אסיפה" היא:  
"התקהלות מאורגנת של בני-אדם, בין שהגישה אליה  
בתמורה ובין ללא תמורה, הכל בסייגים כמפורט לה-"

בחוק כלול המונח "אסיפה". מונח זה הוא רחב מאוד  
ובכל זאת הוא השאר ספקות מסוימים בנוגע להגדרה.  
נשאלת השאלה עד כמה יכולה וצריכה ההגדרה לחול  
על מקומות המשמשים או דרך קבע או שלא דרך קבע  
לשמחות, למשל — ואנו מקווים ששמחות של יהודים  
ירבו — באשר לא היה ברור אם החוק חל על אולמות  
בשמות השונים והאטראקטיביים שלהם, שהרי כתוב  
בחוק רק "אסיפה". הצעה זו באה כדי להרחיב את ההג-

בצווי התורה וחוקותיה הוזהרנו במיוחד לשמור על שלומם של היחיד והציבור ולא להכשיל את הרבים ולא לגרום להם צער וזק. וכן אומרים חכמינו ז"ל במסכת כתובות: "ר' נתן אומר: מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ולא יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו? שנאמר: ולא תשים דמים בביתך".

ספר החינוך כולל את הדאגה לבטיחות במצווה של "ועשית מעקה לגגך", המחייבת להסיר מכשולים ונגפים מכל משכנותינו. "והענין הוא: שנבנה קיר סביב הגגות וסביב הבורות והשיחין ודומיהן, כדי שלא תיכשל ברייה ליפול בהם או מהם. ובכלל מצווה זו לבנות ולתקן כל כותל וכל גדר שיהיה קרוב לבוא תקלה ממנו.

ואם אמנם אמרו חז"ל שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, אף-על-פי-כן צריך האדם לשמור עצמו מן המקרים הנהוגים בעולם. כי האל ברא עולמו ובנאו על יסודות עמודי הטבע וגורו שתהיה האש שורפת והמים מכבים בלהבה. וכמו כן יחייב הטבע שאם תיפול אבן גדולה על ראש איש, שתרוצץ את מוחו, או אבן יפול האדם מראש הגג הגבוה לארץ, שימות. וציווה האל על האדם להישמר מן המקרה, כי הטבע, שהוא מסור ביד האלוקים, יעשה פעולתו עליו אם לא יישמר האדם ממנו.

ועל כן תצוונו התורה לשמור משכנותינו ומקומותינו, לבל יקרנו מוות בפשיעתנו ולא נסכן נפשותינו על סמך הנס, כי כבר אמרו חז"ל: שכל הסומך על הנס, אין עושין לו נס.

והרבה דברים אסרו כדי להישמר מן הנזקים ומן המקרים הרעים, שאין ראוי לו לאדם, שיש בו דעה, לסכן בנפשו. ועל כן ראוי, שיתן לבו לכל הדברים שאפשר להגיד לו נזק בהם". עד כאן דברים מספר החינוך.

גם השולחן ערוך, בסימן תכ"ז בחושן המשפט, מקדיש לעניני הבטיחות הרבה תשומת-לב בתוך כמה וכמה סעיפים, כשראש הפרק נקרא: "מצוות עשה להסיר כל מכשול שיש בו סכנת נפשות, ועשית מעקה לגגך".

ובין השאר פוסק מרן ה"בית יוסף" כדלהלן: "וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצוות עשה להסירו ולהישמר ממנו ולהיזהר בדרך יפה, שנאמר: הישמר לך ושמור נפשך ואם לא הסיר והניח המכשול המביאות לידי סכנה, ביטל מצוות עשה ועבר בלא תשים דמים". "כל העובר על דברים אלו וכיוצא בהם ואומר 'הריני מסכן בעצמי, ומה לאחרים עלי בכך', או 'אני מקפיד בכך', מכין אותו מכת מרדות, והנזר מהם, עליו תבוא ברכת טוב". עד כאן דברי השולחן ערוך.

לאמיתו של דבר גם על אלה לא היה כלל דין שווה. היו מקרים וגם אובייקטים שהדין הזה לא חל עליהם, כמו שאמרנו: אין חיוב עשיית מעקה לגג רק בבית שיש בו דירה, אבל בית-האוצרות ובית-הבקר וכיוצא בהם, ולכל בית שאין בו רבב אמות, סטור מן המעקה. וכן בתי-כנסיות ובתי-מדרשות, לפי שאינן עשויים לדירה.

"חזון איש", בהלכות רוצח ושמירת הנפש, כותב: "בתי-כנסת ובתי-מדרשות פטורין ממעקה על הגג, כי אין משתמשים בגגותיהם, וכל גג שאין משתמשים בו, פטור מן המעקה. אך אם משתמשים גם בגגות בתי-הכנסת, חייבים במעקה".

לן... ומיד לאחר שמגינו את הסייגים קבענו סייגים לסייגים, ועכשיו מוצע שוב סייג לסייג.

נדמה לי שכל העניין הזה מתחיל להיות מסובך. מדי פעם בפעם יצוץ עוד איזה שהוא סוג מקום שייראה לנו כי אינו כלול בהגדרה ונשקול עוד פעם אם להוסיף סייג או לסייג סייג. נדמה לי שהדבר הנכון היה לקבוע בסעיף 2: "שר הפנים, בהתייעצות עם שר המשטרה, רשאי לקבוע לגבי התכנסויות במקומות אסיפה קבועים או במקומות אחרים הוראות הנוגעות לבטיחות המקר-מות והמיתקנים בהם, אם לא חלה עליהם חובת בטיחות על-פי חיקוק אחר". אילו קבענו כך לא היינו צריכים להוציא עיגול מכלל אסיפה ולומר שהתקהלות לצורך עיגול ציבורי איננה אסיפה, ואחר כך לסייג את ההסתיי-גות הזאת כפי המוצע עכשיו. יכולנו פשוט לומר ששר הפנים רשאי להוציא תקנות אם ימצא זאת לנכון.

למעשה, גם בחוק הקיים יש הרבה תמיהות. למה, אדוני השר, למשל, 7,000 אנשים באירוע ספורטיבי דורשים בטיחות, ו-6,500 אינם דורשים זאת? בהגדרה של "עצרת-עם" נאמר: "אסיפה המתקיימת במקום אסי-פה קבוע, או אירוע ספורטיבי שמספר הצופים הוא 7,000 או יותר". למה רק ההגדרה הזאת של 7,000? האם התכנסות של 6,000 איש, נאמר, באצטדיון לכדורסל של 6,000 מקומות ישיבה, איננה דורשת את כל סידורי הבטיחות? הרי האצטדיון לא נכלל בהגדרה של עסקים, ועכשיו הוצאנו אותו גם מכלל עצרת-עם, וב"אסיפה" הוא גם כן איננו — באיזו קאטגוריה, אם כן, ייכנס? איך נוכל לאבטח גם מקומות אלה?

אדוני השר, נדמה לי שהיה רצוי לתת קצת מחשבה לדבר. גם התיקון בחוק רישוי עסקים היה, למעשה, מוגה בין שתי הצעות חוק. נראה לי שצריך היה לקחת את כל הנושא הזה, לבדוק אותו ביסודיות ולנסח נוסח בהיר, שלא נצטרך מדי שני וחמישי להציע תיקונים, וכשתמצא עוד איזו פירצה שהיא נסייג אותה או נכלול אותה, וחוזר חלילה. אני מציע שנבדוק זאת בצורה יסודית בוועדה.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שינמן, ואחריו לחבר-הכנסת אולמרט.

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התיקון המוצע בחוק הבטיחות במקומות הציבוריים יש בו כדי להסתלק מן הספק ולתת בהירות לדאגה לטיפול בבטיחות במקר-מות שמתכנסים בהם מאות ואלפים.

ההגדרות הקיימות בחוק עד כה בקשר למונח "אסי-פה" אומרות, כי ה"התקהלות, שאין לכלל הציבור גישה אליה, אינה אסיפה". על כן מתעורר ספק גדול ביחס למקומות המשמשים לטקסים ולשמחות, שם מתכנסים אמנם מוזמנים ולא מכלל הציבור, אבל הם מגיעים למאות רבות — האם התכנסויות אלה הן בכלל האסיפות אשר חוק הבטיחות חל עליהן, או לא?

שאלה זו שהתעוררה הביאה עתה להצעה קונקרטית, בחוק, שגם התכנסויות במקומות אלה הן בגדר אסיפה וחל עליהן חוק הבטיחות. ויתתי ליה להמציע שקלע אל המטרה, כדי לשמור על תקנות הציבור ולמנוע תקלות רציניות בהתכנסויות ציבור במאותיו ובאלפיו.

— חוק הבטיחות במקומות ציבוריים (תיקון) (שינוי, ישעיהו, בורג); חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 5) (ישעיהו, בורג, קורפו) —

### שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נדמה לי שגם אלה שהיו נוכחים באולם הכנסת הביעו בנאומיהם את הסכמתם להצעת התיקון. אני רוצה לומר לחבר-הכנסת קורפו, שכל תיקון שהוא תיקון יעיל אני אסייג יחד אתו ולא אסתייג ממנו, ויירצה.

בדברי חבר-הכנסת שינון כמעט יצאנו ידי חובת "והגית בה יומם ולילה", כי אנחנו בשעת מעבר בין יום ולילה. הפנינים מספר החינוך והשולחן-ערוך, שתבוא ברכת הטוב לאלה ששומרים ומקיימים את מצוות הש-מירה, ונדמה לי שהן פנינים שמן הראוי להשמיע מפעם לפעם, ומגלגלים זכות על-ידי זכאי.

כיוון שלגוף העניין לא היתה הסתייגות כלשהי אני מציע לבית הגבוה להעביר את הצעת התיקון לוועדה.

היו"ר י. ישעיהו :

אנחנו עוברים להצבעה.

### הצבעה

ההצעה להעביר את חוק הבטיחות במקומות ציבוריים (תיקון), תשל"ה—1975, לוועדת הפנים ואיכות חסביבה, נתקבלה.

## ג. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 5), תשל"ה—1975 \*

(קריאה ראשונה)

היו"ר י. ישעיהו :

גם הדיון בהצעות חוק זו יהיה אישי ובמסגרת של חמש דקות לכל נואם. רשות הדיבור לחבר-הכנסת קורפו, ואחריו לחבר-הכנסת בארי.

חיים קורפו (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המדובר במועצה הארצית לתיכנון ולבנייה, שמספר חבריה הוא 22 ועתה מציעים לנו להגדיל אותו ל-30. אני מניח שההצעה הועלתה בשל העובדה שכאשר המועצה מתכנסת, מתוך 22 חבריה לא נמצא מזומן, ועל כן מציע השר להגדיל את מספר חבריה ל-30, כדי שלפחות מזומן ישתתף בישיבותיה. שאם לא כן, קשה להבין מדוע 7 שרים אינם מספיקים למועצה לתיכנון, למה צריך 11? וזאת מלבד שר הפנים. אנחנו מדברים על ייעול, יכול להיות שמחר יקטן מספר משרדי הממשלה, ואז נצטרך לקחת בהשאלה אנשים כדי להגיע לשניים-עשר שרים במועצה, וכמספר הזה אנשי הרשויות המקומיות.

עצם העובדה שאין פירוט באילו שרים מדובר היא מוזרה. אילו היה בא השר ואומר שלא ייתכן שבמועצה כזאת לא יישב שר התיירות, כיוון שיש בעיה של בניית תימלון — זאת אני מבין. אבל אפילו פונקציה אחת, תפקיד אחד, מלבד זה של שר הפנים, איננו מוגדר בהצעת החוק. האם יש כאן חלוקת כיבודים? האם זו שמירה על יחסי כוחות? האם זו שמירה של מספר שרים לכל סיעה קואליציונית בממשלה? מה האינפלציה

אדוני היושב-ראש, הבאתי את כל הציטאטות האלה מתוך המקורות העתיקים כדי להוכיח עד כמה שקדו הראשונים והקדמונים על שמירת הנפש של היחיד וה-ציבור ותיקנו תקנות על-פי התורה לחזק ולהגביר את התחושה לבטיחות.

מכאן למדנו שיש צורך בחוק בטיחות מקיף ומפורש, אשר יסדיר בטיחותם של מקומות המשמשים להתקהלותם ולהתכנסותם של אנשים ויבטיח שלומם של הבאים למקומות אלה.

ומן התבונה וההגיון הדבר כי התקנות וההוראות של שר הפנים, בהתייעצות עם שר המשטרה, הנוגעות לבטיחות יחולו גם על המקומות המשמשים לטקסים ול-שמחות, ובהם מתכנסים מוזמנים רבים.

יש אפוא בתיקון המוצע משום תקנת הציבור וראוי הוא להתקבל.

היו"ר י. ישעיהו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אהוד אולמרט — איננו באולם; לחבר-הכנסת בנימין הלוי — איננו באולם; לחבר-הכנסת נסים אליעד — איננו באולם; לחבר-הכנסת אמנון לין — איננו באולם; לחבר-הכנסת עקיבא גוף — איננו באולם.

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

היו"ר י. ישעיהו :

אנחנו עוברים להצעת חוק התיכנון והבנייה, תיקון (מס' 5), תשל"ה—1975 — קריאה ראשונה. רשות הדיבור לשר הפנים.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מביא היום לפני הבית הצעת חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 5). התברר שיש צורך להוסיף למועצה לתיכנון ולבנייה, כלומר למועצה הארצית אשר כל המקרים היסודיים באים לפניה, נציגים של משרדי הממשלה, כמו משרדי האוצר, המסחר והתעשייה, הפיתוח, המשטרה והתיירות. הדברים יתבהרו לאור הדיונים, באשר במועצה העליונה הזאת ההחלטות הן מהסוג העקרוני ביותר, או עירעור שראה את כל השלבים והיה זכאי ורשאי להגיע עד המועצה הזאת.

כדי שיישמרו בתוך אותה מועצה יחסי הכוחות אנחנו מציעים להגדיל את הרכב המועצה מ-21 ל-29 חברים. לשמור על שיווי המשקל בין האגף הממשלתי לבין האגף הציבורי. הצענו גם להוסיף כמה חברים של רשויות מקומיות, כדי שהמספר הסופי יהיה 29.

אני חושב שבאופן כזה, יחד עם נציגות של הציבור, המשתתפת בלאו-הכי, אירגונים מקצועיים, נציגת אירגוני הנשים וכדומה אנחנו שומרים על שיווי המשקל הרצוי בין האגפים השונים, בין הזרועות השונות ובין ההשקפות השונות, לכן אני מציע לבית לקבל את הצעת התיקון לחוק.

נציגי ארגוני נשים, נציג הסכנין ואחרים? מדוע אנחנו מסתמכים רק על החלטת הממשלה ואיננו מביאים תיקון בחוק, שיקבע שבמועצת התיכנון והבנייה יהיו אנשי מקצוע או אנשים שעוסקים בתחום איכות הסביבה?

הייתי רוצה להציע תיקון נוסף: אם מגמת החוק להגביר את המעורבות בתחום של איכות הסביבה, יש להוסיף נציג של אירגון ציבורי העוסק באיכות הסביבה יום יום, נאבק לפעמים גם בממשלה — נציג של המועצה הציבורית למניעת רעש וזיהום, בקיצור מלר"ז.

עם כל השינויים שמציע השר בחוק התיכנון והבנייה, המגב בתחום התיכנון והבנייה באשר לאכיפת חוקי התיכנון והבנייה הוא ממש קאטאסטרופאלי. רק לפני שבועיים ראינו סידרה בת שתי כתבות בטלוויזיה, ובה הובאו עדויות כאילו הממשלה עצמה בונה — משרד השיכון בונה — בלי לקבל את האישורים הדרושים, בלי שהדברים יובאו בצורה מסודרת לוועדות מחוזיות או לוועדות מקומיות לתיכנון ולבנייה. אם אתם באים לאזן את מספר נציגי הממשלה ומביאים נציגי עיריות ומועצות מקומיות, אתם מחזקים שוב את בעלי האינטרס — סים במועצה לתיכנון ולבנייה. אני חושב שהנושא העיקרי של תיקון, של אכיפת החוק, של בנייה בהתאם לחוק, לא יקודם על-ידי הוספת האנשים הללו, אלא רק על-ידי הוספה של אנשי מקצוע, אדריכלים ואחרים שהממשלה תיתן להם גיבוי.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אליעד. איננו רשות הדיבור לחבר הכנסת אבוחצירא. איננו רשות הדיבור לחבר הכנסת אפרת.

אחרון אפרת (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, תיקון מס' 5 לחוק התיכנון והבנייה, המציע להוסיף שרים ועוד אנשים למועצה הארצית, הוא חסר משמעות רצינית לעומת הבעיות שעומדות בפני המוסד הנקרא מועצה ארצית לתיכנון ובנייה וכן לעומת הבעיות המכבידות על ביצוע חוק התיכנון והבנייה. הייתי מציע לשר הפנים לקחת בחזרה את הצעת החוק לממשלה ולתבוע ממנה למלא אחרי תביעות חוזרות ונשנות של מבקר המדינה, להאזין ליצטופות והולכות וגוברות מצד הציבור, לבדוק יפה מה מתרחש בתחום הביצוע של חוק התיכנון והבנייה במדינתנו ולהביא לכנסת הצעת רפורמה יסודית בתחום התיכנון והבנייה.

אינני מבין כלל איך יכול משרד ממשלתי לא להאזין ולא לשמוע מה מדברים ומה הן הבעיות הרודפות אחרי האחראים לביצוע חוק התיכנון והבנייה, ובמקום זה להביא לנו הצעה גואלת להוסיף עוד 4 שרים למועצה ועוד כמה ראשי מועצות מקומיות. האם בזאת תבוא עלינו הגאולה? לא שאני מתנגד לכלול חצי ממספר חברי הממשלה במועצת התיכנון והבנייה, אלא שזאת לא הבעיה שחייבת להסתייד.

כבוד השר, המועצה והחוק יחד הם כיום הנושאים הנלעגים ביותר בחיינו. מבקר המדינה מחרים מדי שנה שקיים "זילזול בחוק ובפיקוח עליו". חברי כנסת וועדת הפנים מודיעים שהעיריות מעודדות חברייני בנייה. הטלוויזיה הציגה תמונה מועזת של הזילזול בחוק התיכנון והבנייה מצד סתם אזרחים, מצד ראשי הציבור, מצד הוועדות המחוזיות, מצד גורמי ציבור, מצד משרדים ממשלתיים — בלי יוצא מן הכלל.

הזאת? מדוע לא יכולים 7 שרים להתגבר על נושא כזה? לשם מה יש צורך ב-11 שרים?

על-פי החוק הקיים משתתפים 3 ראשי ערים — של ירושלים, תל-אביב וחיפה, ועוד ראש עיר אחר ששר הפנים ימנה. כעת מוצע שראשי שתי ערים נוספות ישתתפו במועצה. למה לא לנקוב בשמות העיריות הללו? מדוע תקופה בארבע שנים? מדוע צריך להשאיר זאת לשיקול-דעת השר? ואיפה מרכז השלטון המקומי? גם הוא ממלא תפקיד בנושא זה. הוא בכלל לא מוזכר בחוק. הכל לפי שיקול-דעת השר. 2 עיריות — לפי שיקול-דעת השר; 3 מועצות מקומיות וראשי 2 מועצות אזוריות — כולן על-פי טהרת המינויים של השר, בלי שום חלוקה, אפילו לא לפי אזורים. אילו נאמר לפחות שאחד יהיה מהצפון ואחד מהדרום. אבל זה מתחלק באופן שרירותי. במחלה מכבוד השר, אנחנו למודי נגיון. ראינו איך נעשה הדבר במינויים בוועדות המחוזיות כאשר שיקולים אחרים מתגנבים להחלטות. ראינו איך זה נעשה במינוי רואה-חשבון למועצות מקומיות. יש לי ספק אם הדבר ינוהל ויבוצע כראוי.

בין הנציגים יש גם נציג אירגון נשים. ניחא. אבל מדוע לא ישתתף במועצה נציג של האגודה לתרבות הדיור? זו אגודה שנושא התיכנון והבנייה קרוב לה ויש לה מה לומר בנושא הרבה יותר מאשר להרבה נציגים היושבים בוועדה.

בקשר לאירגוני הנשים חשון החוק מעניינת. נאמר: "נציגה של אירגון נשים, שהיא נתמנה על-ידי שר הפנים בהמלצת אירגון ארצי של אירגון נשים שהוא לדעת השר יציג ונוגע בדבר". מה זאת אומרת "יציג"? נוגע בדבר — זה מובן, זה יכול להיות אמור על כל אירגוני הנשים. אילו היה נאמר "היציג", אנחנו יודעים שזה האירגון הגדול. הנוסח הזה משאיר מקום להחלטות שרירותיות.

הייתי מציע לשר לקחת את החוק בחזרה. אבל אני חושש שזה עוד עלול להתקבל על-ידי מליאת הכנסת, ולא הייתי רוצה להסב לשר אינצידמות כזאת. לכן אציע את כל התיקונים האלה בוועדה, ולא איכפת לי כלל אם הוועדה תקטין את המספר המוצע על-ידי השר.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר הכנסת בארי.

ירידה בארי (הליכוד):

אני ביקשתי למחוק את שמי.

היו"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת הרליץ והלוי אינם באולם. רשות הדיבור לחבר הכנסת מואב.

מוקד מואב (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מגמת הצעת החוק מוסברת בדברי ההסבר, ושם נאמר כי הממשלה החליטה — על-מנת לתגבר את המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה באנשים העוסקים יום יום בנושא איכות הסביבה — להגדיל את מספר חברי הממשלה בה משבוע לאחר-עשר. שאלתי: מדוע אין התפקידים מוגדרים? אם אמנם הכוונה לחוק את המועצה לתיכנון ולבנייה, את המועצה הארצית, באנשים העוסקים בנושא איכות הסביבה, מדוע אין הדבר מוגדר במסגרת החוק כפי שהדברים מפורטים לגבי חברים אחרים, אנשי מקצוע, אדריכלים,

בחוק התיכנון והבנייה כלולים עבודות התשתית, מפעלי תשתית, הכשרת שטחים, ביוב, מובילי מים, כבישים, תאורה, תחבורה, מבנים לצרכי תעשייה חקלאית ותיירות, נמלים ונמלי-תעופה. השאלה היא אם באמת המועצה והמוסדות הממונים על החוק הזה יודעים את כל זה וחולשים על כל מה שנאמר בחוק.

הבנייה הציבורית או האזרחית מתחילה מביקוש לקרקע, חלוקת שטחי בנייה, הרשאה, התאמה לתכניות-מיתאר, תקנים. האומנם עסקה המועצה בכל אלה והגישה משהו מרשים, מחנך?

בדו"ח מבקר המדינה נאמר, בין היתר, כי גם היועץ המשפטי התערב בשנת 1972/73, לאחר שחוק התיכנון והבנייה כבר היה בן 8 שנים, והצביע: (א) שמתפשט הנגע של בנייה בלתי-חוקית; (ב) שיש לעשות רביזיה בתקנות שפתחו פתח להתעלמות מודעת מתכניות בניין עיר, ויש לחסום את הדרך בפני עקיפה סיוטית של תכניות בניין עיר, בכל הנוגע לאחוזי בנייה המקובלים ולתכנון.

הפרק הזה בדבר התערבות היועץ המשפטי מסתיים בדו"ח המבקר במשפט דלהן: "עד למועד סיום הביקורת לא התייחסה המועצה לפגניות היועץ המשפטי לממשלה". המועצה הזאת, אשר עכשו עומדים להרחיב אותה, עדיין לא התייחסה להצעת היועץ המשפטי לממשלה.

החוק אומר כי תכנית-המיתאר הארצית תקבע את התיכנון של שטח המדינה כולה (סעיף 49), וכי המועצה הארצית רשאית להורות על עריכת תכנית-המיתאר הארצית חלקים חלקים, לפי שטחים שונים של המדינה ולפי העניינים שהם נושא התכנית. התכנית צריכה לשמש מסגרת כללית, והיא שצריכה להנחות את יתר רמות התיכנון במדינה בתכניות מחוזיות מקומיות ואחרות.

מבקר המדינה בדק את תהליך הכנת המיתאר הארצי ציט בשנים 1966 עד 1973 ומונה עשרות נושאים שהוחלט עליהם, הוחלט בתיכנון, והם על הגיר, במגירות, בגנייה. עד מועד הביקורת הוגשו שתי תכניות בלבד לאישור הממשלה: תכנית אחת "לדרכים", ותכנית שנייה "לתחנת כוח השרון". יש להניח שזה קרה בלחצים חזקים של הצרכים הדחופים ושל גורמים מבחוץ.

על מעמדו, דרכי עבודתו והביקורת על הוועדות המחוזיות והמקומיות לא אוסיף הפעם. אציין רק כי תשובת משרד הפנים לדו"ח המבקר מס' 24, המונה בנושא חוק זה 15 עמודים, מתמצית בשני פסקים המדברים על כך שבוועדה המחוזית של תל-אביב-יפו נמסר התיכנון לגורם מסוים, אך בעת מסירת הדו"ח התכנית טרם הושלמה וטרם הוגשה.

בדו"ח המבקר נאמר בין היתר: בהעדר פיקוח מספיק נקבעות עובדות בדרך של בנייה שלא בהתאם לתכניות המאושרות ותנאיהן. העובדות הנוצרות בשטח עלולות להיות מטער חמור לאוכלוסיה ולגורם הוצאות כספיות מיוחדות. על אף זאת לא נקטו הוועדות המחוזיות אמצעים חוקיים העומדים לרשותן כדי למנוע בנייה בלתי-חוקית.

בכל המחוזות הועלו מקרים רבים שהחלו בבנייה ללא היתר, אם תוך חריגה משמעותית מהיתר החוק ואם תוך סטייה מן המותר על-פי התכנית המאושרת. יש שמעמידים למשפט, וגם מוציאים צווי הריסה. אבל ברוב

וכאן באה הממשלה למשרד הפנים ומציעה תיקון בחוק שאם יובא לידיעת הציבור אין בו אלא לעורר תמיהה.

חוק התיכנון והבנייה תופס מקום מכובד מאוד לא רק בדו"ח השנתי מס' 24 של מבקר המדינה, אלא בדו"ח נציב תלונות הציבור.

כאן אנו רואים פעילות דו-סיטרית: הפרת החוק היא באופנה ומתפשטת המגפה. השלטונות המקומיים עוצמים עין, משלימים, מקבלים שלמונים בעד העלמת עין, לא שואלים לדעת הוועדות המחוזיות והגיוגול צומח.

ח"י"ר. י. ישעיהו:

אני מציע לך למחוק את המלה "שלמונים" מדברך.

אהרן אפרת (המערך):

על-פי בקשת היושב-ראש אני מוציא את המלה שלמונים מדברי. מקבלים פיצויים בעד העלמת עין.

מצד שני באים אזרחים ומתאוננים ששכניהם עושים קנוגיות עם השלטונות ומפירים את כללי החוק ללא רסן, ואז הנושא מגיע בדלת השנייה לנציב תלונות הציבור.

מבקר המדינה פתח את הדיון-וחשבונו שלו ה-24 בהבאה מהרמב"ם ב"הלכות שכנים": מי שעשה... מלאכה שיש בה אבק ועפר וכיוצא בו צריך להרחיק כדי שלא יגיע האבק או העפר לחברו. זו בעצם הגדרה טובה מאוד לחוק התיכנון והבנייה. אך בישראל שלנו אין דין ואין דיין בתחום זה. המבקר והכנסת מתריסים מדי שנה בשנה באמרו: "השלטונות מעודדים תרבות של הפרת חוק. זה משפיע על כל מערכת חיינו. כאן, בתחום זה, זוכים בטובות-הנאה כבירות, בכוח סחיטות קבוצתיות, בשוחד, באמצעים בלתי-כשרים".

בתי-המשפט בארץ מלאים תיקים. תכניות-המיתאר שהמועצה היתה צריכה לדרבן, לעודד ולאשר, גנוזות ומתבצעים פרוייקטים בכל חלקי הארץ בלי תכניות-המיתאר, נגד מה שמשוער כתכניות-מיתאר, בהסכמת הוועדה המקומית ובניגוד לוועדה המחוזית ובניגודים שביניהן.

כבוד השר, האם "לדיזנגוף סנטר" יש כבר היום רשיון? נדמה לי שלא. מושקעים כבר בו עשרות מליונים, עוד מעט יגלו שהוא בונה אפילו בניגוד לתכניות שהוא בעצמו הגיש.

מפעלי תעשייה, מלאכה ומסחר קמים במקומות שנועו-דו למגורים, ואחר כך העניין מגיע למשפטים, להתדיינות ולצווי הריסה.

בציבור דורשים תיקון בחוק, הגברת הפיקוח, הקפדה על ביצוע, אבל לא שמעתי שצריך להוסיף שרים למועצה הארצית ובעקבותיה גם לוועדות המחוזיות.

בוועדת הפנים העליתי הצעה להקים משרד לתיכנון ובינוי, שיקיף את כל אשר קשור בתיכנון ישובים, ערים ובמרחבי הבנייה.

מי לא עוסק היום במדינה בתיכנון ובנייה? יש אגפים לתיכנון ולבנייה במשרד הפנים, במשרד השיכון, במשרד הבטחון, במשרד החינוך, במשרד הבריאות, במשרד העבודה, במשרד הסעד וברשויות המקומיות. גם משרדים ממשלתיים אחרים מקיימים חלקית משרדים לתיכנון ולבנייה.

הוא כפי שהיה לפני 15 שנה או 20 שנה? ברור שהוא לא כפי שהיה לפני 20 שנה. אבל לא זאת התשובה. התשובה והנושא הם: האם כיום השטח, שהוא בלאו-הכי מצומצם גם כשהורחב, מספק את הצרכים הדוחקים של האוכלוסיה הערבית, של עיירה כמו אום אל-פחם, שאיננה עוד כפר? זאת עיר, אום אל-פחם. האם השטח המצומצם לבנייה של אום אל-פחם יכול לספק את הצרכים של 16,000 הנפשות של אום אל-פחם?

חיים קורפו (הליכוד):

בשביל זה הוסיפו ארבעה שרים.

יורד קורן (המערך):

חבר הכנסת טובי, אם זו עיירה ולא כפר, צריך לבנות בתי-קומות.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

הם בונים, בונים גם בתי-קומות. אבל לא זוהי התשובה. אין שטח היכן לבנות. חברי ועדת הפנים שביקרו שם יודעים את המצוקה הקשה של אום אל-פחם, יודעים שאין מקום לבנות לא בית של קומה אחת ולא בית של חמש קומות על השטח המותר לבנייה. כך הוא מצבן של רבות מן המועצות המקומיות הערביות האחרות. זוהי מדיניות מכוונת ולא בהיסת דעת. היא איננה שייכת לשום תיכנון; היא שייכת למדיניות חזקת הכפר הערבי, הישוב הערבי, כדי למנוע את התפשטותו, כביכול, בשעה שהתושבים רוצים לבנות על האדמות שלהם, על אדמות הכפר. על זה אנחנו קובלים במשך שנים.

תשוו את נצרת העיר עם שכנתה נצרת עילית. נצרת העיר מונה כיום 40,000 נפש. שטח הבנייה של נצרת עילית הוא שלוש פעמים יותר גדול משטח הבנייה של נצרת העיר, כשמספר תושביה של נצרת עילית הוא מחצית ואולי פחות מזה של נצרת עצמה.

אני אפשר להמשיך ולהתעלם מהצרכים האלה של הרשויות המקומיות הערביות. כשאין מרחיבים את שטח הבנייה, וכשיש אוכלוסיה נוספת וזוגות צעירים הרוצים לחיות כבני-אדם, הם בונים למרות כל הסכנות של משפטים והפרת חוק וסכנת הריסה.

אני יודע את הפרובלמאטיקה ואינני מתעלם ממנה. אנחנו לא רוצים בהפרת חוק, לא רוצים שיבנו בניגוד למותר אלא על-פי חוק. אבל יש צורך שתינתן אפשרות כזאת. ואם מנסים לחנוק או פורצים, ובצדק, ושום חוק לא ימנע זאת. כל העיניים מופנות לכפר הערבי, לבתים הנבנים מחוץ לתחום, כל העיניים עצומות על מה שנעשה בתל-אביב, לא בשכונת סלמה, לא בכפר סלמה — שם העיניים פקוחות גם כדי למנוע את הידור האנושי מתושבי שכונת עוני; אבל העיניים עצומות לגבי המיליונרים, לגבי עושי העסקים מהפרות חוק, מבני התחנה המרכזית, מבני המלונות הבונים קומה אחרי קומה ואין פקד; וכאשר שואלים את השר כיצד קורה הדבר, הוא משיב: גם אני אינני יודע. האם זו תשובה של ממשלה? האם זו תשובה של שר פנים שחייב לשמור על החוק גם בתל-אביב ולא לשלוח את הפקחים רק לערבה, דיר-חנא, אום אל-פחם, מג'דל-כרם ושכונת סלמה? המאמצים לשמור על התיכונן ובנייה חוקיים, ולמנוע הפרת החוק, צריכים להיות מופנים אל המיליונרים ובעלי העסקים הגדולים ולעמוד לימין דלת העם והאוכלוסיה הזקוקה לבתים אנושיים שיגורו בהם.

המקרים מתפרשים על חשבון החוק ומאשרים בדיעבד. ולבסוף, עוד על השתתפות שרים ונציגיהם במועצה. המבקר מספר שבישיבות של הוועדות המחוזיות והמקומיות השתתפות נציגי הממשלה, אלה שאנו מציעים היום להרבות בהם, לא היתה סדירה. נוכחותם של נציגי הממשלה היתה חלקית, אפילו באותן ישיבות שבהן נדונו מקרים חורגים. מה בצע איפוא בתוספת שרים?

זהו תכנה של הצעת התיקון מס' 5 לחוק התיכונן והבנייה. ואם זאת כל ההצעה — אני שוב אומר בסיום דברי: אולי שר הפנים יקבל באהדה את הצעת, ובטרם יוסיף שרים למועצה יבדוק מה נעשה כתחום ביצוע החוק התיכוני הזה ויביא לכנסת הצעת תיקון לחוק שיתן לנו הרגשה שאכן יש חוק, יש דין ויש דין בישראל.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת טובי, ואחריו לחבר-הכנסת שמואל תמיר.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאמיתו של דבר אין אנו מתנגדים להצעת החוק. אבל מוצא אני לנכון, בזמן הדיון על חוק התיכונן והבנייה והרחבת המועצה הארצית לתיכונן ובנייה, להעיר כמה הערות לגבי ביצוע החוק.

הערה ראשונה — לגופו של העניין המובא לפנינו. אני מעלה את התביעה הצודקת והנמרצת שבמועצה הארצית לתיכונן ולבנייה ישותפו גם נציגי הרשויות המקומיות הערביות. הם למעשה נעדרים ואינם נוכחים לא רק במועצה הארצית אלא גם בוועדות האזוריות. וכך האינטרסים של הרשויות המקומיות הערביות אינם מיוצגים ויש אינטרסים רבים וצדוקים. עיריית נצרת ועיריית עשרות הרשויות המקומיות הערביות המקופחות, מאיימת עליהן סכנה מתמדת של גילת שטח וצימצום שטח שיפוטן והעברתו לשטחי רשויות מקומיות אחרות. ובכן, לא זו בלבד שהאינטרסים שלהן אינם מיוצגים אלא הן יוצאות תמיד נפגעות גם בכל תיכנון ארצי ואזורי, וזה ביטוי לכל המדיניות של הממשלה, מדיניות האפליה ואי-ההתחשבות באינטרסים הלגיטימיים, הצודקים, של האוכלוסיה הערבית.

אם מרחיבים את המועצה הארצית ל-11, ואם בסעיף 7 מוסיפים ראשי ערים, אז לדעתי צריך לשריין מקום לעיריית נצרת. בסעיף 6 של החוק מובטח מקומם של ראשי עיריית ירושלים, תל-אביב-יפו וחפה במועצה הארצית ואם מוסיפים ראשי שתי עיריות אחרות וראשי שלוש מועצות מקומיות אחרות שאינן במועצות האזוריות, מדוע לא לצרף על-פי החוק ראש עיריית נצרת כחבר במועצה הארצית ונציגים אחרים כנציגים של הרשויות המקומיות הערביות? זאת הערה אחת, וזאת תביעה צודקת. ואני מציע לשר הפנים לשקול אותה שיקול לעניין ושיקול מחוייב-המציאות היום, מפני שאי-אפשר עוד להתעלם מן הזכויות הללו של הרשויות המקומיות הערביות.

הערה נוספת: כשדנים על תיכונן ובנייה אי-אפשר שלא להעלות בהקשר זה גם את התביעה הצודקת להרחבת תחום הבנייה של הרשויות המקומיות הערביות. יכול שר הפנים להגיד: אנחנו מרחיבים מדי פעם בפעם; והאם שטח הבנייה של הרשויות המקומיות הערביות היום

היו"ר י. ישעיהו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, ואחריו לחבר-הכנסת פעיל.

שמואל תמיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עובדה הידועה לשר הפנים, וידועה לכולנו, היא שחוק התיכונן והבנייה כמות שהוא אינו מבוצע הלכה למעשה. אנו רואים זאת, חבר-הכנסת טובי, גם בכפר הערבי שעה שאנו עוברים את הגליל, שעה שאנו עוברים את הדרך לעפולה ולנצרת, רואים את ההתפרסות, מחוץ לחוק ועל אף החוק, ואנו רואים את זה במרפסות הנסגרות בתל-אביב, בראשון-לציון וברחובות — ואין הבדל. יש פריצות גדר בניגוד לחוק ועל אף החוק, והממשל הישראלי על כל שלוחותיו איננו מצליח להתגבר על כך. אין עיניים מפקחות במידה מספקת.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אבל את התחנה המרכזית אתה לא רואה.

שמואל תמיר (הליכוד):

תרשה לי, אני עומד להגיע לתחנה המרכזית. אין עיניים מפקחות במידה מספקת כדי לקיים חוק, כאשר אין תחושה ציבורית שיש להזדהות עם החוק, לשמור עליו ולנהוג על-פיו. הדבר הזה מתבטא לפעמים בסגירת מרפסת קטנה של אנשים משכבה עממית וזה מתבטא באופן בוטה, גם וחצוף בתחנה המרכזית ובמבני-ענק של אנשים השמים ללעג ולקלס את החוק ביודעין ובמתכוון כדי ליהנות הנאה חמרית על חשבון טובת הציבור והאזרח.

אולם, אדוני היושב-ראש, הדבר הזה לא היה אפשרי אם הציבור בארץ לא היה מגיע למסקנה שאליה הגיע, שראשי המזוללים בצורך לקיים חוק, בצורך להזדהות עם אינטרס ציבורי, בצורך לתת מופת של קיום חוק — ראשי המזוללים מצויים בצמרת. הבית הזה עד, בחודשים האחרונים, בשבועות האחרונים, בימים האחרונים, לתחושה ציבורית גוברת שהמועקה המעיקה על אזרח בישראל אינה באה לידי ביטוי במוקדי הממשל, אינה באה לידי ביטוי בכנסת, אינה באה לידי ביטוי בהחלטות בנושאים המדאיגים ומטרידים את האזרח, ויש ניתוק ופערי גובר וולך בין התחושה של הציבור, המתמלא חרדה גוברת והולכת בנוכח התפוררות במערכת השלטון, לבין התשובות הריאליות שהוא מקבל מאתנו בכל נושאי החיים. הפער הזה מסוכן לעצם הפארא-מנטאריסם, לעצם האמון של האזרח בשיטה שאנו גורגים על-פיה. הנושא של התיכונן והבנייה הוא רק דוגמה אחת מפסיפס שלם שחייב לעורר בקירבנו חרדה מאין כמוה לגבי הזיקה של האזרח אל הממשל שלו ולגבי הניכור הגובר והולך, שעה שעה, בין אזרחי ישראל לבין צמרת ישראל. זוהי הבעיה הדחופה ביותר העומדת על סדר-היום, אדוני היושב-ראש.

הנה, התכנסנו פה היום אחרי שבוע שהארץ רגשה וכאבה על פתי החלטות שהתקבלו בבית הזה, אמנם לא במליאתו. החלטה אחת היתה בנושא רבי-חשיבות — צאתה בפעם הראשונה של משלחת פארלאמנטארית ישראלית כאורחת של ארצות-הברית של אמריקה בשעה גורלית ממדרגה ראשונה.

היו"ר ב. צ. קשת :

חבר-הכנסת תמיר, אני בכל זאת מנסה למצוא את הקשר בין התיכונן והבנייה לדברייך.

(חבר-הכנסת ד. קורן קורא קריאת-ביניים)

שמואל תמיר (הליכוד):

אני מצטער, אדוני היושב-ראש, אני הסברתי ואני אשיב.

היו"ר ב. צ. קשת :

מחר מתקיים דיון על שר חדש. זו ההזדמנות.

שמואל תמיר (הליכוד):

מחר מתקיים דיון על שר חדש ונקיים דיון מדיני. אבל כאשר אני מדבר על הפער שגורם להפרת חוקים ולניתוק בין הממשל לאזרח, הדוגמה היא שהיום — והתגובה היא כלל-מפלגתית ועל-מפלגתית — ברגע כל כך גורלי לישראל שולחת הכנסת הזאת משלחת שיש בה אנשים מצויינים ומתאימים לשליחות, אבל הכל יודעים שהם מיעוט במשלחת. המשלחת הזו ברובה, עם כל הכבוד וההערכה לכל אחד ואחד בה, אינה הליגה הלאומית של מדינת ישראל בשעת-חירום הראויה לצאת לפגישה עם הנשיא פורד אחרי ביקור סאדאת, ואנו מתעלמים מכך ונוהגים היום כאילו הארץ לא רוגשת. והרי נאמר במאמר ראשי ב"דבר" בדיוק מה שאני אומר פה: שהזכויות במפלגה היו עדיפות על אינטרסים ממלכתיים.

(קריאות)

דוד קורן (המערך):

אתה מדבר נגד חבר-הכנסת בגין?

שמואל תמיר (הליכוד):

אמרתי: פרט למיעוט שמתאים למשלחת; ואתם יודעים מי.

(חבר-הכנסת א. אפרת קורא קריאת-ביניים)

היו"ר ב. צ. קשת :

כל הכבוד לקשר שיצרת, אבל אני מבקש ממך לחזור לנושא.

עקיבא נוף (הליכוד):

אם כן, איפה יעלו את הבעיות העיקריות? הכל ייעשה בחדרי חדרים?

(קריאות) — — —

שמואל תמיר (הליכוד):

באותה מידה עצמה הכנסת, בסוף השבוע — ואני תמה ושואל את עצמי איך זה לא היה הנושא הראשון לדיון בראשית השבוע — מתוך התעלמות, מתוך זילזול, מתוך ניכור — תבחר את המלה שאתה רוצה — מכל תחושה ציבורית, הרשתה לעצמה להעלות את מימון המפלגות ב-44%, צייק-צ'אק, ובחפזה, בניגוד לכל מה שאנו אומרים לעם ישראל יום יום ושעה שעה. עוררנו על עצמנו, בצדק, את זעם האזרחים, ללא הבדל מפלגה, על הבית הזה ועל הפארלאמנטאריסם הישראלי.

להציג נושא לסדר-היום יכול להגיש שאילתה, יכול להציע הצעה לסדר-היום. יש דרכים. מה השיטה הזאת שבאים וזורקים הנה וקושרים את הדברים בקשר מפוקפק ביותר, כמו הפיל והשאלה היהודית?

מאיר פעיל (מוקד):

מה שחשוב הוא שהטלוויזיה תצלם את זה.

דוד קורן (המערך):

הטלוויזיה גם כן הלכה.

מאיר פעיל (מוקד):

היא הלכה כי לא דנים כבר על הנושא הפיקאנטי.

שרי-הפנים י. בורג:

אני חושב שחבר-הכנסת פעיל העלה שאלה רבת-משקל. אני מבקש מנשיאות הכנסת לבדוק את זה.

הי"ר ב. צ. קשת:

לא שמעתי את הערתך.

עדיאל אמוראי (המערך):

הטלוויזיה הגיעה כי נתקבלה הודעה מוקדמת על מה עומד חבר-הכנסת תמיר לדבר. לאחר שגמר היא נסתלקה מיד.

הי"ר ב. צ. קשת:

בקשתו של שר הפנים תובא ליושב-ראש ולסגנים. בזה אני אבקש לגמור את זה.

דוד קורן (המערך):

הערה שנייה שאני רוצה להעיר בראשית דברי היא, שאינני חושב שהדיון בחוק התיכנון וזבנייה הוא המסגרת הנכונה לדון על בעיות התיכנון והבנייה במדינה, כמו בעיית הקצאת שטחים ובעיית דרכי אכיפת החוק. אמנם קיים קשר בין בעיות אלו ובין החוק שאנו דנים בו, אבל אין זה קשר מספיק כדי לדון בבעיות אלו במסגרת הדיון על חוק זה. כידוע, האויב של הטוב הוא הטוב ביותר. חברי כנסת הציעו לכבוד השר שיקח חזרה הצעת חוק זו, ולווי הצעתם זו בדברי אהדה. הם הציעו שבמקום החוק המוצע יביא שר הפנים הצעת רפורמה בכל נושא התיכנון והבנייה. ואני בדעה שאם יש צורך ברפורמה, צריך לשקול אותה, צריך להכין אותה וצריך לדון בה. הצורך ברפורמה אינו פוסל את הצעת החוק שלפנינו.

אני מחייב את הצעת החוק שלפנינו. אינני סבור שהרחבת המועצה לתיכנון ובנייה באה לצורך פתרון בעיות של מפתח מפלגתי וסיעתי. החיים המודרניים תובעים שבתכנון יובאו בחשבון כל הנושאים המגוונים של החיים. כאשר בונים בית-חולים, שר הבריאות מעורב בעניין; כאשר בונים בית-ספר, שר החינוך מעורב בעניין; כאשר סוללים כביש, שר העבודה מעורב בעניין; כאשר בונים טרמינל בשדה-תעופה, שר התחבורה מעורב.

מאיר פעיל (מוקד):

אין צורך שהשרים יישבו במועצה. די בכך שיישבו בה נציגי השרים.

דוד קורן (המערך):

המועצה הארצית לתיכנון ובנייה היא מוסד מרכזי של המדינה, מוסד הדן בנושאים מרכזיים. ומה שצריך

בנסיבות אלו — הפרת חוקים וזילזול במה שיוצא מבית המחוקקים הם תופעה עגומה מאוד, אבל בלתי-נמנעת. מפני שברחוב ובציבור ובעם על כל מפלגותיו גובר הניכור, גובר החשד, גובר אי-האמון. ואם לא נטה און לרחשי הציבור, ובעוד מועד לא נבדוק את מה שהמתרחש אצלנו כאן, במקד, אל נתפלא שלא נוכל להתגבר על הפרות חוק, שאנשים במצוקה נאלצים להיזקק להן.

אני מציע שהצעת החוק תעבור לוועדה.

הי"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, ואחריו לאחרון הנואמים חבר-הכנסת קורן.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להחזיר לממשלה באהבה את התיקון מס' 5 לחוק התיכנון והבנייה, תשל"ה—1975.

לא אמנה כאן את המחדלים ואת אי-הסדרים הפורקים את החזון והביצוע של תכנון הבנייה במדינתנו. את זאת עשה חבר-הכנסת אפרת ואין לי מה להוסיף לדבריו. אולם ברור כי שני התיקונים המוצעים כרגע בחוק רק יכבידו את מלאכת התיכנון והפיקוח של המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה, ולא יקלו אותה בשום פנים ואופן.

במקום שבעה שרים יוצבו, על-פי התיקון בחוק, אחד-עשר שרים. מי צריך כל כך הרבה שרים במועצה הארצית? מדוע לא ניתן להסתפק, למשל, בשלושה שרים — שרי הפנים, השיכון והחקלאות — שיטילו על משרדיהם לבצע תיאומים מדוקדקים עם משרדים אחרים לפי הצורך?

דומה, כי הגדלת מספר השרים גובעת משיקולים של מפתחות מפלגתיים, המבוססים על חוקה ומשיר קולי שמור לי ואשמור לך. במקום ראש עיריה אחד יבואו שניים. במקום ראש מועצה מקומית אחד יבואו שלושה.

חיים קורפו (הליכוד):

אתה טועה. חמישה ראשי ערים יבואו.

מאיר פעיל (מוקד):

זה ביחד. במקום ראש מועצה אזורית אחד יבואו שניים. בסיכום יוסיפו שמונה חברים למועצה הארצית, כאשר דומה כי שמונה — תשעה חברים בלבד מספיקים לכל תפעולה של מועצה זו, אם הקריטריון הוא היעילות.

לכן נראה לי שהכנסת צריכה להחזיר את התיקון הזה אחר כבוד לממשלה, ולבקש ממנה שאם היא רוצה לשפר את מלאכת התיכנון והבנייה במדינתנו, שתפשט בחוק ותציע הצעות חוק הרבה יותר רציניות.

הי"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קורן.

דוד קורן (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, מוצא אני לעצמי חובה להעיר לגבי הדרך הזאת, שבנושא של חוק התיכנון והבנייה מדברים על מימון המפלגות או מדברים על משלחת לאמריקה. כל חבר כנסת שרוצה

הי"ר ב. צ. קשת :

תם הדיון. רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הערותי תתייחסנה לנקודות מספר שהועלו בדיון. חבר-הכנסת קורפו יצא "לדגדג" ותוך כדי כך לא דידקס. לפי החוק הקיים קיימת חובת קורורם על ישיבות המועצה וכל עוד חובה זו אינה מתמלאה, הישיבה אינה קיימת. ומאז שאני מכהן בתפקידי כשר הפנים לא היה מקרה שלא היה קורורם.

בעניין המינויים אנו נמצאים בקשר הדוק עם השלטון המקומי. אנו מקפידים על כך שיהיה, עד כמה שאפשר, שיווי משקל בין האזורים השונים של המדינה. וכיוון שדובר כאן על נציגות שרים, אני רוצה לומר שלא השרים באופן אישי יושבים בישיבות המועצה אלא נציגיהם המומחים בנושא. בזמנו התעורר ויכוח סביב תביעתו של שר המשפטים ביהיה נציג של משרד המשטרה במועצה לתיכנון ובניה. הטיעונים שלו היו הגיוניים: קיימת שאלה של בטיחות, קיימת שאלה של גישה תחבורתית, קיימת שאלה של הגנה על מקום ושמירה על הסדרים בו. קשה היה להתנגד לתביעה זו. אינני יכול לעמוד ולמנות, כרוכל, כל שר והוכחות שלו, והתביעה שלו שהוא או נציגו יישבו במועצה. אולם עקרונית מדובר במועצה שהיא מועצה עליונה, אשר לפני ולעניה כל ענייני התיכנון. ואם הברירה היא שהיו פחות מדי נציגים או שהיו יותר מדי נציגים, אני נוטה יותר לאפשרות המרחיבה.

אני רוצה לומר לחבר-הכנסת מואב שיש אנשי מקצוע במועצה. כל נציגי המשרדים הם אנשי מקצוע. שמחתי כאשר לפני שבע החליטה הממשלה — ראיתי בכך הכרה בנושא ובנושאי הנושא — להעביר את כל האגף העוסק בנושא האקולוגיה ממשרד ראש הממשלה למשרד הפנים. וכך גם קולו של אגף זה יישמע בדיוני המועצה. אנו יודעים שבתקופה זו שלנו הנושא האקולוגי הוא בעל משמעות ומשקל.

חיים קורפו (הליכוד):

איך יישמע קולם כאשר אינם מיוצגים במועצה?

שר-הפנים י. בורג :

אבל הם נמצאים במשרד הפנים. ומשרד הפנים ישמיע את קולם.

ברצוני להתייחס לכמה הערות בנאומי האופוזיציוני של חבר-הכנסת אפרת. אני תמיד שמח כשמישהו יכול למצוא מוצא למרץ האופוזיציוני שלו אף שהוא יושב בקואליציה. אבל נדמה לי ש"המסמר" הקטן של תיקון קטן בחוק חשוב הוא קטן מכדי לתלות עליו את הבגד הרחב, את היריעה הרחבה, יריעה תרתי-משמע, כפי שהוא ניסה לעשות.

אמסור אינפורמציה מסוימת: באותה שעה שאנו התחלנו את הדיון כאן התקיימה ישיבה של ועדת השרים לענייני חוקה, חוק ומשפט. שם דנו על הצעת חוק לתיקון בחוק התיכנון והבניה, עם כותרת-משנה "אכיפת החוק". כלומר, הדיון התקיים שם וכאן באופן סימולטאני. משרד הפנים הביא את החוק לממשלה, החוק הועבר לוועדת השרים, אני מקווה שמהר וללא קיצוצים יתירים הוא ייצא משם ויבוא לבית הזה כדי

לעשות הוא לתת לו שיניים לעומת הוועדה המחוזית של בנין ערים. אני זוכר שהיה ויכוח בכנסת על בניית מלון בהר-הצופים. לוועדת הפנים של הכנסת היה קשה מאוד לעבור את המחסום של הוועדה המחוזית, בעוד שהמועצה הארצית קיבלה את הנימוקים שהובאו על-ידי ועדת הפנים.

ההצעה להרחיב את המועצה לתיכנון ובניה בהחלט מוצאת חן בעיני. אני מייצע לשר הפנים שלא לקבל את הצעתו שהוצעו לו להחזיר את הצעת החוק; ולכנסת אני מציע לאשר הצעת חוק זו.

ועתה ברצוני להעיר הערות מספר לגופה של הצעת החוק. אני בדעה שהנציגים של המועצות המקומיות והמועצות האזוריות צריכים להיות נציגים של גופים, נציגים של מרכז השלטון המקומי, של אירגון המועצות האזוריות ולא דווקא מי שמכנה כראש מועצה מקומית או כראש מועצה אזורית. אני מבקש משר הפנים ומוועדת הפנים, שהצעת החוק תועבר אליה, לשקול אפשרות שימונו כנציגים במועצה ראשי מועצות שכינה תקופה ממושכת. הם בעלי נסיון רב, הם יותר אינדיפרנטיים לגבי הכרעה בעניין זה או זה והם יכולים לשרת את המדינה כולה על-ידי עצתם ותרומתם למועצה לתיכנון ובניה. אדם שכינה כראש מועצה או ראש עיריה תקופה ארוכה, עשר או ארבע-עשרה שנים, יכול להביא תועלת לא פחות מאשר ראש מועצה המכהן בתפקידו ורואה את העניינים דרך הפרזומה של ענייניו השוטפים היומיומיים. לכן אני מציע שלא ייאמר "ראשי מועצות מכהנים", אלא "נציגים של מרכז השלטון המקומי", והם אינם חייבים להיות ראשי מועצות מקומיות המכהנים בתפקידם.

הערה שנייה לגופה של הצעת החוק — אני חושב שבכל מקרה צריך להיות במועצה נציג של המועצה לארץ-ישראל יפה. המועצה לארץ-ישראל יפה היא גוף שנוסד ביזמתה ובחסותה של ועדת הפנים של הכנסת, ויש לה מה להגיד; נדמה לי שהמועצה לארץ-ישראל יפה, החושבת על יופיה של ארצנו, יכולה לתרום תרומה ניכרת למועצה לתיכנון ובניה.

ידידיה בארי (הליכוד):

ומדוע לא המועצה למניעת זיהום ורעש?

דוד קורן (המערך):

אני מדבר על גוף שאני מכיר ויודע שהוא עשוי להביא תועלת. אינני חוסם את הדרך בפני גופים אחרים. מכל מקום, המועצה לארץ-ישראל יפה הוכיחה את יכולתה ותרומה לעניין שמירת יופיה של ארץ-ישראל.

בפיסקה (5) של סעיף 2(ב) המפרט הרכב המועצה כתוב: "בעל הכשרה מקצועית. בענייני גנים ושמורות הטבע שימנהו שר הפנים בהתייעצות עם מועצת הגנים הלאומיים ושמורות הטבע". אני מניח שגם פלה כאן טעות כאשר הושטו המלים "והאתרים הלאומיים". לאחר שהחוק החוק של אתרים לאומיים נוספו לשמה של מועצת הגנים הלאומיים ושמורות הטבע המלים "והאתרים הלאומיים". הנושא של האתרים הלאומיים הוא נושא בעל חשיבות ממדרגה ראשונה, והוא צריך להיות מובא לתשומת-לבה של המועצה לתיכנון ובניה.

דרך גזירה שווה גם להסביר מדוע אין שומעים לחוק וגם להתקף בהזדמנות חגיגית זו את הממשלה, ובעיקר לשלוח "כרטיס-ביקור" של משלחת הכנסת לארצות-הברית. אני יותר מדי היסטוריון כדי לגייס בשביל דבר כזה את הדוגמאות של שליחת קורצה וכדומה. העניין אינו כל כך כבד-משקל כפי שיכולים לחשוב בטרלונים. העניין אינו כל כך חשוב. נדמה לי שאין זה מן הנימוס כאשר חבר כנסת, שהוא כן חבר המשלחת או לא חבר המשלחת, כבר אומר מראש את דעתו ומו"ד דיע ברחבי תבל מה דעתו על החברים אשר אתם הוא כן במשלחת או לא במשלחת. אני מנסח זאת כך כי ברגע זה אין לי המידע ההיסטורי אם הוא חבר המשלחת או לא. אולם בשני המקרים כרטיס-ביקור מסוג זה לא היה צריך להישלח מעל הבמה הרמה הזאת. הדוגמאות שלו לקביעת הרמה המוסרית של הפארלמנט טאריסם הישראלי ושל הפארלאמנט הישראלי אינן מהוות בשבילי במסגרת חוק זה את הבסיס ואינן גותנות לי את הזכות להתווכח ולהתפלמס.

ברצוני לומר לחבר-הכנסת פעיל כי לאחר שהבהרתי שלא השרים אלא המומחים שלהם יושבים בוועדות, נדמה לי שהוצאתי הרבה אוויר מן הבאלון הגדול או מן המפרשים של אניה שהוא רצה להפליג בה.

מאיר פעיל (מוקד):

כבוד השר, לא התצאת שום דבר.

שר-הפנים י. בורג:

אם כך, נשאר אצלך אוויר מספיק.

מאיר פעיל (מוקד):

אני עוד אגיש הסתייגות ויהיה צורך לדון בה. דווקא היה טוב ששלושה השרים שאני הצעתי כן יישבו בוועדה ויביאו אתם את מומחיתם, וגם שוים אחרים ישתתפו בדיון עלי-פי הנושאים.

שר-הפנים י. בורג:

אני אתייחס לזה כאשר אתה תהיה ראש ממשלה ותציע הצעות לאירגון הממשלה.

מאיר פעיל (מוקד):

כאשר אני אהיה ראש ממשלה אעשה זאת ולא רק אציע. עכשיו אני מציע — אז אתה תציע.

שר-הפנים י. בורג:

יפה, עד עכשיו כל ראשי הממשלה המיועדים בעו"לם הצהירו אותה הצהרה, שהם יעשו כאשר הם יהיו.

הי"ר ב. צ. קשת:

אנו מתכננים היום את הבנייה ולא את הממשלה.

שר-הפנים י. בורג:

בהזדמנות זו רצינו לבנות את התיכנון. הערה לחבר-הכנסת קורן: אם במאגנטיקה או במונח של שם המועצה חסרים "האתרים הלאומיים" הרי הדבר יתוקן. אין צורך להתווכח על כך. אני שמחתי שאתה הדגשת את החשיבות הלאומית של המועצה הארצית, אשר דווקא העניינים הלאומיים הגדולים של התיכנון הם לפניך. נדמה לי שאימלא המועצה לא היינו יכולים להיות כל כך מרוצים מההתפתחות בפארק הלאומי בכרמל נוכח

שיינתנו לו אותן שיניים שחבר-הכנסת קורן דרש, בצדק, על-מנת שלא תהיינה לו רק שיניים תותבות.

בנוסף למידע הזה על הצעת תיקון חוק התיכנון והבנייה (אכיפת החוק) אמסור עוד כמה דברים הנ"געים לבעיות שהעלה חבר-הכנסת אפרת. אני מציע שהוא יחזור בו מהצעתו המקורית היום להחזיר את החוק לממשלה וכי ישאיר את "זכות המחברים" לחבר-הכנסת פעיל לבדו בנושא הזה.

אם כן, הוכנו בשלבי הסיום עשר תכניות ארציות, ואמנה כמה מהן: תכנית ארצית לחציבה, תכנית ארצית לאזורי תעשייה מוזיקה, תכנית ארצית לאיסוף אשפה, תכנית ארצית בשביל רצועת החוף, תכנית ארצית — אחרי מאה ועשרים שנה — לבתי-הקברות, תכנית ארצית לשדות-תעופה — שצריכים אותם גם אם אין שביטה — ותכנית ארצית למכולות. אלה הן שבע תכניות ארציות מתוך עשר שזן בשלבי הכנה.

ברצוני להוסיף לכך שבזכות המועצה הארצית ועבודתה אישרה הממשלה את התכנית לפיזור האו"לסוסי; היא אישרה את מוסדות של מוסדות ציבוריים למיניהם; הוגשה לממשלה תכנית הדרכים; עומדת לפני הגשה תכנית לגנים ושמורות-טבע וגם תכנית לאתרים לאומיים. אנו כבר הכנסנו לחוקף תכנית מקורית של תיכנון ובנייה בירושלים עיר-הקודש, במחוז הצפון; בשלבי סיום הדיון נמצאת תכנית התיכנון המרכז; תכנית התיכנון לדרום ולחיפה והתכנית לגבי תל-אביב עדיין בהכנה.

הווי אומר שבכל זאת הדברים מתקדמים ואני מרוצה שכך הדבר. אני שמחתי על תשומת-הלב של היושבי-ראש, אשר אינו זקוק למחמאות מצדי, כאשר הציע לחבר-הכנסת אפרת להוציא מלה אחת מן הפרוטוקול, ואני שמח שהורדנו במקצת, לפחות ברבע אוקטאבה, כמה ביטויים בנושא זה.

לחבר-הכנסת תופיק טובי ברצוני לומר שאין אני יכול לקבוע כי דבריו בלתי-מבוססים. אני בדעה שאנו מוכרחים להתקדם בשיתוף מאקסימאלי של כל הרב-ידים וכל השכבות בתוך המדינה. אנו התקדמנו בנוגע לוועדות המקומיות. נדמה לי שהתחלנו גם בוועדות מחוזיות והדבר ייבדק, כי הוא ראוי לבידור.

אשר להרחבת השטחים, הרי המצב לאמיתו הוא שניים שהם אחד. מחד גיסא גם חבר-הכנסת טובי מודה שהרחבתו את שטחי הבנייה בכמה וכמה ערים, אך מאידך גיסא הוא טוען שההרחבה אינה מספקת. הוא צריך להודות בכך שעצם הצורך בהרחבה בא משום הפריחה, משום הצמיחה, משום ההצלחה באותו סקטור שהוא חושב כי הוא הדובר היחיד שלו. בכל אופן, אם יש מקומות מספר שעדיין הבנייה שם אינה בהיקף שהוא היה רוצה לראות, הרי היא בכל זאת יותר רחבה מאשר היתה, וכאמור, אני אישית מעוניין בסעיף זה, בדרישת פרודוקטיבי בין הסקטורים השונים בתוך האוכלוסיה.

לא אתייחס לדברי חבר-הכנסת שמואל תמיר. הערתי בקריאת-ביניים משהו ליושב-ראש הישיבה והוא אמר שיעביר את הדברים. נדמה לי שאם הם מבוססים, הם ראויים לבדיקה ואם אינם מבוססים — אדרבה, ייאמר הדבר על-מנת שלא תהיה אי-הבנה או אי-שביעות רצון או חששות וחשדנות בין חברי הכנסת.

אינני מתייחס לנאום שלו באשר הוא השתדל

אומרת: להחזיר את הצעת החוק לממשלה, והצעה שנייה להחזיר את החוק באהבה לממשלה. את שתי ההצעות הללו אני מאחד תחת הכותרת: להחזיר את הצעת החוק לממשלה, ואעמיד להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו.

#### הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים — רוב

בעד ההצעה להחזיר את הצעת החוק לממשלה — מיעוט

ההצעה להעביר את הצעת חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 5), תשל"ה—1975, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

הלחץ שבא מחוגי בית-חרושת "נשר"; לא היינו יכולים להתקדם כל כך בכיוון הרצוי בנוגע לאגם הכינרת. נדמה לי ששתי דוגמאות אלה בלבד יש בהן כדי להוריד את החשיבות העליונה, הלאומית, של המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה.

משום כך ועל-מנת שלא נהיה צועקים על העבר אלא ברוב עצה נטכס ונתקן כפי שצריך להיות, אני מציע לכנסת לקבל את הצעת התיקון.

היו"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, לפנינו הצעת השר להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הפנים. אמנם מול הצעה זו יש שתי הצעות, אבל אני אחד אותן. הצעה אחת

### ד. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 20), תשל"ו—1975 \* (קריאה ראשונה)

הנעים והרב עם ועדת הפנים אני יכול לומר שכל ההערות השונות יישמעו כראוי ובמשקל הנחון.

נדמה לי שהמצב הוא כזה שחלק גדול של העיריות והרשויות לא קבעו לעצמן תקנון ודבר זה גורם, כמוכר, לחוסר יציבות בשלטון המקומי ולהעלאת הטמפראטורה למעלה מנקודת הרתיחה, דברים שאינם צריכים להיות. נדמה לי שבעניין זה, כאשר נגיע למשהו מקורב, עם התיקונים שוועדת הפנים עוד תציע, נעזור היטב.

אם כן, אנחנו קובעים כאן את מועדי הישיבות שמן המניין. ושלא מן המניין, דרכי זימון הישיבות, פומביות הדיונים, סדר-היום, ומה שלא פחות חשוב בעיריות — השינויים של סדר-היום; ההוראות וההודעות, גם ההודעות האישיות; דרכי ההגשה של ההצעות וההחלטות; הנחיות לעריכת הפרוטוקול; העיון בפרוטוקולים. יש לזכור שבמקומות מסויימים היו צריכים לנהל משפטים כדי שיוכל חבר עיריה לעיין בפרוטוקול של ועדה של אותה עיריה. לגבי אותם דברים אנו באים עכשיו לתת הנחיות בחוק זה, אם אמנם יתקבל.

בחלק השני והסופי של דברי אני רוצה לעמוד על חידושים מספר בהצעת החוק או בתיקון החוק. חלק מן החידושים מתייחסים לצורה וחלק לנושא. אם כן, מבחינת הצורה התיקון ערוך לפי פרקים ונושאים מוגדרים ומפורטים. כך שעניין זה עשוי לעזור. באופן טכני, אשר לתוכן — אפשרות לזמן ישיבות בדרכים אדמיניסטרטיביות. כלומר, אם ראש העיר יסרב, למשל, לקרוא לישיבה הרי גם מזכיר המקום יוכל לקרוא לישיבה אם יקוימו תנאים מסויימים. זהו דבר חשוב. לגבי כל משפט שאני אומר כל אחד יכול לומר מנסיגו: זה קרה במקום א', זה קרה במקום ב', ברשות זו, בעיריה זו.

היים קורפו (הליכוד):

מה שאדוני אומר אינו כתוב.

שר-הפנים י. בורג:

דרכי מסירת ההזמנות לישיבה — בפרק ד; חסכון

היו"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 20), תשל"ו—1975. את הצעת החוק יביא שר הפנים.

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, היום אני מביא לפני הכנסת הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 20). המדובר בעניין חשוב הממלא, לדעתי, לאקונה שהיתה לפעמים אגם שלם ולפעמים גם ביצה. לאקונה זו איפשרה מפעם לפעם להתווכח ולא לדון על מה שהיו צריכים לדון בישיבות של הרשויות המקומיות. נדמה לי שנעשה נסיון רציני על-ידי אלה שהכינו את הצעת החוק למצוא תקנון המגדיר את המושגים השר-ים, את אופני ניהול הישיבה, מוסד השאלות וההודעות האישיות, דרך ההצעות, ההצבעות וההחלטות, פומביות הדיונים, מניין המשתתפים, סדר-היום, זימון הישיבות, וכל אותם דברים שמפעם לפעם רואים אנו, דרך כותרות שונות, שמישהו במקום זה או זה נתקל בהם או נתקל בבעיה מסוג זה או זה.

אנו מביאים היום את החוק הזה כדי להחליף את התוספת השנייה לפקודת העיריות ואנו אומרים: אם תהיה עיריה או תהיה רשות שתוכל לקבוע בעצמה את התקנון שלה, תבוא עליה הברכה.

ידידיה בארי (הליכוד):

מדוע לא להטיל את התקנון הזה כתקנון חובה על כולם?

שר-הפנים י. בורג:

יכול להיות שזה אפשרי. אינני רוצה להזכיר שמות של מקומות קטנטנים שמסיבות לוקאליות ייתכן שיש ואריאנטה לגביהם. טוב שקראת קריאת-ביניים זו. אני בכל אופן אלך ללא דעה קדומה לדיונים ואני רוצה לומר שחוק שיש בו יותר משמית שבשמית, חוק הכולל 64 סעיפים עם סעיפים קטנים, לא ייפלא שאף שר לחלוק גם על פרט זה או זה בן, ומתוך הנסיון

מכל מקום, כבוד השר, כאן אנו דנים אך ורק בתיוון לפקודת העיריות, ובוודאי אין סיבה לא להחיל תקנון חובה על כל העיריות. כאמור, כשלעצמי לא מצאתי סיבה ולא גיליתי טעם מדוע לא להחיל גם על מועצות מקומיות. זו תהיה עמדתי בוועדת הפנים, לכשהצעת החוק תועבר אליה.

הערות לכמה סעיפים ספציפיים. סעיף 15 דן בפ"גמים במסירת הזמנה. והנה סעיף קטן (א) אומר: "קיום של ישיבה לא ייפסל מחמת זה בלבד שחבר המועצה לא הוזמן בדרך האמורה בסעיפים 13 ו-14, אם לא היה ניתן להזמין כן בשקידה ראויה ואם ננקטו צעדים סבירים כדי להודיע לו על מועד הישיבה". מתקשה אני להבין מה פשר המלים "אם לא ניתן היה להזמין כן בשקידה ראויה", שעה שנאמר במופרש בסעיף 13 (ג) כי "המסירה תהא כדין אם ההזמנה נמסרה לחבר המועצה אישית או אם נמסרה בביתו לאחד מבני משפחתו המבוגרים הגרים איתו או אם נמסרה כפי שביקש חבר המועצה בכתב ממוכר העיריה"; וסעיף 14 מורה: "הזמנות לישיבות יימסרו לפי מעניהם של חברי המועצה שפורסמו ברשימות המועמדים" וגו'. אין סיבה לא למסור את ההזמנה כדין, מה עוד שסעיף 15 (ג) מאפשר לחבר מועצה, שלא הוזמן כדין, לטעון שהחלטת שנת-קבלה באותה ישיבה לא נתקבלה כדין.

חיים קורפו (הליכוד):

לא כתוב. כתוב שהוא יכול לטעון.

ידידיה בארי (הליכוד):

כתוב על דרך השלילה: "הטענה שהחלטת נתקבלה שלא כדין מפני שחבר מועצה לא הוזמן כדין לישיבה לא תישמע אלא מאותו חבר בלבד". משמע שאותו חבר רשאי להעלותה.

שני סעיפים ספציפיים. סעיף 15 (א) אינם מתיישים זה עם זה. לעניות דעתי, דומני שאכוון לדעת המנסחים, צריך היה לומר בסעיף 15 (ג): "אם מסיבה כלשהי ההזמנה לא הגיעה לידו או שהוא לא ידע על קיום הישיבה, חרף המסירה שנעשתה כדין, בהתאם לסעיפים דלעיל". זו הערתי הראשונה.

הערתי הנוספת מתייחסת אל סעיף 25 לתקנון המועצה. לא ברורה משמעות המלים: "ההצעה תיכלל בסדר-היום אם הוגשה בכתב למוכר העיריה" וגו'. האם תהיה זו הצעה לסדר-היום כפי שהכנסת דנה בה ביום רביעי לשבוע, או שהנושא גופו כבר יעמוד לדיון מכוח עצם הגשת ההצעה לכלול אותו בסדר-היום. גם לכך הוועדה תצטרך ליתן את הדעת.

כפוף להערות אלו — ואני מניח שתתעוררנה הערות נוספות לגבי סעיפים אלה או אחרים — אני תומך בהצעת ברת ההצעה לוועדה.

ה'ר"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קורפו, ואחריו לחבר-הכנסת אנקוריון.

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כמעט ונכשלתי בלשוני. רציתי כבר להלל ולשבח את שר הפנים על התוספת המתוקנת שהוא הביא לנו, אבל ברגע האחרון נמנעה המכשלה הזאת ממני, כי הוא פשוט אמר שזה

בזמן, טורח והוצאות בדרך של העלאת נושא — סעיף 19, חבר-הכנסת קורפו; נוהלים מפורטים לסדר הדיון במועצה; נוהלים מפורטים למוסד השאלות והודעות אישיות; סדרי דיון מיוחדים וישיבות חובה נפרדות על דרישות שנתיים של הגובר —

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני אומר מספר, אבל אין זו תשובה לשאלתי.

שר-הפנים י. בורג:

"יתכן שלא הבינתי את השאלה ולא מרוב עמקות אלא בגלל האקוסטיקה. בכל אופן אין ויכוח על זה שאני יודע את העניין."

— סדרי דיון מיוחדים וישיבות חובה נפרדות על דרישות שנתיים של הגובר ודרישות ביקורת של מבקר המדינה, שצוטטו היום באהבה ובהרחבה, ודרישות של מבקר העיריה — נדמה לי שבעניין זה אנחנו מת-קדמים יפה; דיונים מיוחדים להצעות תקציב והיטלי ארנונות. אני מקווה שהתקנון הזה עשוי לפתור את מרבית הקשיים הצפויים בניהול ישיבות ובאופן כזה, חברי הכנסת, הבית אשר יקבל את הצעת החוק הזאת יתרום תרומה ניכרת ליציבות במוסדות השלטון המקומי. אני מציע לקבל את החוק ולהעבירו לוועדה.

ה'ר"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, אנו פותחים בדיון. רשות הדיבור לראשון הנואמים חבר-הכנסת בארי, ואחריו לחבר-הכנסת קורפו.

ידידיה בארי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דומני שמגיעה ברכה לשר הפנים וליועציו המשפטיים על יומתם ועל העבודה שהגישו לנו. אין ספק שבהשוואה לתקנון הקודם, שהותקן גם הוא מכוח הסעיף 136 לפקודת העיריות, התקנון המוצע הוא עבודה שלמה ומפורטת; הוא מסודר פרקים פרקים ומעוגן במציאות.

לשימתי-לבו של אדוני היושב-ראש: סעיף 41 לתקנון הדן בשאלות מורה במפורש — ולדעתי יש להעדיף הוראה זו על פני הנוהג הקיים היום בכנסת — כי "תשובות לשאלות יינתנו בראשית הישיבה, ובלבד שהזמן שיוקדש לכך לא יעלה על 30 דקות". דומני שזה הפתרון לבעיית השאלות ולקשיים הכרוכים בהן, ולא הענשת חברי הכנסת והענשת שרים, המקפידים להשיב על שאלות בזמן, על-ידי מתן תשובות על השאלות רק בסוף הישיבה. אני מציע שהכנסת תלמד מן הסעיף 41 ותחיל את הוראתו בתקנות שלה.

חיים קורפו (הליכוד):

יש שם דבר טוב יותר, שאם ראש העיר לא משיב על השאלות בשתי ישיבות — הן עולות לסדר-היום.

ידידיה בארי (הליכוד):

נכון. אני מודה לחבר-הכנסת קורפו.

יש מה ללמד מפרק השאלות ויש להעתיק הוראות מסיימות אל תקנון הכנסת. אני מציע להעביר גם נושא זה לדיון בפורום של יושב-ראש הכנסת והסגנים, והנה, אם רואים אנו בחיוב את התקנון המוצע, נשאלת השאלה: מדוע לא להחילו, בחינת תקנון חובה, על כל רשות מקומית, הן עיריה והן מועצה מקומית?

גיסא לחברי המועצה נתונה האפשרות רק על-פי דרישתם של שליש או של רוב מיוחס — יש בו קצת הפרזה. אני סבור שהתוספת הזאת באה בעיקר בעקבות התיקון לבחירת ראשי ערים, ובכל זאת נדמה לי שניתנה בה סמכות רחבה מדי לראש העיר ומוגבלת מדי מדי לחברי המועצה.

סעיף 8(ב) מדבר על כך שאם מוגשת הצעה לסדר-היום להדיח את ראש העיר, הרי על הבקשה לכינוס המועצה לישיבה כזאת חייבים לחתום רוב חברי המועצה. יוצא שאין כל אפשרות למיעוט לכנס ישיבה כזאת או להביע אי-אמון בראש העיריה. אם רוב חברי המועצה הוותיקים על התביעה לפיטוריו, הרי שהדחתו מובטחת. אני חושב שזה מוגזם וצריך לאפשר למספר קטן יותר של חברים לזמן ישיבה. כמובן, לא חבר אחד; יש לקבוע איזושהי מינימום של מספר חברי מועצה שיוכלו להציע הצעת אי-אמון בראש העיר.

הפרק הרביעי דן בזימון ישיבות, והסמכות לחתום על הזמנות של הישיבה מוענקת בתקנות למוזכר העיריה. יש עיריות שבמקום מזכיר יש להן מנכ"ל עיריה. מה יהיה על העיריות הללו שבוטל בהן תפקיד המזכיר? מי יחתום על ההזמנות?

נראה לי ש-36 שעות הקבועות לזימון ישיבה שלא מן המניין הן מעטות מדי. יש צורך בפרק זמן ארוך יותר ושהות רבה יותר לישיבה שלא מן המניין. על ישיבות מן המניין יודע כל חבר את הימים והשעות והוא מורגל לכך. ישיבה שלא מן המניין מצריכה שהות ארוכה יותר.

סעיף 15 מגושה בחומרה יתירה. ישיבה עלולה להיפסל לא רק משום שחבר מועצה אחד אלא גם אם חברים רבים נעדרים ממנה. זה על-פי חוק הפרשנות. הנוסח האומר: "לא היה ניתן להזמין בשקידה ראוייה" ניתן להרבה מאוד פירושים. נראה לי שטוב נעשה אם יוכנס לכאן האלמנט של שינוי תוצאות ההצבעה. האם השתתפותם של הנעדרים יכולה היתה לשנות את תוצאות ההצבעה? לעניין זה, נדמה לי, צריך לחפש תיקון ולא להשאיר זאת באופן סתמי: "הישיבה לא תיפסל ולא יהיה בה פגם אם יעשו מאמץ להזמין אותם בשקידה ראוייה". צריך לבסס את הנושא הזה בצורה טובה יותר.

פרק חמישי דן בפומביות הדיונים. פסקה (1) של סעיף 16 נותנת סמכות מפורשת מאוד לראש העיריה. לדעתי זו סמכות קיצונית מאוד. בפסקה נאמר: "הורה על כך ראש העיריה, בהסכמת רוב חברי המועצה, או לאחר שראש המועצה, על בסיס חלטת המדינה יש לעשות כן בשעת הדיון בעניין פלוני" — הכוונה היא שהפומביות פוגעת בבטחון המדינה, וזה נתון לשיקול-דעתו הבלעדי של ראש העיר. בסעיף 17 יש איסור גילוי הדברים שנאמרו, ושם כתוב: "חבר המועצה לא יגלה דבר מדיניי ישיבה שהתנהלה בדלתים סגורות למי שאינו חבר המועצה אלא במידה שהגילוי אינו עלול לפגוע בבטחון המדינה ושהוורר בהחלטת המועצה שנתקבלה ברוב חבריה". כלומר, הסמכות לקבוע שדבר אינו עלול לפגוע בבטחון המדינה היא של ראש העיר בלבד. כל חברי המועצה, אם יקבעו בהצבעה שעניין פלוני לא פוגע בבטחון המדינה — בכך לא סגי. פירוש הדבר שרק לראש העיריה ניתנת

תקנון זכות ולא תקנון חובה. פירוש הדבר שהדברים היפים המאורגנים בצורה נכונה וטובה בתקנות אלה יכולים גם לא להתקבל. רשאות מועצת העיריה להחליט שהיא מתכנסת פעם בשישה חודשים, או שהיא לא מקיימת כלל ישיבות שלא מן המניין, או שהזמנה לחבר המועצה די אם תצא 6 שעות לפני הישיבה, מה הועילו, אם כן, החברים בתקנות? אם התקנון הוא תקנון טוב יש להנהיג אותו כתקנון חובה ולחקן את סעיף 136 כדי שיהא זה תקנון המחייב את כל העיריות.

רציתי להעיר עוד כמה הערות כלליות: ראשית, כדאי היה לתת את הדעת על פעולתן של הוועדות. נדמה לי ששם המצב הרבה יותר חמור מאשר בישיבות המליאה. יש ועדות סטטוטוריות שבשחתתן בהן חבר אחד. אני יודע שלעתים מתקבלות החלטות בוועדת מכרזים, שהיא ועדה בעלת חשיבות רבה מאוד, בהשתתפות חבר אחד ולאחר הישיבה מצרף חבר שני את חתימתו לפרוטוקול. מובן שזהו מצב חמור וצריך לתת על כך את הדעת. נדמה לי שהיה כדאי גם לסיים פעם את חוק העיריות. השר הנוכחי והשר הקודם מבטיחים לנו זאת זה שנים. נדמה לי שהגיע הזמן להחליף את הפקודה.

ההערות מספר לסעיפים עצמם: בסעיף 4(א) נדמה לי שהיה טוב אילו קבענו שבמקרה שיום הישיבה חל ביום מנוחה של חבר מחברי המועצה, תידחה הישיבה ליום חול שלמחרת. אם נקבל את הנוסח הזה, שהישיבה תתקיים בשבוע הבא באותו יום, עלולה להיות בכך סתירה לכלל שמועצה חייבת לקיים ישיבה מן המניין אחת לחודש. המירווח של שבוע יכול להוציא אותנו מכלל החודש. על כן, אם מועצה מקיימת ישיבות אחת לחודש או סמוך לזה, כדאי היה לאפשר לה לקבוע את הישיבה לא שבוע לאחר מכן אלא ביום חול שלאחר יום הישיבה.

דרי-אנב. על-פי פקודת סדרי השלטון והמשפט רשאי בן עדה מסוימת לבחור לו את יום המנוחה. האם יוכל חבר מועצה במצב כזה לבחור לו בכל פעם יום מנוחה אחר? האם זה יהיה יום קבוע, או נתון לשיקולו?

סעיף 6 מדבר על אי-זימון למועד. שר הפנים אמר כאן שבתקנות יש תרופה לכך שראש העיר אינו מכנס ישיבה. אני רוצה להעיר לו שזה אינו נכון. אין שום אפשרות לכנס את המועצה לישיבה מן המניין אם ראש העיר אינו מכנס אותה. אמנם סעיף 10 מדבר על כינוס המועצה על-ידי מי ששר הפנים מינה אותו, אבל סעיף 10 מתייחס רק לישיבות שלא מן המניין. על ישיבות שמן המניין נאמר: לא זומנה המועצה לישיבה במועד שנקבע בפרק זה, יכנס ראש העיריה את המועצה לישיבה על-פי דרישה בכתב של שליש לפחות מחברי המועצה. מה קורה אם שליש אינו דורש? אז אין מועצה. שר הפנים לא יכול לכנס את המועצה. צריך, לדעתי, או להוציא את סעיף 10 ולהעביר אותו לפרק כללי, או להעתיק את הסעיף גם בפרק הדן בישיבות מן המניין. היה כדאי גם לומר בצורה מפורשת שראש העיריה אחראי לזימון המועצה. זה לא נאמר. זה נאמר באופן פאסיבי. הדבר היחיד שמדבר על זימון ישיבות הוא שמוזכר העיריה יחתום על ההזמנות. זה התפקיד הסורמאלי. על התפקיד המהותי לא נאמר כי ראש העיר אחראי לכינוסה של המועצה. נדמה לי שגם הנאמר על ישיבה שלא מן המניין, שאפשר לראש העיר לכנסה מתי שהוא רוצה על-פי שיקול-דעתו הבלעדי, ומאידך

לסיום, סעיף 40 אשר חברי, חבר-הכנסת בארי, שיבח אותו, מתייחס לשאלות. אינני גורס שיש לגמור את ההלל והשבח על כך שהן עולות בראשית הישיבה. אף יש לשבח את הקביעה שאם ראש העיר לא משיב בשתי ישיבות על שאלות, הנושא עולה על סדר-היום. תקנה זו יפה והיה רצוי להנהיג אותה בכנסת. מאידך גיסא, הייתי מרתיע קצת את חברי בארי בסעיף 40(ג), הקובע שלא יוגשו יותר משתי שאלות. אולי גם כאן טוב היה שנאמץ את ההצעה. אנחנו נמצאים באינפלציה דוהרת במספר השאלות שאנחנו מגישים.

סעיף 51 טעון תיקון, הוא לקוי בניסוחו. בסעיף 50 מדובר על שלושה חודשים כפרק הזמן שבו אפשר להעלות לדיון הצעה שנדחתה. ובסעיף 51 נקבעת תקריפה של חודשיים והוא כולל גם דיון בהצעות שנדחו על-ידי המועצה.

סעיף 54 קובע: "לא נסתיימו דיוני הישיבה בכל העניינים שהיו על סדר-היום, רשאי יושב-ראש הישיבה, בהסכמת רוב חברי המועצה הנכחים בישיבה, להזמין את חברי המועצה להמשיך הישיבה ביום חול הבא לאחר הישיבה, שאינו ערב יום מנוחה". לדעתי יש לשים לב לכך שסעיף זה עוקף את סעיף 13, הקובע שהות של 36 שעות להזמנה לישיבה. בין חברי המועצה שייקראו לישיבה הבאה יהיו גם חברי מועצה שלא נכחו בישיבה הנוכחית ובוודאי שזו פירצה שיכולה לגרום לאי-שיתופם בישיבה.

יש לי עוד הערות מספר, אך אשאיר אותן, מחוסר זמן, לוועדה. רציתי רק להעיר הערה אחת ביחס לסעיף 63(ג): "ראש העיריה יגיש למועצה לפחות פעם בשנה דין-וחשבון על המצב בכל התאגיד שהעיריה משתתפת בו, ולפי דרישה של חבר המועצה יקויים דיון בדיון זה". אני מציע לקבוע זאת לא רק לגבי תאגיד שהעיריה משתתפת בו אלא גם לגבי מפעלים או קרנות שראש העיריה עומד בראשם והוא פועל בשם או בענייני העיר. איננו עומד על ניסוח, הוא טעון תיקון, אבל יש צורך להבטיח שהעיריה תקבל דיווחים לא רק מתאגידים שהיא משתתפת בהם אלא גם מאלה שראש העיר עומד בראשם.

היו"ר י. דרניצקי (יוריו):

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אנקוריון, ואחריו לחבר-הכנסת פרץ.

ארי אנקוריון (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוצא שההצעה היא הצעה טובה, אבל אינני מוכן להיכנס למידה כזאת של התפעלות. חבר-הכנסת קורפו כל כך התרשם מההצעה עד שהוא שואל: מדוע להשאיר את ההצעה כעניין של רשות ולא לעשות אותה לעניין של חובה? העניין הוא פשוט. לנגד עיני יש דוגמאות מן העולם של איגודים, איגודים מאגידים שונים. אנחנו מכירים את פקודת החברות. פקודת החברות מאפשרת לאנשים להתאגד לחברה ולקבוע לה את התקנות, בכפוף לחוק, כפי שהם בוחרים לעצמם. יחד עם זה עשתה פקודת החברות דבר יפה: היא כללה בתוספת את מה שנקרא "לוח ג", תקנות לדוגמה ואמנם הרבה מאוד חברות, ייתכן אפילו רוב החברות, בוחרות להן את התקנות

סמכות מלאה לקבוע מה פוגע בבטחון המדינה ואם ניתן להתיר ידיעה זאת לפירסום ואם לאו. אני חושב שהסמכות הזאת הניתנת לראש העיר היא מופרזת, והדבר טעון תיקון.

סעיף 21 קובע מגבלה על הכרעות שנפלו בהתמטות משתתפים. הוא אומר: "משנפתחה ישיבה כדין לפי סעיפים 19 או 20, יהא המשך הישיבה כדין כל עוד משתתפים בה שליש מחברי המועצה". אני חושב שהמלים "משתתפים בה" עלולות להיות לרועץ. לא אחת לא משתתף שליש מחברי המועצה בהמשך הישיבה. מוטב לדבר על שליש בעת קבלת הכרעות. בעת הדיונים קורה שחברי מועצה יוצאים ונוכחים שמונה במקום עשרה. האם זה מבטל את חוקיות הישיבה?

סעיף 25 נראה לי נוקשה מדי. מדובר ש"חבר המועצה רשאי להציע לא יותר מסעיף אחד כהצעה לסדר-היום של ישיבה מן המניין; ההצעה תיכלל בסדר-היום אם הוגשה בכתב למזכיר העיריה חמישה ימים לפחות לפני מועד הישיבה". מצד אחד זה נוקשה מדי, ומצד שני זה רחב מדי. פירוש הדבר שבכל ישיבה יכולות לעלות 31 הצעות לסדר-היום. אין זה שולל את הזכות להעלות הצעה לסדר-היום מחבר המועצה שהצעתו הקודמת עדיין לא נידונה. אני מתאר לעצמי איך מועצה כזאת תוכל לעבוד כאשר היא תצטרך לדון במספר כה רב של הצעות לסדר-היום. סעיף זה דורש ליטוש ותיקון.

סעיף 29 דן במחלוקת על סדר-היום. שליש מחברי המועצה יכולים לטעון שסעיף פלוני לא נכלל כדין בסדר-היום, והם רשאים לדרוש שהמועצה תכריע בדבר. לדעתי די אם חבר מועצה אחד טוען זאת. זה דבר טכני ואפשר להעמיד זאת להצבעה. בין כה וכה ההכרעה נופלת בהצבעה. אם יהיה רוב חברי המועצה שיגרסו שהחבר צודק, צריך לתקן זאת. אין צורך בשליש כדי לתקן דבר טכני.

סעיף 33 מדבר על קביעת יושב-ראש לניהול הישיבה, ומה יהיה בהעדרו. סעיף קטן (ב) מדבר על "נעדרו ראש העיריה וכל סגניו..." — אז יש עוד אינסטנציה. יש לומר שראש העיריה יהיה יושב-ראש במועצת העיריה ובהעדרו ימלא את מקומו סגנו שהיא ממלא-מקום ראש העיר, ובהעדרו ינהל את הישיבה אחד הסגנים שהמועצה תבחר. כיום אנו עדים לפעמים לחילוקי-דעות מי ממלא את מקומו של ראש העיריה, האם המועצה צריכה לבחור אותו או שהוא מתמנה על-ידי ראש העיר. נדמה לי שטוב יהיה אם הדבר ייקבע. במפורש שהמועצה צריכה לבחור ביושב-ראש לניהול הישיבה אם היא לא בחרה בממלא-מקום קבוע לראש העיריה.

סעיף 37 מדבר על משך הדיבור וקובע: "חבר מועצה — פרט ליושב-ראש הישיבה או יושב-ראש ועדה — לא יאריך בדיבור בסעיף אחד יותר מעשר דקות". כל חברי-המועצה הם יושבי-ראש ועדות, ואם לא ייאמר שהכוונה לדיון בנושא שמופקד עליו אותו יושב-ראש ועדה, הרי יוכל כל חבר מועצה לדבר במשך שעה. צריך לקבוע שחבר מועצה שהוא יושב-ראש ועדה, בעת דיון בנושא שהוא בתחום ועדתו, רשאי לדבר יותר.

ארי אנקוריון (המערך):

במה נגרע מזלי מקודמי, אשר דיבר בעת שישבו שני יושבי-ראש? אני רק החילתי לדבר וכבר עלי לסיים.

אני רוצה לציין לגבי עניין ההדחה של ראש העיר: הדרישה להדחה של ראש עיר היא רעה חולה אשר חוזרת במקומות שונים אצלנו. הדרישה שאי אפשר להפוך את העניין הזה לעניין של חול ולזמן ישיבת הדחה כל שני וחמישי היא דרישה צודקת. והתביעה שהדרישה תהיה חתומה בידי רוב חברי המועצה היא הגיונית לדעתי. גם הסאנקציה שנקבעה לגבי כינוס ישיבות — שאם ראש העיריה לא כינס ישיבה כנדרש לפי התקנון, יכול שר הפנים למנות אדם שיכנס את המועצה — גם היא הצעה טובה.

אני מחייב את הסעיפים המדברים על שמירה על הבטחון ושמירת הסודיות. לפי דעתי הם טובים, וגם מנוסחים בצורה די רצינית.

אני מחייב את הסעיפים לגבי עניין השאילתות, אם כי אינני מתפעל כל כך. חברים מתפעלים מסדר השאילתות אצלנו בכנסת, ואני שייך לאלה שיודעים שחסר בו הרבה מאוד. אפשר לומר: הלוחי שייתוסף לנו מה שחסר לנו בכנסת בעניין השאילתות, ואז יהיה יותר טוב. אבל זה מכניס איזה סדר. ואני שותף לדעה של חברי-הכנסת קורפו שאמר שמשוהו לקוי במה שמוצע כאן לגבי הצעות לסדר-היום. הרי גם בכנסת יש סדר בעניין הצעות, כמה הצעות אפשר להעלות על סדר היום. וכאן העניין נשאר קצת מעורפל, ואפשר לנצל אותו לרעה. אבל אלה דברים שאפשר לתקן בוועדה.

נראה בעיני קצת מזור העניין של סעיף 53 האומר: "ישיבת המועצה לא תינעל לפני תום שלוש שעות משעת הפתיחה אלא אם נסתיימו הדיונים וההצעות בכל הסעיפים שעל סדר-היום או שהסכימו לנעילה כל חברי המועצה הנוכחים בישיבה אותה שעה; ישיבת המועצה לא תימשך יותר מארבע שעות, אלא בהסכמת כל חברי המועצה הנוכחים". אני חושב שזה עניין מופרז במקצת.

רציתי עוד להעיר לגבי עניין הקוורום בגמר הישיבה. זה שקובעים קוורום — זה דבר טוב. זה שאומרים שהקוורום הוא רוב חברי המועצה — נראה בעיני טוב. אבל שהמשך הישיבה יהיה כדין רק כל עוד משתתפים בה שליש מחברי המועצה — לי נראה שזה דבר לא יעיל. אנחנו מכירים קצת את החיים גם בכנסת. בכנסת אין קוורום; נכון, אבל כל זאת אנתוני עדים לכך שהכנסת לא מפסיקה את עבודתה גם אם חברי כנסת לא מכבדים את הכנסת בנוכחותם או עוזבים לפני הזמן; בכל זאת הכנסת עושה את עבודתה. היא מקבלת חוקים לפעמים בנוכחותם של חמישה או עשרה חברים. כמובן, זה לא דבר נפלא. אבל אי שכולנו רוצים בריבוי הנוכחות של חברים — אינני רואה שממהרים כל כך להכניס סדר שימנע בעד הגוף המיחוקק מלחוקק, ואותו דין קיים גם לגבי העיריות.

הערה אחרונה: גם אני משבח את הסעיפים הדורשים דיון מיוחד בכמה עניינים מיוחדים שנזכרים כאן, כגון הדרישה השנתי שהגיש הגזבר, הדרישה של מבקר המדינה והדרישה של מבקר העיריה; וכן שיהיה דיון מיוחד בהצעת התקציב ובהיטל הארנוגות, ועל המצב

לדוגמה; הן מוסיפות פה ושם תיקונים שמתאימים להן, אבל התקנון לדוגמה עושה את המוטל עלי.

חיים קורפו (הליכוד):

איו השוואה היא זו? איך אפשר להסביר שבעיני ריה אחת יהיה דרוש שליש להעלות הצעה לאי-אמון ובעיריה שניה יספיק חבר אחד?

ידידיה בארי (הליכוד):

יתר על כן, רשות מקומית היא רשות ציבורית. חברה בע"מ איננה רשות ציבורית.

ארי אנקוריון (המערך):

יש חברות בע"מ שהן ציבוריות מאוד. בכל זאת חושב המחוקק שיש מקום לתת מרווח מחיה לגוף זה או זה לקבוע לעצמו את התקנות. סוף כל סוף לא מדובר על החוק; מדובר על רגלאמנט, על סידור עבודה. אבל אי-אפשר לומר: הדבר כל כך נפלא וכל כך טוב — הבה נהפוך אותו לחובה. אני מחשיב מאוד את העניין, בדיוק כמו שאני מחשיב את הדוגמה שהבאתי לגבי לוח ג' — התקנות לדוגמה בפקודת החברות.

הוא הדין לגבי קואפראטיבים: יכולים אנשים להתארגן ולקבוע להם את התקנות שהם רוצים. עם זה דאג המחוקק שיהיה תקנון לדוגמה.

בעיני, בסך-הכל, זה טוב. מדוע אני בכל זאת בעד רשות? בעצם ההצעה משאירה את זה כרשות. מה אומר החוק? הוא אומר שאם עיריה לא תקבע לעצמה תקנון, יהיה קיים התקנון הזה. זאת אומרת, אם אני מבין נכון, ההצעה היא שלא ייתכן מצב שיע' בדו בלי רגלאמנט, שיעבדו בלי תקנון מחייב. אבל עם זה משאירים לעיריה אפשרות לקבוע לעצמה תקנון. יש עיריות מעיריות שונות. גם הרמה שלהן לא תמיד שווה. לא כל כך פשוט לתפור את החליפה שתתאים לכולם. אני מקבל את הניסוח הזה של רשות ולא חובה, אבל בכל מקרה הכרחי שיהיה תקנון.

בסך-הכל עצם הרעיון הזה שיהיה מודל אחיד, שתהיה דוגמה אחידה לפרוצדורה, הוא טוב. שאלת: איך ייתכן שבעיריה אחת ינהגו כך ובעיריה שנייה — אחרת? ייתכן וייתכן. כל זמן שהתקנון הוא במסגרת החוק, והוא במסגרת החוק, זה בהחלט ייתכן. הרעיון הוא שלא כל איש הישר בעיניו יעשה, שיהיה סדר מחייב. והסדר המחייב יכול להיות לפי הדוגמה או יכול להיות אחר. בסך-הכל אני מסכים לדברי שר הפנים שהושקעה פה עבודה יפה, הושקעה מחשבה. העניין מסודר באופן הגיוני, פרקים פרקים, וכולל דברים דרושים.

אולי אסתפק בהערות אחדות לטובה או לסימן שאלה.

הסעיף שקובע שיש לקיים ישיבה מן המניין אחת לחודש לפחות הוא דבר טוב. כאשר אומרים אחת לחודש, ברור שאפשר לקבוע גם פעם בשבוע, אבל אין להשאיר את העניין בידי ראש העיר, רוצה — מכנס, לא רוצה — לא מכנס.

חיים קורפו (הליכוד):

אם יקבעו בתקנון פעם בשבוע חודשים?

הי/ר י. דרניצקי (יודין):

חברי-הכנסת אנקוריון, עליך לסיים.

יעקב זא"ק אמיר (המערך):  
הערה במקומה, חבר-הכנסת פרץ.

יצחק פרין (הליכוד):  
תודה.

בסעיף 43 נאמר: "חבר המועצה המבקש רשות להודיע הודעה אישית ימסור תחילה בכתב ליושב-ראש את תוכן הודעתו". אני רוצה כאן לתאר את הדברים כפי שקיימים בהרבה רשויות. לצערי הרב יש בהרבה רשויות קטנות חברי מועצה שאינם יודעים לקרוא וכתוב. מה הדין לגביהם? מה הם יעשו? זה ראשית; ושנית — למה צריך להגיש בכתב הודעה אישית? הרי גם בכנסת — — —

חיים קורפו (הליכוד):  
ומה עושים כשראש העיר לא יודע לקרוא את ההודעה?

יצחק פרין (הליכוד):  
אני מציע: הנהלה הקיים בכנסת, וגם מה שהיה מקובל בעיריות עד עכשיו, יישאר על כנו, מבלי שיהיה צורך לתת את ההודעה בכתב.

ולבסוף, שוב, אני משוכנע שבהמשך ההצעה זו, אם נאמץ גם את עניין הוועדות העירוניות, התקנות שלהן וסדר עבודתן, אולי ימשיך השלטון המקומי להתקדם למען שירות טוב לאזרח.

הי"ר י. דרניצקי (יודין):  
רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עונג רב לי לסכם את הוויכוח הזה, אשר כל המשתתפים בו שיבחו את העקרון, תוך הסתייגות מסעיף אחד או שניים, דבר שכפי שאמרתי הוא טבעי ומובן כשמדובר בהצעת חוק הדנה בנהלה עדין מאוד, בסיטואציות עדינות, ויש בה בסך-הכל 64 סעיפים.

אפילו אם יש פרט אחד או שני שמן הראוי לתקון, ובוודאי יש כאלה, העקרון בתור שכזה חשוב.

מי שמכיר את ההיסטוריה המודרנית יודע שהפרוטוקול בדיפלומאטיה הומצא על-מנת להיפטר מהווי-כוחים על דמי קדימה וכו'. אותו דבר תכנון, אותו דבר להבטיח גם קונסטитуציה בתור שכזה. כל דבר שיש בו דפוס חוקי מקל את יחסי אנוש.

במדינתנו, שחלק גדול של המקומות שיש בהם היום מינהל אורזי דמוקרטי אולי לא היו על המפה ביום הקמת המדינה וחלק גדול של התושבים לא היו בתוכה ביום הקמת המדינה, חושבני שטוב שאנחנו קובעים בתור עקרון נוהלים מסוימים. כאמור, על פרט זה או זה יכולים להתווכח.

אינני רוצה להיכנס לוויכוחים על סעיפים אלה ואלה, מתי צריך להתפלל תפילת נעילה בישיבת המועצה, כי ויכוחים אלה על כל נדרי יכולים להיות "נד" רגא לא נדרי", משום כך היה הגיון בהצעה שהובאה על שעת נעילה וטוב שיש הוראה בדבר סיום הישיבה. הוא הדין בקוורוס. אם מדברים על עיריה המונה 31 חברי מועצה ונשארים 14 או 15, אפשר לסבול את זה, אבל אם מדברים על מקום קטן של 13 חברים

בכל תאגיד. לא הבנתי את הערתו של חבר-הכנסת קורפו בעניין זה — שמדברים רק על תאגידים שראש העיר הוא ראש בהם. אם מדובר בכל תאגיד שהעיריה משתתפת בו, הרי זה כולל כל תאגיד מסוג זה.

בכפוף להערות אלו אני מחייב את העברת ההצעה לדיון, ואני מגיש עירעור על השעון; אינני מבין מדוע אחרי חמש דקות חזר והעיר לי היושב-ראש בכל פעם.

הי"ר י. דרניצקי (יודין):  
האמן לי שלא היתה לי כוונה להפלות אותך לרעה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת פרץ, אחרון המשתתפים בדיון זה.

יצחק פרץ (הליכוד):  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק המוצע לנו הוא חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 20). לדעתי יש לברך את שר הפנים ואת צוות עוזריו על התיקון המוצע. אמנם לפני כשנה-יחצי הגשתי הצעה לתיקון החוק, בעיקר בעניין פומביות הדיונים והסדר בהם, אבל לצערי הרב כל אחד מאתנו יודע שהצעות כאלה נשכחות זמן רב עד שמגיעות לדיון. טוב שזה הגיע ביזמת שר הפנים.

יש הרבה דברים חיוביים בהצעת חוק זו, במיוחד לגבי ידיד, שבהיותי ראש עיר אני יודע מה היו הוויכוחים לגבי קיום ישיבות, זימוגן וכל הבעיות הכרוכות מסביבן. אנחנו רואים כאן הצעה שבאה להסדיר כל אותן בעיות, או יותר נכון את מרבית הבעיות, שעמדו בוויכוחים סוערים בין חברי מועצת העיר. לא אכנס כרגע לכל הוויכוחים, לכל הסעיפים. אתייחס אולי לשניים-שלושה ייברים.

אני מאמין שעם העברת החוק לוועדה — ואני תומך בכך — יתבררו יתר הפרטים — — —

יורידי בארי (הליכוד):  
חבר-הכנסת פרץ, מה דעתך על ההצעה לחייב רשויות מקומיות לקבל תקנון?

יצחק פרץ (הליכוד):  
זה אחד הסעיפים שרציתי לדבר עליו. לחבר-הכנסת אנקוריון, שאמר כי ניתן להשאיר את המצב הנוכחי וכל רשות תעשה כראות עיניה, אני משיב שזה מנוגד בכלל לחוק, אם אנחנו רוצים לקבל חוק וור-צים שיהיה סדר ציבורי, הרי הדבר הראשון והמרכזי הוא שהצעה כזאת תחייב את כל הרשויות המקומיות. לא אחזור על דברים שנאמרו, אבל לא ייתכן שכל רשות תפעל בהתאם למה שהיא רוצה ותוכל להוציא תקנון הנוגד את התקנות הללו. כי אז מה יהיה? כל עיר תפעל בהתאם למה שהיא רוצה. אני חושב שטוב ששר הפנים בתוקף החלטת הכנסת יחייב כל רשות מקומית, הן המועצות המקומיות והן העיריות, לקבל תקנון.

ועתה לסעיף 8(ב), שנאמר בו: "היתה בהצעה של סדר-היום הדחתו של ראש העיריה או של סגן מסגניו, תהיה הדרישה תחומה בידי רוב חברי המועצה, ובכל מקרה אחר די בחתימת שליש מחבריה". אדוני השר, הרי לא מזמן הוחלט בכנסת על אישור חוק בחי-רות אישיות לראש ערים, ולפני ימים מספר גם הוצאו תקנות בנודון. ברור לכולם שסעיף זה כבר מיושן עוד קודם שנתקבל, ולכן אני מבקש להוציאו בכלל בהתאם לחוק החדש, לתקנה החדשה.

— חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 20) (בורג, דרניצקי); הצעה לסדר-היום (דרניצקי, בארי, פרס, טובי) —

לשאלה אם לחייב כל עיר ועיר: אישית הייתי מסכים לכך. נניח שבמועצה מקומית חשבו שהתקנו טוב או יותר טוב, ניהא, יערב להם, אבל אם הוועדה ואחר כך הכנסת יחליטו שמוטב שהמודל הזה שאנחנו הבאנו היום — ואני מקווה שהוא יהיה יותר משופר כשייצא מן הוועדה — המודל הזה הוא אשר קובע וצריך באורח חיובי לקבוע, מצד משרדי לא תהיה התנגדות.

על כן אני מציע לכנסת להעביר את הצעת החוק, תוך הסכמה, אל הוועדה.

הי"ר י. דרניצקי (יורין):

לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 20), תשל"ו—1975, לדין בוועדת הפנים. אני מעמיד אותה להצבעה.

### הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 20), תשל"ו—1975, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

## ה. הצעה לסדר-היום

הכרזת שר הבטחון וחברי ממשלה אחרים בקשר למינהל עצמאי לאוכלוסיה הערבית בשטחים

באותה התכנית של מינהל עצמי יצא גם שר הבטחון בפגישה עם חברי עיריית בית-ג'אלה ב"20 באוקטובר. שר הבטחון מדקדק ואיננו משתמש במושג "פלשתינאים" אלא "תושבי השטחים" בלבד. שר הבטחון אמר שצריך למלא את החולל שנוצר נוכח החלטות ועידת הפיסגה הערבית ברבאט, שהוציאה את ירדן מייצוג יהודה ושומרון, ונוכח עמדותיהם הקיצוניות של "אנשי האירגונים", לפי דברי השר שהובאו אף הם ב"הארץ" מ"21 באוקטובר.

בלשון המזכירה את הקולוניאליסטים מימי זוהר האימפריות שדעכו דיברו שר החוץ שר הבטחון על-אודות הקמת ממשל עצמי בחסות שלטון הכיבוש הזר, כשהמטרה שקופה למדי — הסוואת הכיבוש האליזבטי במסכת של שלטון עצמי ומינהל עצמי על-ידי משתפי-פעולה שישרתו את המושלים הצבאיים בשטחים הכבושים, בגדה המערבית וברצועת-עזה, אנשים שעדיין אינם אפילו בנמצא, וכך, בימי היעלמן של הקולוניות חולם שר הבטחון על הקמת שלטון קולוניאלי קלאסי תוך רמיסת זכויותיו הלאומיות של העם הערבי הפלשתינאי.

לא הדאגה לאינטרסים של תושבי השטחים, כפי ששרי הממשלה נוהגים לקרוא את בני העם הערבי הפלשתינאי החיים תחת עול הכיבוש, לא דאגתם לפתח שירותים היא המניעה את התכנית למינהל עצמי. תכנית המינהל העצמי נועדה לשמש כנסיון מצדה של ממשלת ישראל להציל את שלטון הכיבוש ולהאריכו עד כמה שעוד אפשר. בזמן שגוברת התמיכה הבין-לאומית לעניינו ולמאבקו הצודק של העם הערבי הפלשתינאי, לנסיגתה של ישראל מהשטחים הערביים שנכ-

במועצה ובסוף הדיון בשארם 4—5, נדמה לי שאין סמכות דמוקרטית, אין סמכות מוסרית ואין סמכות ציבורית להחליט בנושאים הללו. משום כך הייתי אומר שאני מבין שצריך להיות הבדל בין קוורום שמתחילים בו את הישיבה ובין קוורום של מספר החברים שבו מסיימים את הישיבה. בכל זאת טוב, לדעתי, שיש הוראות.

אינני רוצה להיכנס לסוגיה כיצד מדיחים ראש עיריה. יש בכנסת מומחים, גם באופן אקטיבי וגם באופן פאסיבי, המתמצאים בסוגיה זו. נדמה לי שאם אנחנו ניתן יותר מדי הקלות בנסיגות של הדחות, אנחנו מתקרבים לשם הספר של טרצקי "המהפכה הפרמאננטית". לא יכול להיות שעלידי תעמולה, מבר-ססת ובלתי-מבוססת, אפשר יהיה מפעם לפעם לעורר את כל העיר ואת כל התושבים כדי להדיח. אם יש מוסדות דמוקרטיים — תן להם לפעול באורח דמו-קראטי.

קיצורו של דבר וסיומו של דבר, גהיה ערים ושו-תפים לכל דיון בסעיפים, בפרטים ובפריטים של הצעת החוק. נשמעו הערות חשובות — נטה להן און.

הי"ר י. דרניצקי (יורין):

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אבקש מאת חברי-הכנסת טובי — טעיתי, אני מבקש סליחה.

ידידיה בארי (הליכוד):

אולי נקדים את הצעתו של חברי-הכנסת טובי ?

הי"ר י. דרניצקי (יורין):

האם שר הבטחון מסכים לכך ?

שר-הבטחון ש. פרס:

כן.

הי"ר י. דרניצקי (יורין):

אם כן, אבקש מאת חברי-הכנסת תופיק טובי להביא את הצעתו לסדר-היום בנושא: הכרזת שר הבטחון וחברי ממשלה אחרים בקשר למינהל עצמאי לאוכלוסיה הערבית בשטחים.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

כבוד היושב-ראש, נכנסת נכבדה, בעתון "הארץ" מיום 21 באוקטובר נמסר ששר החוץ חזרנו מארצות-הברית בפגש שר-החוץ מר יגאל אלון עם ראש הממשלה ועם שר הבטחון והציג לפניהם תכנית שבחשלה, כנראה, עם הסתייג דפארטמנט, להעברת המינהל האזרחי ביהודה ובשומרון לידיים פלשתינאיות מתושבי השטחים, כלשון הכתבה, שר החוץ מתכוון, לפי העתון, להקמת מינהל אזרחי עצמי לניהול ענייני עיריות, חקלאות, חינוך, בריאות, סעד — מלבד צבא ומשטרה — באותם שטחים שישראל מוכנה לנהל עליהם משא-ומתן.

הלאומית של העם הערבי הפלשתינאי, לא בכליאת בניו הפאטיריטים הנאבקים לשלום צודק ולכיבוד זכויותיהם הצודקות וגם לא בתחבולות כמו מינהל עצמי יכול שלטון הכיבוש בגדה וברצועת-עזה להציל את עצמו. תכניות אלה נדונו לשלון.

בני העם הערבי הפלשתינאי תושבי השטחים הכ" בושים דחו דחייה מוחלטת את התכנית למינהל עצמי. ראשי ערים ומועצות מקומיות בגדה וברצועת-עזה, מנהיגי פועלים ואנשי ציבור דחו בפומבי את התכנית. גם ראש עיריית עזה, שמינויו ומינוי חברי מועצתו נועד לפתח את רעיון המינהל העצמי, הכריז בראיון בטלוויזיה שהסכמתו לקבל את ראשות העיר אין פירושה הסכמה למינהל עצמי, ושלעם הערבי הפלשתינאי יש הנהגתו המוכרת והידועה. והדברים ברורים לכל המעוניין להבין. דעת-הקהל בקרב העם הערבי בשטחים הכבושים על כל גוניה וגם דעת-הקהל בעולם הערבי הוקיעו את התכנית כמסווה להמשכת שלטון הכיבוש. וכפי שנכשל שלטון הכיבוש במשך שמונה שנות הכיבוש למצוא תחליף להנהגתו המוכרת של העם הערבי הפלשתינאי, ייכשלו גם בעתיד תכניות אלה.

תכניות אלה ואשליות אלה של שלטון הכיבוש פרוחות, כנראה, באווירת האשליה שהסכם הביניים עם סאדאת נותן הזדמנויות לקדם פתרונות המתעלמים מזכויותיו הצודקות של העם הערבי הפלשתינאי, פתרון הנותן הבנויים על הנצחת הכיבושים. זוהי אשליה, זה לא ריאלי וזה גם מסוכן. בתכניות כאלה ובאשליות כאלה ממשלת ישראל לא רק מרחיקה את השלום אלא אף מחריפה את הסיכסוך ומסכנת אותו.

התכניות נגד זכויותיו של העם הערבי הפלשתינאי רבות ומסוכנות הן. גם מהעברות למעשה של ממשלת ישראל בנעשה בלבנון, הופעת ממשלת ישראל המתחסדת כמושיעת הנוצרים נגד המוסלמים, והאיזמים בהתערבות בלבנון תוך הפרחת ידיעות כוזבות על התערבות פלשתינאית וסורית, תוך חיפוי על אחריות האמפריאליסטים וסוכניהם, תוך התערבותה של ממשלת ישראל עצמה כצד גלוי לימין הפאלאנגות הפאשיסטיות — כל זה הוא חלק מהקנוניות נגד העם הערבי הפלשתינאי ונגד זכויותיו הצודקות.

אנו מזהירים מפני כל התערבות בנעשה בלבנון וקוראים לממשלת ישראל להסיר את ידיה מלבנון, מהנוצרים ומהמוסלמים של לבנון ומהפלשתינאים בלבנון, לטובת כל הצדדים ולטובת עם ישראל.

שופרות התעמולה הישראלית תורמים תרומה גלויה להפתח איבה וסכסכנות ופירוד בין מוסלמים לנוצרים, גם בשטחים הכבושים וגם בקרב האוכלוסיה הערבית בישראל עצמה. אפילו את מערכת הבחירות לעיריית נצרת אתם — חוגי הממשלה — רוצים לנהל תוך הסתת נוצרים במוסלמים ולהיפך. אנו מזהירים מפני קנוניות אפלות אלה. לא בימי הביניים אנו חיים והעם הערבי ידחה נסיונות אלה להפחית מלחמת דת ועדות שהן חלק מהקנוניות נגד העם הערבי הפלשתינאי.

ממקורות ישראלים רשמיים הופצה לאחרונה באמצעות סוכנויות הידיעות, שמועה שנכבדים נוצריים בגדה ביקשו, כביכול, ממשלת ישראל להקים אזור

בשז ביוני 1967 כיסוד לשלום צודק ויציב וכדי לאפשר לעם הערבי הפלשתינאי לממש את זכותו להגדרה עצמית על-ידי הקמת מדינתו העצמאית לצדה של ישראל, בזמן שמדיניות הכיבושים של ממשלת ישראל מבורדת יותר — מפריחה היא, בעצה עם ארצות-הברית, תכנית המינהל העצמי במטרה לעזור למדיניות האמריקנית של הקפאת המשבר באיזור ולהציל את מדיניות הכיבוש המכשילה את השלום, במטרה ליפות מדיניות זו, שהעולם כולו מוקיע אותה כמנוגדת לשלום ולצדק.

הדיבור על חלל ריק הקיים, כביכול, לגבי השטחים הכבושים אחרי ועידת רבאט הוא אחיות עיניים. האם לא דיברתם גם לפני ועידת רבאט על המשך הכיבוש ועל סיפוחים בגדה וברצועת-עזה? הרי אפילו עם חוסיון לא רצינים לבוא להסדר המבוסס על נסיגה ושלום. אך אין חלל ריק. יש עם הממלא את כל החלל. יש העם הערבי הפלשתינאי, השואף והנאבק לסיום הכיבוש, לנסיגת השלטון הקולוניאלי הור, להגשמת זכותו להגדרה עצמית בשטחים שעל ישראל לפנות אותם. ויש עם לא כעדר ללא רועה, אלא עם עם הנגזו הלאומית, שאירגון השיחרור הפלשתינאי מסמל אותה, ובהנהגה זו הביע העם הפלשתינאי את אמונו.

ידידה בארי (הליכוד):

ומה בדבר העם הערבי ואיחוד העם הערבי?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

מה זה שייך לנושא?

תכנית המינהל העצמי, השואפת לטפח הנהגה חדשה שתמלא את החלל הריק, כביכול, השואפת למעשה להקים הנהגה של משתפי-פעולה להנצחת הכיבוש — תכנית זו היא לא רק מרושעת אלא גם בלתי-מציאותית ואין לה כל סיכוי.

הדיבור על קיצוניות ההנהגה האמיתית של העם הערבי הפלשתינאי, כפי שמדבר שר הבטחון כתירוף לסירוב להידבר עם נציגי העם הערבי הפלשתינאי, להמשכת מצב הכיבוש, דיבור זה מתגלם בו רק הסיכוי הקיצוני להכיר בזכויותיו הצודקות של העם הערבי הפלשתינאי וסירוב עיקש להכיר בהנהגתו המוכרת האמיתית. זהו סירוב לנסות יחד לפתור את הסיכסוך על יסוד הכרה הדדית בזכויותיו.

אנו יודעים שקיימת באופן פורמאלי התכנית של אש"פ למדינה אחת בכל פלשתיין, שהסתייגנו ממנה, ולמעשה החוגים הקובעים באש"פ כיום אינם דוגלים בה. ידיעות היטב גם הגישות הריאליסטיות בקרב אש"פ לפתרון שלום המבוססות על הסכמה להקמת מדינה פלשתינאית לצדה של ישראל תוך כיבוד הדדי של הזכויות. הופעתו הרשמית של אש"פ בזכות תכנית שלום המבוססת על ביצוע החלטות מועצת הבטחון, תלויה הרבה, קודם כל, בגישה של ממשלת ישראל, שהיא היא המתנכרת והשוללת מהעם הערבי הפלשתינאי את מימוש זכויותיו. מי אמר אם לא ממשלת ישראל הוא הצד המסרב באופן הקיצוני ביותר להכיר בכל זכות צודקת של העם הערבי הפלשתינאי, כשהיא מתעלמת אפילו מעצם קיומו? על כן, לא לשרי ממשלת ישראל הזכות המוסרית לדבר על קיצוניותה של הנהגה הלאומית הפלשתינאית. לא בטור, לא ביד חזקה של שלטון הכיבוש, לא בקנוניות נגד תנועות

דפארטמנט, ושהיתה פגישה בין ראש הממשלה, שר החוץ ושר הבטחון — דברים שלא היו מעולם.

אדוני היושב-ראש, לגופו של עניין — מאז מלחמת ששת-הימים היתה מדיניות ישראל בשטחים המוחזקים מושתתת על מינימום של התערבות ונוכחות, ועל מאקסימום של ניהול החיים האזרחיים של התושבים עלי-ידי עצמם. הממשל הקפיד על קיום החוק, הסדר, הציבורי והבטחון, ואיפשר חופש תנועה, חופש הביטוי, חופש הדת והפולחן.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
חופש הביטוי?

שר-הבטחון ש. פרס:

תאמין לי שברוסיה או בעיראק אי-אפשר לנאום גאומים כאלה.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
איפה יש חופש ביטוי בשטחים?

שר-הבטחון ש. פרס:

בירושלים מופיעים ארבעה עתונים ערביים שגם הנים מחופש הביטוי. ושום קומוניסט לא היה מעלה על דעתו שניתן לעשות דבר כזה בארץ קומוניסטית. הממשל הקפיד על קיום החוק, הסדר, הציבורי והבטחון ואיפשר חופש התנועה, חופש הביטוי, חופש הדת והפולחן. הוא סייע להתפתחות כלכלית, הרחבת החינוך והעלאת רמת החיים.

החברה הערבית בשטחים זכתה לפריחה כלכלית והתקדמות חברתית תסורות תקדים. התוצר הגלמי גדל בערכים ריאליים ב-18% לשנה, כלומר, גידול של 124% בשמונה השנים האחרונות. הצריכה הפרטית גדלה ב-11% לשנה, כלומר ב-88% בתקופה זו. ההכנסה הפרטית הפנויה במחירים קבועים עלתה מ-831 לירות לנפש ל-1,365 לירות לנפש ביהודה ובשומרון, ומ-533 ל-1,158 לירות לנפש ברצועת עזה, כלומר גידול פי 2-3.

מספר המועסקים עלה מ-135,000 ב-1968 ל-210,000 ב-1974. שר העבודה היומי הממוצע עלה מ-7 לירות ב-1969 ל-26 לירות ב-1974. האבטלה ירדה לאפס. חברי-הכנסת וילנר, אני מבין שזה מצער אותך, אך לא בצדק. אוכלוסיית הסעד קטנה מ-312,000 ב-1968 ל-55,000 ב-1974. התחלות הבנייה הפרטית עלו מ-55,000 מ"ר ב-1968 ל-443,000 מ"ר ב-1973, כלומר גידול כמעט פי 8.

החקלאות גדלה והתפתחה. מספר הטראקטורים גדל מ-1,300 ל-10,300; גידולי החורף המוגנים גדלו מ-300 דונאם ל-7,500 דונאם. הוכנסו זנים חדשים, הוקמו מיתקני-עזר משוכללים וממוכנים, הוקמו בתי-אריזה, ואף משמפר המועסקים בחקלאות קטן, גדל הפריון לעובד וההכנסה לחקלאות כולה.

כ-30% מהאוכלוסיה הם תלמידים בבתי-הספר, ומערכת החינוך מקיפה כמעט את כל האוכלוסיה הצעירה. כמחצית ההוצאה בתחום השירותים הסוציאליים מופנית לחינוך.

גם בתחום הממשל גדל חלקם של העובדים המקומיים. מתוך 16,000 עובדי מנגנון הממשלה רק 500 הם ישראלים. ולראשונה בתולדות יהודה ושומרון התקיימו

נצרי מיוחד בגדה בחסות ישראל. הודעת ההכחשה של ראשי העיריות של בית-לחם, בית-ג'אלה ובית-סחור היתה תשובה הולמת לכובים אלה, המיועדים לזרוע פירוד ומבוכה בקרב העם הערבי פלשתינאי, המאוחד בתביעתו לשלום קץ לכיבוש ולהגיע לפתרון שלום צודק, שיכבד את האינטרסים הלאומיים הצודקים של כל העמים.

כנסת נכבדה, תכנית המינהל העצמי לשטחים הכבושים שהפריחה ממשלת ישראל היא תכנית המנוגדת לא רק לזכויות של העם הערבי הפלשתינאי להגדרה עצמית, זכויות המוכרות עלי-ידי הקהילה הבין-לאומית, אלא היא גם תכנית הפוגעת בעניין השלום. היא מגלמת את השאיפות הקולוניאליסטיות של ממשלת ישראל ותכניתיה להנצחת הכיבוש. כל דמוקרט, כל שומר שלום אמיתי, כל שומר ידידות-אמת בין שני עמי הארץ הזאת, יוקיע תכנית אווילית זו ויגיד לממשלת ישראל שיש רק תכנית אחת לטובת השלום, לטובת בני העם הערבי הפלשתינאי בשטחים הכבושים בגדה וברצועה. תכנית זו מחייבת הליכה לזנבה ושיתוף נציגיו של העם הערבי הפלשתינאי, א"ש"פ, בה, כדי לממש את התכנית שהעולם כולו דוגל בה, והיא-נסיגת ישראל מהשטחים שנכבשו ביוני 1967, הכרה בזכות להגדרה עצמית של העם הפלשתינאי, בזכותו להקמת מדינתו העצמאית לצדה של ישראל, ובכך להביא להכרה במדינת ישראל ובזכויותיה כמדינה ריבונית ועצמאית.

רק תכנית זו קיימת במציאות, רק תכנית זו מסוגלת להביא את השלום לשני עמי הארץ. במטרה להסיר תכנית המינהל העצמי הקולוניאלי מסדר-היום ובמטרה לקדם תכנית השלום האמיתי אנו מציעים לכנסת לקיים דיון.

הי"ר י. דרניצקי (יורדן):

רשות הדיבור לשר הבטחון, לתשובה.

שר-הבטחון ש. פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נאומי של חברי הכנסת טובי מתחילים לשניים: אלה שהוא נואם וחוזר ונואם אותם לא משטח כבוש, אבל ממחשבה כבושה; ואלה שלא נאם מעולם, ואלה הנאומים הגדולים שלו. לא שמעתי נאום של חברי-הכנסת טובי על מאבקם של הכורדים, לא לעצמאות אלא לאוטונומיה. התשובה של הישוב הערבי בעיראק על מאבק זה היתה פעוצות, פגזים, גירושים. וההומאניסט הגדול, האנטי-קולוניאליסט חברי-הכנסת טובי, לא מצא לנכון להוציא אפילו הגה אחד; גם לא חברי-הכנסת וילנר. לא שמעתי את חברי-הכנסת טובי מתייחס לשלטון החילוני והדמוקרטי שהפוטח מנסה עכשיו להשליט בלבנון, דגם של חילוניות, דמוקראטיה, שלום, אהבת עמים וכו'.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
זו המצאה שלכם.

שר-הבטחון ש. פרס:

אתה קורא בעיון כל כך רב את עתון "הארץ". תקרא מה כתוב ב"הארץ", תקרא מה כתוב בעתונים אחרים, ואפילו בעתונים סובייטיים. בעניין זה לא היה לך מה להגיד. לעומת זאת אתה מתייחס לידיעה שאין לה כל יסוד, על תכנית, כביכול, שבישלו בסטייט-

— הצעה לסדר-היום (פרס, וילנר, דרניצקי); חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (רישום ציוד וגיוסו) (דרניצקי, פרס) —

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
איזה כבוד יכול להיות בין כובש לנכבש? הבעיה היא שאנו כובשים וצריכים לעזוב את השטחים הכבושים.

שר-הבטחון ש. פרס:  
אם אתה כל כך לא רוצה להיות במתנה של כובש, מדוע הצטרפת למחנה הכובשים הגדול בעולם, שכבש את צ'כיה, את פולין ואת רומניה? מי אילץ אותך?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
וזה דמאגוגיה.

שר-הבטחון ש. פרס:  
אתה פעם תעשה חשבון נפשך.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):  
וזה דמאגוגיה של רבאנו'יסטים הרוצים לחדש את המלחמה הקרה.

שר-הבטחון ש. פרס:  
דברוך הם דברי גועם, דברי אמת, דברים ליברא-ליים וממש מפתים את הלב. מסטאלין ועד ימינו אלה. אני מלא כבוד לטעם שלך.

אני חוזר ואומר: זוהי הצעה שבאה לחזק את היסוד של כבוד הדדי והבנה הדדית בין שני העמים ואני בטוח שהיא תזכה להד המתאים.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את ההצעה מעל סדר-היום.

היו"ר י. דרניצקי (יורין):  
חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: הצעתו של חבר-הכנסת תופיק טובי לכלול את ההצעה בסדר-היום של הכנסת, והצעתו של שר הבטחון שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת. אנו ניגשים להצבעה על שתי הצעות אלה זו מול זו.

#### ה הצ ב ע ה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט  
בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב  
ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

בחירות דמוקרטיות אמיתיות לעשרות מועצות כפריות, שבהן באו לידי ביטוי הממורות העמוקות שהתחוללו בחברה הערבית. שלושה-רבעים מהנבחרים הציגו את מועמדותם לראשונה בחייהם. 13% מהנבחרים הם למטה מגיל 30, ובין הנבחרים — מורים, פועלים, נהגים, בעלי-מלאכה, וכמובן, חקלאים בעלי חלקות קטנות וגדולות.

הממשלה הציעה לתושבי השטחים להרחיב את מסגרת הניהול העצמי שלהם: למנות מתושבי השטחים לתפקידי-מפתח בניהול החיים האזרחיים, להעביר שטחי פעולה נוספים וסמכויות חדשות לעיריות, למנות מנכ"לים, להקים ועדות מייעצות וכדומה.

אין זו פקודה ואין זו כפייה. אם התושבים יקבלו הצעה זו, הבאה לשרת את ענייניהם שלהם — ואת ענייניהם בלבד — מה טוב. בכל אופן אין הממשלה מחפשת קווי-לינינגים, או בובות או תחליפים. השטחים ניתנים לניהול בדרך שנוהלו עד עתה, וניהולם נתון לשיפור ניכר, לפי נכונותם ורצונם של התושבים עצמם. אין גם קשר הכרחי בין פתרון הסיכסוך בדרך קבע ובין הרחבת המינהל העצמי. אי-הרחבת המינהל העצמי לא תקדם את סיכויי הפתרון, והרחבתו לא תפגע באפשרות כזאת בעתיד.

בשטחים חיים יותר ממיליון נפש, ויש להם מאוויים משלהם, צרכים משלהם, מסורת ושפה. אין אנו מתיי-מרים לדעת את צרכיהם ומאוויהם טוב מהם עצמם. אבל אנו משוכנעים שהליכים אלה יאפשרו ביטוי נכון יותר, מלא יותר וחיובי יותר, של נטיותיהם שלהם.

רק סיסמאות — גם סיסמאות קומוניסטיות — יכו-לות להישאר קפואות. החיים עצמם הם מערכת שינוי-יים בלתי-פוסקת בכל התחומים: הדורות השתנו, המק-צועות השתנו, ההשכלה עלתה, הציפיות עלו וממילא כל המבנה החברתי והפוליטי נשתנה. הדברים השתנו מאוד במשך שמונה השנים שחלפו. ואף שגשגעים קולות מן העבר, מופיעים ביטויים לתמורות שכבר התחוללו בעמדותיהם של רבים מתושבי השטחים, גם אצל אלה הרוכשים להם לראשונה עמדות הנהגה מש-להם והנוטים בדרך כלל לכיוון של ליבראליזציה, של הידברות, של דו-קיום בפועל בחברה הנהנית מביטוי חפשי ומביטוי עצמי כאחד.

זוהי הצעה רפודה בהרבה סבלנות ובהרבה רצון טוב. היא באה לחזק יסודות של כבוד הדדי והבנה הדדית בין שני העמים.

## ג. חוק-להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (רישום ציוד וגיוסו).

תשל"ו—1975 \*

(קריאה ראשונה)

שר-הבטחון ש. פרס:  
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תקנות-שעת-חירום בדבר רישום ציוד וגיוסו הותקנו לראשונה בשנת 1951, ומאז הוארך תקפן, תחילה כל שנה ומשנת 1964—כל שנתיים. באוגוסט 1971 הוארך תקפן עד סוף 1975.

היו"ר י. דרניצקי (יורין):  
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (רישום ציוד וגיוסו), תשל"ו—1975 — קריאה ראשונה. את ההצעה יביא שר הבטחון.

הפיצויים בעד כלים אלה — אם לא הוחל עליהם צו כללי — נושא למשא-ומתן חפשי בין הרשות המגייסת לבין הבעלים; ובמקרה שלא יגיעו לכלל הסכם יובא העניין להחלטתו של בית-דין שורכב על-פי הוראות הפקודה המאנדאטורית, היא פקודת פיצויים (הגנה) משנת 1940.

הקנסות שבית-המשפט מוסמך להטיל על עבירות לפי התקנות נקבעו בשנת 1956 ומאז לא הועלו. מוצע עתה להעלות את הקנסות פי עשרה, כך שבמקום קנס של 1,000 לירות יבוא קנס של 10,000 לירות, ובמקום קנס של 3,000 לירות יבוא קנס של 30,000 לירות. בנוסף על כך מוצע להעניק לבית-המשפט את הסמכות להטיל פיצויי עונשים על בעל הציוד שבשעת-חירום לא המציא את הציוד או חיבל בו.

בשנת 1972 נתקבל תיקון לתקנות אלה, ועל-פיו רש-אי-שר הבטחון להקצות ציוד עודף, היינו סוגי רכב מסו-ימים שאינם דרושים לצבא, ושר התחבורה יהיה רשאי לגייס ציוד עודף זה ולהשתמש בו לצרכי האוכלוסיה בשעת-חירום. הרשות המוסמכת, שממנה שר התחבורה, מתכננת את חלוקת הציוד העודף למטרות השונות ופוק-דים מטעמו מקיימים את הקשר השוטף עם בעלי הציוד ומפעיליו ודואגים לתירגולם בזמן רגיעה לצורך השי-מוש בשעת-חירום.

עתה מוצע להפעיל הסדר דומה לגבי ציוד הנדסי, כלומר להעניק לשר העבודה את הסמכות לגייס ציוד הנדסי עודף, שאינו דרוש לצרכי הצבא, לשימוש לצרכי האוכלוסיה האזרחית בשעת-חירום.

אני מציע להאריך את תקפן של תקנות אלה למשך 5 שנים נוספות ולהעבירן לוועדת החוץ והבטחון.

הח"ר י. דרניצקי (יוריו):

חבר הכנסת היחיד שנשם לרשות הדיבור בנושא זה אינו נמצא באולם. לפיכך אני מעמיד להצבעה את הצעתו של שר הבטחון להעביר את הצעת החוק לוועדת החוץ והבטחון.

## הצבעה

ההצעה להעביר את העצת החוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (רישום ציוד וגיוס), תשל"ו—1975, לוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

## ז. שאלות ותשובות

בהבחנה בין מוצרים השייכים לצה"ל לבין מוצרים הש-ייכים לגופים שמחוץ לצה"ל המשתמשים בסמל זה ?

3. האם אין בשימוש החפשי באות "צ" משום ניצול לרעה של האות ?

4. האם יש אפשרות של שימוש לרעה ?

5. האם קרו כבר מקרים של שימוש לרעה באות "צ" על-ידי גורמים שמחוץ לצה"ל ?

6. האם ניתן לפנות אל שר הפנים בבקשה לקבל "צו הגנה" על הסמל "צ" מכוח חוק הגנת סמלים, תשל"ה—1974, או כל חוק אחר ?

7. אם ניתנת להיעשות הפנייה לפי סעיף 6 לעיל,

תקנות אלה הן האופן המשפטי שבו משתמש הצבא לגיוס האזרחי הדרוש לו למילוי משימותיו.

אגב הארכת תקפן של התקנות מוצע להכניס בהן תיקונים מספר, שהם בבחינת לקחים שהופקו ממלחמת יום-הכיפורים. ואלה הם התיקונים: ציוד הנדסי הכולל כלים כבדים, כגון טראקטורים, מכונות חפירה, חציבה, בנייה, הרמה והעמסה, נע בדרך כלל על שרשראות ובעליו אינם נדרשים להמציא למקום ההתייצבות. חוליות מיוחדות מגיעות למקום המצאו של הציוד ההנדסי, בודקות ומעריכות אותו, ולאחר מכן מטענות אותו על מובילים המביאים את הציוד למקום ההתיי-צבות, וממנו — ליעד. על כן נודעת חשיבות לכך שמקום הימצאו של הציוד ההנדסי יהיה ידוע לרשויות הגיוס, אף אם המקום. משתנה לרגל השינויים במקום העבודה. מוצע איפוא לחייב את בעל הציוד ההנדסי להודיע לרשויות הגיוס מדי חודש בחודשו על מקום הימצאו של הציוד במקום החדש.

בתקופת חירום, כשמערך המילואים מגויס, מנוע בעל הציוד, בשל היותו מגויס אותה שעה, מלהמציא את הציוד לרשות הצבא, וחוליות הגיוס פועלות לתפוס את הציוד ולקבל בו חוקה. תפקיד זה מתבצע בקלות כשהציוד — מדובר בעיקר ברכב ובציוד הנדסי — נמצא במקום מגוריו של בעל הציוד או בסמוך לו; אבל אם הציוד לא נמצא סמוך למקום המגורים נזקקות חוליות הגיוס לעזרה ושיתוף פעולה מצד בני המשפחה של בעל הציוד על-מנת לאתריו.

מוצע, על כן, לחייב את בני המשפחה הבוגרים של בעל הציוד הגרים אתו יחד למסור לרשויות הגיוס פרטים על מקום הימצאו של הציוד ומסמכים שברשותם.

שיטת הערכתם של דמי הפיצויים המשתלמים לבעלי ציוד מגויס מבוססת על צו כללי הניתן לפי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים. שיטה זו מתאימה להערכת פיצויים המגיעים לבעל ציוד סטאנדארטי, כגון רכב או ציוד הנדסי, שניתן למיין אותו לפי סוגים, אך אינה מתאימה לבעליהם של כלי שיט או כלי טיס מגויסים.

לעניין הערכתם של כלי טיס ושיט יש להתחשב בתכונות והמאפיינות את כל אחד מהם, כגון שנת ייצור, גיל, מעמס, ערך שכירותי בשוק ונתונים ספצי-פיים אחרים. לפי התיקון המוצע תהיה קביעת דמי

הח"ר י. דרניצקי (יוריו):

הסעיף הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות.

3183. איסור השימוש בסמל "צ", על-ידי גורמים שמחוץ לצה"ל

חבר-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר הבטחון ביום ז' בניסן תשל"ה (19 במארס 1975):

לפי מיטב ידיעתי רשאי או לפחות אין מניעה כי כל מאן דבעי ישתמש בסמל "צ".  
 אבקש להשיב לי:

1. האם האמור לעיל אמנם נכון?

2. אם כן — האם אין בכך משום הטעיית הציבור

הוועדה מסיימת בהמלצה כי "יש צורך בהגדרה ברורה יותר בחיקוק של סאנקציות על עובדי רשות השידור המפריים הוראות הצנזור".

נוכת המלצה זו אבקש להשיב לי:

א. האם קיימות כיום סאנקציות נגד מפירי החלטת הצנזור?

ב. אם לא — איך פעל עד כה הצנזור במקרה של הפרה?

ג. מה הצעדים שהממשלה עומדת לנקוט כדי לצייד את הצנזור ואת ועדת הצנזורה בסאנקציות?

שר-הבטחון ש. פרס:

א-ג. בתוקף הסכם מיום 27 ביולי 1966 בין המטה הכללי של צה"ל לבין ועדת העורכים של העתונות היומית, שרשות השידור חברה בה, הוקם בית-דין שמובאות אליו לדין תלונות הצנזור בגין עבירות של העתונות היומית ורשות השידור על הוראות הצנזורה וכן תלונות העתונות נגד החלטות הצנזור. בית-דין הוא גוף וולונטרי הפועל מכוח ההסכם הנ"ל.

בית-דין מורכב מנציג הציבור שנבחר, בהסכמה, על-ידי ועדת העורכים והמטה הכללי (כיום ד"ר י. רוטנשטריך, עורך-דין), נציג אחד של העורכים ונציג הצבא. נציג הציבור מכהן כאב בית-דין. לבית-דין זה סמכויות רחבות, ובכללן החלטה על סגירת עתונים והטלת עונשים, לרבות הטלת קנסות כספיים.

אשר לרשות השידור, אין כמובן אפשרות לקנוס רשות ממשלתית או להפסיק את השידורים. ברם היועץ המשפטי לממשלה חיווה דעתו כי הוראות רשות השידור לעובדיה מהוות הוראות משמעת, אשר במקרה של הפרתן ניתן להפעיל נגד המפר את הוראות חוק שירות המדינה (משמעת), תשכ"ג—1963, ולהביאו לדין משמעתי בהתאם לחוק הנ"ל.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת בן-פורת.

מירכי בן-פורת (המערך):

אדוני השר, הסברת את הכללים. מה נעשה בכל אופן במקרה זה?

שר-הבטחון ש. פרס:

במקרה זה אין לנו כל אפשרות להטיל את החוקים הקיימים על רשות שהיא ממשלתית בגלל זה שהיא ממשלתית.

3512. החזרת הגופות של חללי צה"ל שנתנו כמצרים

חבר-הכנסת י. שערי שאל את שר הבטחון ביום י' בסיון תשל"ה (20 במאי 1975):

נא להשיב לי:

1. האם מתנהל משא-ומתן עם המצרים על העברת גופות חללי צה"ל שנתנו עדיין שם?

2. האם קיים סיכוי להתחזיר גופות חללי צה"ל אלה בהקדם?

שר-הבטחון ש. פרס:

1-2. המשא-ומתן נמשך והמצרים הבטיחו להחזיר כל גופת חייל צה"ל שתימצא בשטחם.

האם לא רצוי לעשות זאת כדי למנוע שימוש בסמל "צ" ממנו שאינו מוסמך לכך?

שר-הבטחון ש. פרס:

1-4. היועץ המשפטי למערכת הבטחון מודיעני ששימוש בלתי-מוסמך בסמל "צ" יכול להיות עבירה על חוקי המדינה אם הדבר נעשה ככוונה להטעות את הציבור.

5. צה"ל לא נתקל עד כה במקרים שהסמל "צ" הוטבע על מוצרים ככוונה להטעות את הציבור.

6-7. בדעת צה"ל ומשרד הבטחון לבקש ממשרד הפנים להוציא צו הגנה לסמל "צ" וזאת בהתאם להוראות חוק הגנת סמלים, תשל"ה—1974.

3445. שימוש בכלי רכב כמטרות ירי בצה"ל

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הבטחון ביום ד' בסיון תשל"ה (14 במאי 1975):

ב-27 פברואר 1975 נשלחה למשרד קבילה, על-ידי סמל (מיל.) מנחם רובינשטיין, ובה כלולה אינפורמצייה חמורה על השמדת ציוד צה"ל. מאחר שעד היום לא הגיעה תשובה על המכתב מן הרשות הצבאית המוסמכת, אבקש להשיב לי לשאלות הבאות:

א. מה הטעם שצה"ל משמיד, במטוחי טאנקים, מאות משאיות צבאיות מהדגם הרוסי "זיל", לאחר ששופצו בבתי-מלאכה אזרחיים וצבאיים ולאחר שניתנו להם מספרים צה"ליים?

ב. האם נכון המספר, שנקב מפקד החטיבה, של 2,000 (אלפיים) משאיות המיועדות להשמדה בשמשן מטרות לטאנקים?

ג. מה הוא הסך הכולל של מחיר שיפוצ המשאיות הללו הנמצאות בתהליך השמדה, ואיך יכול כבוד השר להסביר ביזבוז עצום זה לציבור משלמי המסים ביש-ראל?

שר-הבטחון ש. פרס:

א-ג. אין צה"ל משתמש, במטרות, במשאיות ששופצו. למטרות ירי משמש רכב שנקבע כי לא ייקלט בצה"ל ולאחר שמפורקים ממנו החלקים הראויים לשימוש.

מיד לאחר מלחמת יום-הכיפורים נערך סקר רכב פגוע, ומתוכו יועדו כ-800 כלי רכב שלל מסוגים שונים למטרות ירי. רכב זה לא שופץ על-ידי צה"ל. מטכ"ל/אג"א מפקח באופן שוטף על כך שרכב שלל יימסר כמטרת ירי בהתאם לקריטריונים ולנהלים שנקבעו לכך.

3503. שידור כתבה ב"שידורי ישראל" לאחר שנפסלה על-ידי הצנזור

חבר-הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר הבטחון ביום י' בסיון תשל"ה (20 במאי 1975):

בימים אלה הועברו אלי מסקנות ועדת הצנזורה, מישיבתה ביום 7 בפברואר 1975, בעניין תביעת הצנזור נגד "שידורי ישראל" בקשר לשידור כתבתו של יעקב אחימאיר-מושינגטון שנגעה לתגובת אלוף אדן על דו"ח ועדת-אגרנט.

הוועדה קובעת כי הכתבה נפסלה ולא היתה כל זכות לשום איש לשדר חומר פסול.

3. ההוראות המחייבות בצבא כוללות איסור ברור של מעשי התעללות. הוראות אלה מוסברות למפקדים ולחיילים. בכל מקרה שנודע על התעללות נערכת חקירה, והפרקליטות הצבאית שוקדת על העמדת החשודים לדין.

3591. העונשים המוטלים בצה"ל בגין הפרת המשמעת חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר הבטחון ביום י"ח בסיון תשל"ה (28 במאי 1975):  
אודך אם תשיב לי:

1. האם קיימת בצה"ל מדיניות הענשה כספית על עבירות מסוימות, ובהן הפרת משמעת, פקודה?  
2. האם הולמת מדיניות ענישה זו את האתיקה של שירות צבאי?

3. מה האמת בידיעה שבין חיילי מילואים נעשות לעתים "עיסקאות", ובהן חייל "קונה" את שיחרורו, לשעות מספר או לילה, מחובת שמירה תמורת סכום כסף שהוא מעניק לחייל אחר, שישמור במקומו?

שר-הבטחון ע. פרס:

1. בהתאם לחוק השיפוט הצבאי, תשכ"ו—1955, מוסמכים בתי-הדין הצבאיים וקציני השיפוט בצבא להטיל עונשי קנס או הפקעת משכורת. בתי-הדין וקציני השיפוט מפעילים סמכותם זו בגין עבירות שונות, לרבות עבירות של הפרת פקודה.

2. מדיניות הענישה נקבעה על-ידי הכנסת ואין היא נוגדת את עקרונות המשטר והמשמעת בצה"ל.

3. לא הגיעו לידיעת הרשויות המוסמכות ידיעות על עיסקאות בשמירות. עם זאת התגלו לאחרונה שני מקרים של "מכירת" שירות מילואים פעיל. האחראים הועמדו לדין לפני בתי-דין צבאיים ונגזרו עליהם עונשי מאסר.

3592. סידורי הסעה לחיילים

חברי-הכנסת י. דרניצקי (יודין) שאל את שר הבטחון ביום י"ח בסיון תשל"ה (28 במאי 1975):

אף כי בעיית התחבורה לחיילים הועלתה במליאת הכנסת ונדונה בוועדותיה, היא טרם הגיעה לפתרון. אלפים רבים של חיילי צה"ל ממתינים עדיין בדרכים לטרמפים ביום ובלילה, מבזבזים את זמנם בדרך לשיירות או לחופשה קצרה ולפרקים אף מסתכנים ללא צורך.

רצוני לשאול את השר כדלהלן:

1. האם מטפל השר בבעיית הסעת החיילים ככב-עיה דחופה וחשובה שיש למצוא לה פתרון בהקדם?  
2. האם הוזמין השר את הגורמים הנוגעים בדבר כדי ליישב את המחלוקת שמנעה את ביצוע ההמלצות בדבר הסעת החיילים?

3. האם מוכן השר לשקול את האפשרות של העמדת כלי התחבורה של צה"ל להסעת חיילים, שיטתית ורצופה, בקווים "המאוכלסים" ביותר על-ידי החיילים והחיילות?

4. האם קיימת הוראה לכלי התחבורה של צה"ל להוביל חיילים בכל מקרה שיש בהם מקומות פנויים, והאם יש הקפדה על ביצוע ההוראה — אם אמנם קיימת?

3567. מניעת גניבות ממחסני נשק של צה"ל

חברי-הכנסת א. לין שאל את שר הבטחון ביום ט"ז בסיון תשל"ה (26 במאי 1975):

בעתונות התפרסמו ידיעות בדבר גניבות של חמרי חבלה ונשק מצה"ל שנמצאו בידי רשתות חבלה שנחגלו. אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם יש אמת בידיעות הנ"ל?  
2. אם כן — מה עושה שר הבטחון כדי להבטיח שנשק ישראלי לא ייגנב ממחסני צה"ל ויגיע לידי תבלינים?

3. מה עושה שר הבטחון כדי להביא את האחראים לדין?

שר-הבטחון ש. פרס:

1. כן.

2—3. קיימות פקודות ברורות ומפורשות לשמירת נשק בצה"ל. בכל מקרה שמתגלים גניבה או אבדן נשק נפתחת חקירה על-ידי המשטרה הצבאית החוקרת וניתן טיפול משמעותי.

3589. נקיטת צעדים נגד מפקדים המתעללים

בפיקודיהם

חברי-הכנסת נ. אליעזר שאל את שר הבטחון ביום י"ח בסיון תשל"ה (28 במאי 1975):

בעתונות פורסמו לאחרונה ידיעות כי תשעה מפקדים וזוטרים בצה"ל הועמדו לדין, לפי הוראת שר הבטחון, על התעללות בחיילים, השפלתם ועונשי גוף שהטילו עליהם.

אבקש לדעת:

1. האם ידעו המפקדים הממונים עליהם על התעללותם בחיילים?

2. אם כן — אילו צעדים נקטו המפקדים, הקצינים והמש"קים האלה נגד מבצעי מעשי ההתעללות?

3. אילו צעדים נוקט שר הבטחון כדי למנוע הישנות מקרים מצערים אלה, ואם אמנם יתרחשו שוב ביחידה כל שהיא — לחפש בהקדם את האשמים ולהביאם למשפט?

שר-הבטחון ש. פרס:

1—2. בסוף שנת 1974 נשלח אלי מכתב אנונימי ובו קבילה על מעשי התעללות באחת מיחידות צה"ל. מכתב זה הועבר לשלטונות הצבא והם נתנו הוראה למשטרה צבאית חוקרת לחקור את הקבילה. תיק החקירה הועבר לפרקליטות הצבאית וב-18 בפברואר 1975 הוגש, על-פי הוראת הפרקליט הצבאי, כתב-אישום נגד תשעה מפקדים, אשר דרגותיהם הן מרב-טוראי עד סגן, בגין מעשי התעללות בפיקודיהם. ב-20 ביולי 1975 נסתיים המשפט, הנאשמים הורשעו, בחלק מפרטי האישום, בעבירות של התעללות. בגין העבירות שהורשעו בהן הוטלו על הנאשמים עונשי אתראה, נזיפה, הורדה בדרגה ומאסר-על-תנאי. לא נמצאו ראיות שהמפקדים הממונים על הנאשמים ידעו על מעשי העבירה של פיקודיהם. המפקד הממונה העיד בבית-הדין, כי נודעו לו מעשים אלה לאחר שנפתחה חקירת מצ"ח בנדרון.

צורך בעונש חמור יותר כדי שמעשים כאלה לא יישנו?

שר-הבטחון ש. פרס:

אני חושב שהעונש הוא בהחלט מרתיע, ויש גם דבר הנקרא רגש של בושא שהוא עונש לא מבוטל לכשעצמו. אני מקווה שהמפקדים — ואני יודע את זה — ערים מאוד לנושא זה. בכל אופן המקרים שנת-קלנו בהם הם בודדים ויוצאי-דופן.

3697. השבתת ציוד מכאני הנדסי בשל חוסר דלק

חבר-הכנסת ע. נוח שאל את שר הבטחון ביום כ"ה בסיון תשל"ה (4 ביוני 1975):

נודע לי כי שלושה כלי ציוד מכאני הנדסי כבדים מסוג די-7 ודי-8, הנמצאים בעבודות עפר בממשל יריחו, מושבתים כמה ימים נוכח העובדה שהמפקדה הממונה לא שולחים למפעילי הכלים סולר לתפעולם. ומכאן שעשרות שעות עבודה יקרות מתבזבזות לריק. אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם זה נכון?

2. אם כן — מה הסיבה?

3. האם כבוד השר מתכוון לפעול נגד תופעה זו של ביוזבוז ימי שירות של אנשי מילואים ושל עשרות שעות עבודה יקרות שאינן מנוצלות?

שר-הבטחון ש. פרס:

1-3. בחקירה שנערכה לא אותר שום מקרה של השבתת ציוד מכאני הנדסי למשך ימים מספר כתוצאה מחוסר דלק. אמנם בעבר קרו מקרים של חוסר סולר לכלים והשבתת העבודה כתוצאה מבעיות טכניות כמו קילקול מכלית בדרך, אולם בשום מקרה כזה לא הור-שבת כלי לימים מספר, כי אם לשעות מספר, עד להגעת הסולר.

3790. גיוס נוער עברייני לצה"ל

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הבטחון ביום י"ד בתמוז תשל"ה (23 ביוני 1975):

בעקבות רצח יעיש אובג'י ביום ו', 13 ביוני 1975, בתל-חנן על-ידי חייל בשירות סדיר שהפעיל את נשקו האישי למטרה זו, רצוני לשאול:

א. האם יודע כבוד שר הבטחון כי לפני הפשע שבוצע בתל-חנן קרה מקרה דומה, שחייל זרק רימון לדיסקוטק בנתניה?

ב. האם יודע כבוד שר הבטחון כי במסגרת ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה, אשר פעלה בראשות ד"ר ישראל כץ ב"1972—1973, היתה אמורה לפעול ועדת-משה מיוחדת כדי לבחון מה יכול צה"ל לתרום בעניין הנוער במצוקה?

ג. האם יודע כבוד שר הבטחון כי ועדת-המשנה ה"נ"ל, בראשות המנהל הכללי של משרד החינוך וה-תרבות אלוף (מיל.), אלעד פלד, לא קיימה יותר משתי ישיבות, משום שצה"ל סירב למסור לה נתונים סטטיסטיים אכ"איים על הנפל בשירות החובה ועל מספר הצעירים שאינם מגויסים לצה"ל?

ד. האם יודע כבוד שר הבטחון כי במקום ועדת-המשנה ה"נ"ל החליט צה"ל עצמו, על-פי קריטריונים

5. האם יש סידורים מספיקים להסעת החיילים ממקומות מרוחקים כגון הבקעה, רמת-הגולן וסיני?

6. האם יש הוראות לחיילים וחיילות ביחס לכללי זהירות בשימוש ב"טרמפים"?

שר-הבטחון ש. פרס:

1. תשובתי מיום 27 במאי 1975 לשאלתה 2715 של חבר-הכנסת נסים אליעד עונה גם על שאלתך.

2, 3, 5. אין באפשרות צה"ל להפעיל קווי שירות קבועים באמצעות משאיות מרכז התובלה. לצרכי הסעות בסופי שבוע ובחופשות מזמינות היחידות תובלה בה-תאם לקריטריונים שנקבעו, וצה"ל מספק אמצעי הסעה, לרוב אוטובוסים שכורים.

4. כל הנוהג ברכב צבאי חייב, בהתאם לפקודות הצבא, לאסוף חיילים בדרכים, כמובן בתנאי שיש מקומות פנויים ברכבו. עם זאת קיימים גם סוגים ברורים ומפורטים באילו מקרים פטור הנהג מלאסוף חיילים. המשטרה הצבאית מפקחת על ביצוע הפקודה. זאת ועוד: חיילים רבים מנצלים את זכותם להגיש קבילות נגד נהגים שאינם אומסים חיילים. כל קבילה כזאת נזכה לטיפול המתאים.

6. כן, והן מועברות באמצעי התקשורת של צה"ל, בשיחות של קצינת הח"ן עם החיילות ובאמצעות עלון מיוחד בנושא הנמסר לכל חייל ביום גיוסו לצה"ל ומופץ מדי פעם ביחידות ובדרכים.

3617. נקיטת צעדים נגד מפקדים המתעללים

במיקוריהם

חבר-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר הבטחון ביום י"ט בסיון תשל"ה (29 במאי 1975):

בעתון "על המשמר" מיום 27 במאי 1975 התפרסמה ידיעה על התעללות בטירונים מצד סמלים ורב-טוראי. הנני שואל:

1. האם ידועים לכבוד השר פרטי המקרים המתוארים בכתבה הנ"ל?

2. האם היתה חקירה על תלונות בדבר התעללות בטירונים? מה היו תוצאותיה?

3. האם נמצאו אשמים במעשי התעללות בטירונים? מה היה עונשם?

4. מה הם הצעדים שנקט כבוד השר כדי שמעשי התעללות בטירונים מצד המפקדים לא יישנו בעתיד?

שר-הבטחון ש. פרס:

1-3. לאור חקירת המשטרה הצבאית הועמדו לדין סמלים ורב-טוראי. בית-הדין הצבאי הרשיע את הנאשמים וגזר עליהם עונשים כגון אתראה, נזיפה ומאסר-על-תנאי. שלושת הנאשמים הורדו בדרגה.

4. בכל מקרה שנמצא כי מפקד התעלל בחייל מועמד המפקד לדין, ולתוצאות המשפט ניתן פירסום במסגרת הצבא. כן מתקיימות בצה"ל פעולות הסברה נרחבות בין המפקדים בנושא היחס לחייל.

הו"ר ר"ה דרניצקי (יודין):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת לבנבראון.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה): כבוד השר, האם לדעתו נזיפה מרתיעה או שיש

3934. השפעת הרפורמה במסים על הכנסותיהם של נכים ושל משפחות שכולות

חבר-הכנסת ה. זיידל שאל את שר הבטחון ביום א' באב תשל"ה (9 ביולי 1975):

נוכח יישום הרפורמה במיסוי לפי המלצות ועדת-בן-נחש אבקש לדעת:

1. האם בדק משרד הבטחון אם בעקבות ביצוע הרפורמה לא תחול ירידה בהכנסות אלמנות החללים במערכות ישראל?

2. האם לא תחול ירידה בהכנסות נכי צה"ל על סוגיהם ואחוז נכותם?

3. אם כן — כיצד יפעל משרד הבטחון כדי להבטיח שלא תהיה ירידה בהכנסות אלמנות המלחמה ונכי צה"ל?

שר-הבטחון ש. פרס:

1-3. לא תהיה לרפורמה השפעה לרעה על הכנסות נכים ומשפחות שכולות.

3970. ממדי הפעילות החבלנית באזורים שונים

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הבטחון ביום ו' באב תשל"ה (14 ביולי 1975):

בעקבות הידיעה שהופיעה בעתון "מעריב" (26 ביוני 1975) הנני לשאול את כבודו:

א. מה הם הנתונים הסטטיסטיים על פעולות מבצעיות של מחבלים בהר חברון ובמרחב בית-לחם בששת החודשים הראשונים של 1975?

ב. האם הממדים של הפעילות החבלנית העוינת בהר חברון גדולים או קטנים מאלה של רצועת-עזה, אזור ירושלים — רמאלה, אזור שומרון?

שר-הבטחון ש. פרס:

א. בששת החודשים הראשונים של שנת 1975 בוצעו באזורי חברון ובית-לחם 32 פיגועים.

ב. מספר הפיגועים בהר חברון רבים מאלו שב-רצועת-עזה ובשומרון והיו בשיעור דומה לאלו שבאזור ירושלים ורמאלה.

3981. ההיערכות לקראת האפשרות של חטיפת חיילים ואזרחיים ישראלים על-ידי אירגוני המחבלים

חבר-הכנסת א. לין שאל את שר הבטחון ביום ח' באב תשל"ה (16 ביולי 1975):

ביום ראשון ושני, 13 ביולי 1975 ו-14 ביולי 1975, פורסמה בעתונות ידיעה, שמקורה בירדן, בדבר חטיפת חיילת צה"ל על-ידי אירגוני חבלה. יעוד נאמר בידיעה שאירגוני החבלה החליטו להפעיל שיטה חדשה ולפיה יחטפו אזרחים וחיילים ישראלים.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?  
2. אם הידיעה נכונה, מה ידוע לשר על נסיבות המקרה?

3. האם צה"ל ערוך לאפשרות של הפעלת-האיום בדבר חטיפת חיילים ואזרחים ישראלים?

שר-הבטחון ש. פרס:

1-2. הידיעה אינה נכונה ואף הוכחשה בעתון.

שנקבעו על-ידו, איך יתרום צה"ל את חלקו בפתרון בעיית הנוער במצוקה?

ה. מה הם איפוא הקריטריונים אשר על-פיהם מגייס צה"ל לשירות חובה נוער עברייני?

ו. האם מוכן כבוד שר הבטחון לפעול לחידוש פעולתה של ועדת-המשנה הנ"ל ולהורות לצה"ל לספק לה את הנתונים הדרושים? מה גם שכל חברי הוועדה הנ"ל הם קצינים בכירים (מיל.) של צה"ל, חלקם אף שירתו או משרתים כפקידים בכירים מאוד במשרדי ממשלה ובממסד המוניציפאלי וחלקם בעלי מוניטין אקדמי רב?

שר-הבטחון ש. פרס:

א. התשובה חיובית.

ב-ד. לאחר תחילת עבודתה של הוועדה הכל-לית נקבע, על-פי בקשת המטה הכללי של צה"ל ועל דעת ראש הממשלה, שההתייחסות לנושא צה"ל תועבר לטיפול הצבא שיגיש את ממצאיו, מסקנותיו והמלצותיו לראש הממשלה במתכונת דומה לזו שתעוצב על-ידי הוועדה.

ה. חוק שירות הבטחון איננו מגביל גיוס נוער עברייני לשירות חובה בצה"ל. עם זאת נקבעו קריטריונים על-פי סיווג העבירות ושיקולן וצה"ל מגייס בעלי עבר פלילי שאינם עוברים על השיקול של נקבע.

ו. אין צורך.

הנושאים השוטפים הנוגעים גם לתחומי הבטחון ולצה"ל נידונים במסגרת הגופים השונים של המערכת לרווחה חברתית, ובהם ועדת השרים, המועצה הציבורית והוועדה הבין-משרדית.

3798. התייקרות ציוד הקשר המושאל על-ידי צה"ל לצורך טיולים

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את שר הבטחון ביום ט"ו בתמוז תשל"ה (24 ביוני 1975):

על-פי נוהלי הטיולים שעליהם אחראים, ביאן-השאר, מרחבי הפיקוד של צה"ל מסתבר כי המחירים לציוד קשר המושאל באמצעות מחלקת המכירות במשרד הבטחון הועלו לאחרונה.

שאלות הן:

1. האם נכון כי הועלו דמי הבדיקה של מכשיר קשר מ-15 לירות ל-240 לירות והגזלת דמי השימוש מ-2.50 לירות ליום ל-9 לירות ליום?

2. האם העלאות אלו מוצדקות והאם אין במדיניות זו כדי להקשות עריכת טיולים בארץ במקום לעודדה?

שר-הבטחון ש. פרס:

1. הפרטים נכונים בחלקם. דמי הבדיקה של מכשירי קשר הועלו ל-80 לירות. דמי השימוש של מכשירי קשר הועלו מ-3 לירות ל-9 לירות ליום. ההעלאה נכנסה לתקפה ב-1 באוקטובר 1974.

2. (א) העלאת המחירים מוצדקת לנוכח התייקרות יות שחלו בנושאי אחזקה, חלפים ובדיקה של מכשירי קשר; (ב) העובדות מוכיחות כי לא חלה ירידה במספר מכשירי הקשר המושאלים לצרכי טיולים.

לדרגת רב"ט חוץ מהחייל לילך אשכנזי, שדרגתה הועלתה לטר"ש בלבד.

שאלות הן:

- א. האם אינפורמציה זו נכונה?
- ב. מה היא הסיבה שלא היתה העלאה אחידה בדרגות לכולם?

שר-הבטחון ש. פרס:

א—ב. לא כל חללי מלחמת יום-הכיפורים הועלו בדרגה, ולא היתה העלאה אוטומאטית. הועלו בדרגה אותם חללים אשר נשאו דרגה נמוכה מדרגת התפקיד שמילאו בפועל בעת המלחמה.

4028. הסיוע הניתן לשוב עופרה שבטון-יבירוד

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר הבטחון ביום ט"ו באב תשל"ה (23 ביולי 1975):

ב"מעריב" 21 ביולי 1975 התפרסמה מודעה בשם "עופרה — ישוב עובדים, הרי בית-אל, גוש אמונים", המזמינה את הציבור לחגיגות ט"ו בשבט בעופרה. אבקש לדעת:

1. היכן קיים ישוב ששמו עופרה?
2. האם קם ישוב זה לפי החלטת הממשלה?
3. האם נעזר הישוב הזה בתקציב הממשלה או במוסדות ציבור אחרים בייסודו?
4. האם מקיים ישוב זה את הכללים המקובלים על חוקת המדינה בישיבתו במקום שהוא יושב?

שר-הבטחון ש. פרס:

1, 2, 4. אין הממשלה אחראית לפירסומי המודעות של גופים ציבוריים. עופרה היא מחנה עובדים הקיים במקום המחנה הצבאי הנטוש בעין-יבירוד. משוכנים בו עובדים המועסקים על-ידי צה"ל במקום סמוך.

3. הסיוע מתבטא בסידורי בטחון ובאספקת מים.

4029. השתתפות חיילים דרוזים בקורס פיקוד ומטה חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הבטחון ביום ט"ו באב תשל"ה (23 ביולי 1975):

נמסר לי שקצינים דרוזים המשרתים בצה"ל בשירות פעיל ובקבע איך בדרגות הגבוהות מנועים מלהתקבל לבית-הספר פו"מ.

שאלות הן:

- א. האם אינפורמציה זאת נכונה?
- ב. אם התשובה לשאלה א' חיובית, מה טעם סגוריה שערי בית-ספר זה בפני אזרחי ישראל הדרוזים?
- ג. אם התשובה לשאלה א' אינה חיובית, מה המספר של חיילים דרוזים שעברו קורס זה?

שר-הבטחון ש. פרס:

א—ב. אין קביעה האוסרת הכללת דרוזים בפיקוד ומטה.

ג. טרם עברו קורס זה.

4030. מדרי תפילה וביקור במערת-המכפלה

חברת-הכנסת ח. שמעוני שאלה את שר הבטחון ביום ט"ו באב תשל"ה (23 ביולי 1975):

3. צה"ל הוציא פקודות, הנחיות ותזכורות לגבי אופן התנהגותם של חיילים בהיותם מחוץ לבסיסים, במיוחד בנוגע לנסיעה בטרמפים ולנשיאת נשק. לגבי אזרחים, האחריות לבטחונם היא בתחום משטרת ישראל. עם זאת נותנים הפיקודים המרחביים באורח שוטף הנחיות לאזרחים לאבטחה ביישובים אשר בשטחים, וכן ניתן נשק לחלק מהאזרחים ביישובי העימות ולחלק מקציני המילואים ביתר חלקי הארץ.

3993. חלוקת עתונים בצה"ל

חברת-הכנסת ח. קורסו שאל את שר הבטחון ביום ח' באב תשל"ה (16 ביולי 1975):

חיילים המשרתים באוגדה מסוימת התלוננו לפני כי מספר עתוני הערב המגיעים אליהם צומצם בהרבה ובשל כך לא מגיעים כיום עתונים למחציתן של קבוצות חיילים המשרתים ביחידות קטנות של כ-10 אנשים. מאידך גיסא עתוני בוקר — מלבד עתון "הארץ" אשר נשאר "תקוע" בעורף — שאין להם כל ביקוש מגיעים כמקודם.

מפי מפקדים בכירים באוגדה שמעתי כי החיילים היו מוכנים אפילו לשלם מכספם בעד עתון ערב אילו רק הגיע.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. כמה עתוני בוקר, ואילו במפורט, הוזמנו על-ידי צה"ל עד להנהגת הצימצום?
2. כמה עתוני ערב הוזמנו עד למועד זה?
3. בכמה צומצמו הראשונים ובכמה האחרונים?
4. האם אין בצימצום הספקת העתונים, ובעיקר עתונים קריאים, משום פגיעה במוראל החיילים ויצירת תחושה של בדידות אצלם?

5. האם מוכן השר לבדוק השפעות אלה ולבחון אם אין מקום ליותר על הצימצומים בנושא זה או, לחלופין, אם אין מקום לשנות את היחס בין עתוני הבוקר לבין עתוני הערב כדי שאפשר יהיה באותו סכום המוקצב על-ידי צה"ל לקבל יותר עתונים שהם יותר מבוקשים?

שר-הבטחון ש. פרס:

- 1—2. אחוז עתוני הבוקר המוזמנים לצה"ל הוא 60, ואחוז עתוני הערב — 40.
3. כל העתונים צומצמו בהיקף של 40%.

4—5. ביחס עתון לחייל חל שיפור ניכר מאז התקופה שקדמה למלחמת יום-הכיפורים. בשעה שמצבת החיילים גדלה ב-20%, גדלה כמות העתונים פי 2.6. סוג העתונים המוחלקים בצה"ל והיחס ביניהם נקבעים על-ידי ועדת-המשנה של הכנסת לחלוקת עתונים בצה"ל.

4021. הקריטריון להעלאת דרגותיהם של חללי מלחמת יום-הכיפורים

חברת-הכנסת מ. פרידמן שאלה את שר הבטחון ביום י"ג באב תשל"ה (21 ביולי 1975):

נודע לי שבחוברת השנחיה של רשימת הנופלים במלחמת יום-כיפור, שהוצאה על-ידי משרד הבטחון, פורסמה העלאה בדרגות הנופלים; כל הטורים הועלו

להדגיש באזניהם שאין הכוונה לחלק את המערה אלא לחלק את זמני התפילה ודרכי הגישה, כך שכל אחד יוכל להתפלל לאלוהיו ולבקר את קברי קדושו. תוך כבוד הדדי ובלי הפרעות כלשהן.

(ו) צה"ל יוסיף להיות אחראי לבטחון ולסדר באזור מערת-המכפלה.

היו"ר י. דרניצקי (יוריו):  
שאלה נוספת לחבר-הכנסת שמעוני.

חביב שמעוני (המערך):  
האם סדרי התפילה הללו מבוצעים ללא הפרעות כיום?

שר-הבטחון ש. פרס:  
בדרך כלל — כן.

4061. שיטת רכישתם של כלי נגינה בשביל צה"ל  
חבר-הכנסת פ. גרופר שאל את שר הבטחון ביום כ"ב באב תשל"ה (30 ביולי 1975):

במשך שנים רוכש משרד הבטחון כלי נגינה רק בחנות מסוימת. בתל-אביב, אשר פירסמה באמצעות "הלוו הכפול" ואף תלתה שלט בחלון הראווה מודעה: "ספק בלעדי של משרד הבטחון".  
אבקש לדעת:

אם מידע זה נכון. מה בדעת השר לפעול שכלי נגינה יירכשו על-ידי מכרזים לפי המקובל?

שר-הבטחון ש. פרס:  
משרד הבטחון אינו רוכש כלי נגינה בחנות בלעדיית אלא לפי הצורך ולפי בחירתו של הנהלת תזמורת צה"ל ויחידות הבידור.

בדרך כלל מדובר על כמות קטנה של כלי נגינה. אין לנו שום שליטה על שיטת הפירסומים של חנויות וחברות.

4076. מקור הכתבה ב"נובל אוברבאטר" בדבר אנשי צבא ישראלים התומכים בנסיגה בגולן

חבר-הכנסת י. שמיר שאל את שר הבטחון ביום כ"ח באב תשל"ה (5 באוגוסט 1975):  
כלקט מעתונות חוץ (4 ביוני 1975), הערוך על-ידי ספריות הכנסת, נכללת מובאה מכתבה שהתפרסמה בשבועון הצרפתי "נובל אוברבאטר" ב-9 ביוני 1975.

מחבר הכתבה מצדד בנסיגה ישראלית בגולן.

בכתבה הנ"ל נאמר, בין היתר, כי "זה חודשים אחדים יש להשקפה זו מהלכים בישראל ודו"ח של אנשי צבא הסיק כי נסיגה משמעותית בגולן לא תהיה כרוכה בסיכונים כה גדולים כפי שהניחו בעבר".

יואיל השר להבהיר:

1. האם נכונה העובדה שקיים דו"ח כזה של "אנשי צבא ישראלים"?

2. אם כן — כיצד הגיע לסופרו של עתון זה?

3. לאור הידיעות שפורסמו כמה פעמים על "חוות דעת של אנשי צבא ישראלים רמי-דרג התומכים בנסיגה", האם סבור שר הבטחון שתפקיד צמרת הצבא הוא להכין את צה"ל למלחמה — או להסיף לנסיגות?

לפי השמועות מושמדים במערת-המכפלה תשמישי קדושה ליהודים ולמוסלמים.

אבקש לדעת:

1. מה בדיוק קרה בנושא זה בחודשים האחרונים?
2. האם חוקר המשרד מי עומד מאחורי פרשה זו מצד המוסלמים ומצד היהודים?
3. מה השפעת תופעה זו על היחסים במקום?
4. אילו צעדים ננקטים למניעת תופעה זו?

שר-הבטחון ש. פרס:

1. בין 14 ביוני 1975 לבין 10 ביולי 1975 נסתם פתח מנועול, דלת נשברה, נעשה נסיון הצתה במבנה סמוך, נעלמה פרוכת ונתלשו גדילים בפינה תחתונה של פרוכת שנייה וכן נעלם שלט וכבל חשמלי.

2-4. חקירת הממשל הצבאי ומשטרת ישראל לא גילתה עד כה את האחראים למעשים אלה. קיימתי פגישות עם נציגי קריית-ארבע וחברון וערכתי סיור במערת-המכפלה, ובסימום הצעתי הסדרים חדשים ביחס למקומות התפילה ושעות התפילה במערה והשמירה עליה.

להלן ההנחיות שנתי למתאם הפעולה בשטחים:

לאור הנסיון, שהצטבר במשך השנים בסדרי התפילה והביקור במערת-המכפלה, ועל-מנת למנוע מתחיות וחיכוכים, תוך כיבוד מנהגי התפילה ורגשותיהם של בני כל הדתות, הגעתי למסקנה שיש צורך לארגן את סדרי הגישה, הביקור והתפילה במערה כדלקמן:

(א) דרכי הכניסה והיציאה: (1) השער המזרחי יישמש לכניסתם ויציאתם של מתפללים מוסלמים; (2) השער הדרומי-מערבי — לכניסתם ויציאתם של מתפללים יהודים; (3) השער המערבי — לכניסתם ויציאתם של תיירים ומבקרים בני כל הדתות.

(ב) תחומי התפילה: (1) למתפללים יהודים — אולם אברהם ושרה; אולם יעקב ולאה; המרפסת והחצר הפנימית והמחברות שני האולמות הללו; (2) למתפללים מוסלמים — אולם רבקה ויצחק; אולם הגאוליה; אולמות היוספיה; (3) בשעות התפילה תתיסגרנה הדלתות בין שני תחומי התפילה או יוצב משמר כדי למנוע הפרעות הדדיות; (4) בשעות שאינן שעות תפילה יוכלו המבקרים והתיירים לבקר בכל המקומות.

(ג) זמני התפילה: (1) המתפללים המוסלמים יוכלו להתפלל בתחום הקבוע לתפילתם, במשך כל שעות היממה, כל ימות השבוע; (2) המתפללים היהודים יוכלו להתפלל בתחום הקבוע לתפילתם, בימות חול ושבת, בהתאם לשעות התפילה המקובלות, בימי חג ומועד יהודיים בהתאם לשעות התפילה המקובלות — ביום הכיפורים למשל, במשך כל היממה. ביום ו' יישאר ההסדר הקיים בעינו, כלומר תפילת קבלת שבת וערבית. בימי חג מוסלמים שאינם חופפים חגים יהודיים יישאר גם כן ההסדר הקיים, הסדרים מיוחדים ייקבעו כנהוג עתה לגבי ימי חג חופפים.

(ד) ההסדרים האחרים נשארים: בכפיפות לאמור לעיל לא יחולו שינויים אחרים בהסדרים הנהוגים כיום.

(ה) מסירת ההודעה: יש להביא הודעה זו לידיעת הקאדים בחברון, לממונים על המערה ולאחר מכן לראש עיריית חברון ולוועד המקומי של קריית-ארבע. יש

בשיחות מארס) שהמעברים אינם חשובים כלל". דברים אלה לדברי מר ברנע נאמרו לכתב בעיצומו של המשא ומתן.

אבקש להשיב לי :

1. האם הידיעה נכונה ?
  2. האם מסכים כבוד שר הבטחון להערכות הרמטכ"ל ?
  3. מה היו שיקולי הרמטכ"ל בעת מסירת הערכה זו ?
  4. האם לדעת כבוד השר לא גרמה הערכה זו נזק לצוות המשא ומתן ?
  5. האם רשאי היה הרמטכ"ל למסור הערכה זו לעיתונאי בעת המשא ומתן ?
  6. האם נמסרה הערכה זו על דעת כבוד השר ?
  7. מה הם הצעדים שכבוד השר עומד לגקוט למען הפסקת התערבותו של הרמטכ"ל בנושאים פוליטיים ?
- שר הבטחון ש. פרס :
- 1—7. הידיעה אינה נכונה.

4199. שיחות שר הבטחון עם אנשי הממשל האמריקני חבר הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום כ"ג בתשרי תשל"ו (28 בספטמבר 1975):

פורסם ("הארץ", 24 בספטמבר 1975) שבהיותך בארצות הברית הדגשת בשיחותיך עם שר החוץ האמריקני הנרי קיסינג'ר, כי אתה בעד הסדר ביניים נוסף עם סוריה ברמת הגולן שיהא מבוסס על "שינויים קטנים", אבל הינך סבור כי לא יהיה לכך רוב בממשלה. בהמשך הדברים נאמר כי "בעוד שעמדת הממשלה היא שרצוי משא ומתן על הסכם כולל בגולן, אך ייתכן גם הסדר חלקי בתנאי שהוא יהיה 'קוסמטי' בלבד, נוקט פרס עמדה עצמאית, הסוברת כי אין סיכוי להסכם כולל בגולן ויש להעדיף משא ומתן ביניים עם סוריה". לאור החשיבות המירבית של הנושא ולאור הלקחים הקשים מהודעות של שרים על עמדות פרטיות במגעים עם גורמי חוץ אבקש להשיב לי :

1. האם הבעת במגעים עם ד"ר קיסינג'ר וראשי הממשל האחרים בארצות הברית אם העמדה האמורה ?
2. אם כן — לשם מה עשית זאת שעה שהיה ידוע לך שאין זו עמדת ממשלת ישראל ?
3. האם קיבלת אישור מראש הממשלה לתת ביטוי לעמדותיך האישיות, והנגודות את עמדת הממשלה, בנושאים מדיניים מרכזיים בשעת מגעך הרשמיים עם ראשי הממשל האמריקני ?

שר הבטחון ש. פרס :

- 1—3. באותה כתבה של סופר "הארץ" בארצות הברית נאמר: מר פרס אמר לסופר "הארץ", בתשובה לשאלה, כי לא נכנס להבעת דעות פרטיות, בקשר לעמדת הרוב בממשלה כלפי הסכם ביניים נוסף בגולן, בשיחותי עם קיסינג'ר.
- והי תשובתי גם לשאלתך.

היו"ר י. דרניצקי (יורד):

שאלה נוספת לחבר הכנסת שמואל תמיר.

שר הבטחון ש. פרס :

1—3. לידיעה אין שחר.

4133. מקור הרעיון בדבר מעורבות אמריקנית במעברים

חבר הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום כ"ג בתשרי תשל"ו (28 בספטמבר 1975):

שר הבטחון גילה, בסיום עורכי עתונים וכתבים צבאיים בחצי האי סיני, ביום 9 בספטמבר 1975, כי "רעיון הנוכחות האמריקנית (בסיני) הועלה בפעם הראשונה על ידי נשיא מצרים, סאדאת, בעת פגישתו בואלצבורג, לפני חודשים מספר, עם נשיא ארצות הברית ג'ראלד פורד. סאדאת הציע להעביר את מיתקני ההתראה באום חשיבה לתיפול אמריקני". ("ידיעות אחרונות", 10 בספטמבר 1975).

לעומת זאת אמר שר הבטחון בראיון עם מערכת "הארץ" ביום 5 בספטמבר 1975 כי "היתה פעם הצעה של שר החוץ" — כנראה הישראלי — "שבמקום האו"ם יהיו אמריקנים. היא נדחתה על ידי כל הצדדים. הרעיון הקונקרטי של יצירת מעורבות אמריקנית במעברים — אני מפחד שהאבהות שלו שייכת לי. לא, אני לא מתבייש בזה".

אבקש מאת שר הבטחון להבהיר את אי ההתאמה בין שתי הגירסות הללו:

שר הבטחון ש. פרס :

הנושא הובהר בדברי תשובתי במליאת הכנסת ביום 29 בספטמבר 1975.

היו"ר י. דרניצקי (יורד):

שאלה נוספת לחבר הכנסת שמואל תמיר.

שמואל תמיר (הליכוד):

אדוני השר, נאמר על ידיך שהאבהות לרעיון בחי רת נוכחות אמריקנית במעברים שייכת לך. חוגים ממשלתיים מוסרים שהתנית את הצעתך על הסכם הביניים בנוכחות של טכנאים אמריקאים. האם זה נכון ?

שר הבטחון ש. פרס :

אני מציע לך להחליף את החוגים שאתה עומד אתם במגע.

שמואל תמיר (הליכוד):

החוגים הם של הממשלה שלך, לא שלי.

שר הבטחון ש. פרס :

דבר על הקשרים, לא על הממשלה. אין עמדות אישיות בממשלה. ברנע שמתקבלת עמדה ממשלתית כולם נושאים באחריות שווה.

4146. ידיעה בדבר חייוי דעה על ידי הרמטכ"ל

בעניין חשיבותם של המעברים בסיני

חבר הכנסת פ. גרופר שאל את שר הבטחון ביום כ"ג בתשרי תשל"ה (28 בספטמבר 1975):

בעתון "דבר" מיום 11 בספטמבר 1975 מצטט מר נחום ברנע מפי כתב אמריקאי שנלווה לשר החוץ האמריקני בעת המשא ומתן על הסכם הביניים בין ישראל ומצרים. וכך כותב מר ברנע: "מוטה גור טרח להסביר לאותו כתב (כפי שטרח להסביר לצוות האמריקני

שמואל תמיר (הליכוד):

האם יכול כבוד השר לומר לכנסת שהוא מתנגד לנסיגה משמעותית נוספת בגולן שאינה מעוגנת בש"ל מלא?

שר-הבטחון ש. פרס:

אני מעדיף לנסח את עמדותי לא בהודמנות של שאלות ותשובות אלא ברוחב, בדיוק, ובניסוח הדריש שים לעניין. בסך-הכל אני לא רחוק מעמדתך בנדון זה.

4223. שאלת המשך שירותו של האלוף (מיל.)

מרדכי הוד במערכת הבטחון

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום ג' בחשוון תשל"ו (8 באוקטובר 1975):

בעקבות הודעתו של האלוף במילואים מרדכי הוד, כי החליט לפרוש ממשד הבטחון מכיוון שלא נוצרו תנאים שאיפשרו המשך שירותו במערכת הבטחון, אבקש את כבודו להשיב לי:

1. האם נעשה מאמץ על-ידי כבוד השר לשכנע את האלוף הוד להישאר במערכת הבטחון כדי שכישוריו ונסיונו יביאו לידי ביטוי מלא במצב החירום הנוכחי?

2. אם לא — מדוע?

3. אם כן — אילו הן הסיבות לכך שלא נוצרו תנאים שאיפשרו לאלוף מרדכי הוד להמשיך לשרת במערכת הבטחון?

שר-הבטחון ש. פרס:

1-2. התשובה חיובית.

3. ביקשתי מהאלוף מרדכי הוד להמשיך בשירות במערכת הבטחון, אך לצערי לא נענה לכך מטעמים השמורים עמו.

3700. טענות בדבר התנהגות לא ראויה של אנשי המשטרה באילת

חבר-הכנסת ע. גוף שאל את שר המשטרה ביום א' בתמוז תשל"ה (10 ביוני 1975):

הובאו לידיעתי עדויות על שרשרת מעשים הנעשים במשטרת אילת על-ידי אנשי משטרה מקומיים ועל-ידי אנשי משטרה, ביניהם קצינים בכירים, מחוץ לאילת. אם אמנם נעשו מעשים אלה, יש במ עבירה על החוק, מעילה בתפקיד ושימוש בסמכויות משטרתיות לצרכים פרטיים. הפרטים קטנים כשלעצמם, אבל יוצרים תמונה של נוהג קבוע ומבצעת שחברות ספנות, קברניטי ספינות וכלכליה, הנוקקים לרצון הטוב של המשטרה, מעניקים מתנות חנים לקציני משטרה ולשוטרים. חלק מהמתנות הללו מועבר על-ידי אנשי משטרה, ברכב משטרה, במיוחד בפורד אסקורט מ.903, מהספינות אל החוף ללא תשלום מכס.

בין היתר הובאו לידיעתי פרטים הנוגעים לאחד היועצים של שר המשטרה (שם במעטפה נפרדת — שם מספר 1), שהתארח על סיפון האניה האיטלקית "גמבו פינור"; לקצינה בכירה (2) במשטרה, שהתארח על סיפון המכלית "ליאון"; לקצין בתפקיד מפקד מרחב (3), שהתארח על סיפון הספינה "פאטריה"; למפקד

תחנה (4) הנחשד בהברחת מכשיר טלוויזיה; לסגן ראש לשכה מסויימת (5) שביקר באניה יוונית.

אבקש להשיב לי:

1. האם נכונות הטענות דלעיל?

2. אם כן — האם נחקרו בנושא זה כל אנשי המשטרה המעורבים, לרבות אנשי משטרה מחוץ לאילת?

3. אם כן — מה היו מסקנות החקירה?

4. אם לא נחקרו — מדוע לא?

5. מה נעשה לביעור הנגע?

שר-המשטרה ש. הלל:

(1) הטענות המובאות בשאלתה אינן מדויקות והן טענות המועלות אינן נכונות. אכן יש שנערכו ביקורים של קציני משטרה על סיפוני אניות שעגנו בנמל אילת. הביקורים שנעשו חלקם לצורך מילוי תפקיד וחלקם לצורך ביקור ותיור. אף לא באחד מהמקרים הנזכרים בשאלתה נטל מי מאנשי המשטרה מתנות כלשהן.

במקרה אחד ניתן לקצינת משטרה, שהיתה בחופשה וביקרה באחת האניות, שי אשר הוחזר לאניה בו ביום. חקירה מדוקדקת שנערכה יחד עם אנשי המכס העלתה כי הטענה שקצין משטרה הברית מכשיר טלוויזיה אינה נכונה.

(2) כל המוזכרים בשאלתה נחקרו במטרה לברר את מידת האמת בטענות המועלות בה. כאמור העלתה החקירה שאין אמת בטענה כי הם קיבלו מתנות וכי הוברח מכשיר טלוויזיה על-ידי קצין משטרה.

ברצוני להתנצל על האיחור במתן התשובה אולם, כפי שכתבתי ליושב-ראש הכנסת, ראיתי חשיבות בה-קירה מדוקדקת ויסודית ביותר, אשר ארכה זמן וכאמור העלתה כי לא היה ממש בטענות.

3960. אמצעים למניעת הפרתו של הסדר הציבורי

חבר-הכנסת י. מודעי שאל את שר המשטרה ביום ו' באב תשל"ה (14 ביולי 1975):

לנוכח הסכנות של התערערות הסדר הפנימי, בעקבות פיגועים ו/או מסיבות אחרות, אבקש מכבוד שר המשטרה להשיב לי על השאלות הבאות:

1. האם הכינה המשטרה כוחות ואמצעים מספיקים להבטחת הסדר הפנימי?

2. לאילו מצבים?

3. האם קיימות הוראות קבע בכתב לטיפול בהפרות הסדר הציבורי?

שר-המשטרה ש. הלל:

(1) במשטרה נערכה לאחרונה היערכות מחודשת; בהיערכות זו מוקצה לבעיות הקשורות בבטחון פנים ובשמירה על הסדר הציבורי המקום הראוי.

(2) מבחינה אירגונית מרוכז הנושא באגף חדש שהוקם במטה הארצי של המשטרה. בשטח הוקמה תשתית אירגונית, הוקמו יחידות ורכונו כוחות לטיפול במצבים השונים. כן הוכנו כוחות כוננות, אשר יופעלו במקרי חירום.

(3) אין שיעור למספר האנשים ולאמצעים שניתן להשתמש בהם למילוי משימות המשטרה; ככל שתקציב המשטרה וכו"ח האדם העומד לרשותה מהמקורות השו-

לתקריט שאירעה בספטמבר 1974. מכל מקום לא היה מעורב בה שוטר, אלא שומר שהועסק מטעם חברת שמירה.

(2) על התקריט לא הוגשה תלונה למשטרה והמש-טרה לא טיפלה בה.

3995. הערות בית-המשפט בקשר לפעולתו של סגן ניצב ש. מרכוס בעניין הרצח של רחל הלר

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום ח' באב תשל"ה (16 ביולי 1975):

בית-המשפט המחוזי בחיפה מתח ביקורת חמורה על סגן ניצב שאול מרכוס, אשר כראש צוות חקירה בעניין הרצח של החיילת רחל הלר ז"ל לא גינהל יומן חקירה מפורט (יומן מבצעים), וזאת חרף ההוראות של בית-המשפט העליון ושל תקנון המשטרה.

כן קבע בית-המשפט, כי מעצר הנאשם בראשית חקירתו, כחשוד בביצוע מעשים מגונים, היה גסול יסוד וכי טענת המשטרה בדבר קיומו של חשד כאמור היתה "מעשה בל עשה".

אבקש לדעת:

אילו צעדים ננקטו על-ידי המפקד הכללי של המש-טרה נוכח ההערות הנ"ל של בית-המשפט?

שר-המשטרה ש. הלל:

לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שבית-המשפט הפנה אליו את הערותיו, הורה המפקד הכללי לבדוק את הנושא. הערותיו של המפקד הכללי יועברו אל היועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר י. דרנצקי (יורדן):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

מתי תסתיים החקירה המשטרתית בנושא זה?

שר-המשטרה ש. הלל:

באמת לא אוכל לומר, אני מקווה שבקרוב. מכל מקום, היועץ המשפטי פנה וחוקה עליו שהוא ער לכך שיקבל את התשובה בזמן סביר.

4008; 4015; 4016. הצערים הננקטים בעקבות עדותו של מר מיכאל צור כמשטרה

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר האוצר, שר המשטרה ושר התחבורה ביום ח' באב תשל"ה (16 ביולי 1975):

במסר לי כי בעדותו, שנמסרה במשטרה ביום 19 במרץ 1975 לפני מפקדת-משנה דניאלה שריזלי ורס"ר סרור מוריס, גילה מר מיכאל צור, יושב-ראש מועצת המנהלים של "צים", בין השאר את הדברים הבאים: "לאחר שביתת הימאים ב-1973 בא אלי מר קשתי ז"ל, ואמר לי שתמורת תשלום של 100,000 \$ (מאה אלף דולר) למזכירי איגוד הימאים אפשר להגיע אתם לידי הסכם להפסקת היחסים המתוחים. לאחר היסוס של כמה שבועות הסכמתי לזה, כאשר מר קשתי אמר לי שחברות הספנות האחרות תשתתפנה בתשלום זה.

הוא אמר לי שבינתיים לווח את הכסף הוח ממר עופר (הכוונה למר עופר שיושב בלונדון). מר קשתי למעשה לא גבה את הסכומים מחברות ספנות אחרות. ידעתי על החוב למר עופר. לאחר מותו של קשתי הוא

נים מאפשרים זאת, נבחרו וננקטו האמצעים הדרושים. (4) המשטרה הוציאה שורה של הוראות קבע בכתב לטיפול באירועים במצבים השונים.

3977. הצעה לרכישת מכשיר חדש לזיהוי פלילי

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום ו' באב תשל"ה (14 ביולי 1975):

בדו-שבועון "המשטרה", המוצא על-ידי מחלקת ההסברה של משטרת ישראל, מסופר כי לאחרונה משתמ-שות הלשכות לזיהוי פלילי של משטרת ארצות-הברית במכשיר חדש להרכבת דיוקנים, המורכב ממחשב קטן וממסך טלוויזיה.

אבקש לדעת:

1. מה הם יתרונות הזיהוי באמצעות המכשיר החדש לעומת השיטות הקודמות לזיהוי חשודים?  
2. האם שוקלת משטרת ישראל לרכוש מכשיר כאמור לשם שימוש בו בארץ?

שר-המשטרה ש. הלל:

(1) המשטרה נעזרת כיום בשתי מערכות להרכבת דיוקני חשודים אלמונים: האחת היא מערכת הקלסטרון משקופיות של תווי פנים מצויירים; והשנייה — הנמצאת עדיין בשלבי ניסוי — היא מערכת — photofit, המור-כבת מקטעי תצלומים אוטנטיים של תווי פנים.

(2) המערכת שהיא נשוא השאלתה מבוססת על תהליך של פוטו-מונטאז' מותקנות בה מראות המשוות תווי פנים של תצלומים המוכנסים לתוכה והם מוקרנים על מסך טלוויזיוני. הדמות שזוהתה מונצחת על-ידי מצלמה המותקנת במכשיר. במכשיר זה אין מחשב כפי שנוכח בפירסום, כנראה בטעות.

(3) המכשיר החדש טרם הובא לישראל והוא נמצא בשלב של ניסוי בארצות-הברית. המשטרה עומדת בקשר עם הסוכנים המפיצים אותו במגמה ללמוד את תוצאות הניסויים. אם הניסויים יעלו יפה — המשטרה תרכוש את המכשיר.

3978. ידיעה בדבר תקריט ליר שער נמל אשרוד, שהיה מעורב בה מר יהושע פרץ

חבר-הכנסת א. אולמרט שאל את שר המשטרה ביום ו' באב תשל"ה (14 ביולי 1975):

סופר "הארץ" מוסר בעתונו מיום ו', 11 ביולי 1975, כי לפני שבועות מספר ניסה מר יהושע פרץ להיכנס לנמל אשרוד ונעצר בשער על-ידי חוקים. כאשר סירב להודות ולהציג תעודות, שלף השוטר אקדח וציווה על מר פרץ לא להיכנס לשטח הנמל. העתון מספר כי מר פרץ לקח את האקדח מידי. של חוקים, הלם בראשו ונכנס לנמל.

אבקש להשיב לי:

א. האם הידיעה נכונה?  
ב. אם כן — מה הם האמצעים המשפטיים שנקטו נגד מר פרץ?  
ג. אם לא ננקטו אמצעים משפטיים בעוון עבירה זו, מדוע לא ננקטו?

שר-המשטרה ש. הלל:

(1) סיפור המעשה הנוכח בשאלתה מתייחס, אולי,

שר-המשטרה ש. הלל :

מאחר שהחקירה נמצאת עדיין בעיצומה אני חושב שיש להעדיף שלא להשיב על שאלה זו מעל במת הכנסת. כל שאני יכול לומר : החקירה וכל מה שמתבקש ממנה אכן נעשים.

#### 4014. תלונה על מכירת מזוזות פסולות

חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר המשטרה ביום ח' באב תשל"ה (16 ביולי 1975):

במכתב למערכת, שפורסם ב"שערים" מיום ו' בתמוז תשל"ה, נאמר :

"בחנות למתנות ותכשיטי קודש 'מתנות יהודית', שברחוב הרצל 23 בנתניה, מוכרים שנים רבות מזוזות מצולמות על קלף, ורבים הוכשלו בכך. לתלונתנו במש-טרת נתניה נענינו בהתחמקות מכוונת".

רצוני לשאול :

1. האם התקבלה במשטרת נתניה תלונה על מכירת מזוזות פסולות בחנות הנ"ל ?

2. האם מטפלת המשטרה בתלונה בהתאם לחוק למניעת הונאה בתפילין ובמזוזות, שהתקבל זה לא מכבר בכנסת ?

3. אם לא — מדוע ?

שר-המשטרה ש. הלל :

1) בחנות המשטרה בנתניה נתקבלה תלונה על מכירת מזוזות פסולות בניגוד לחוק למניעת הונאה בתפילין ובמזוזות, תשל"ה—1975.

2) התלונה נחקרה. המתלונן הוזמן למשטרה להש-למת פרטים, אך עד להכנת תשובה זו הוא לא הופיע.

#### 4041. נקיטת צעדים נגד "רמפיסטים"

בשווקים סיטונאיים

חבר-הכנסת מ. שחל שאל את שר המשטרה ביום ט"ו באב תשל"ה (23 ביולי 1975):

מדו"ח ועדת-חוגי בעניין פער התיווך משנת 1967, ומחקר המועצה הישראלית לצרכנות שנערך לאחרונה, מתברר שעוברים בשווקים הסיטונאיים רמפיסטים. הרמ-פיסטים פעילים בעיקר בתקופות של מחסור בירקות ובפירות מסוימים. הם משתלטים על המשאיות שבאות ומחלקים את הירקות או הפירות לסיטונאים שמשלמים להם, ולאלה בלבד.

הרמפיסטים עובדים שלא כחוק וגורמים להעמקת פער המחיר בירקות ובפירות.

אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם הפרטים הנ"ל נכונים ?

2. מה הן הפעולות שנעשו מאז פורסם דו"ח ועדת-חוגי ?

3. מה מספר הרמפיסטים כיום בשוק הסיטונאי בתל-אביב ?

4. כמה מהם הועמדו לדין ?

5. מה בדעת השר לעשות כדי לחסל תופעה זו בשווקים ?

שר-המשטרה ש. הלל :

1. נראה שהפרטים הנמסרים בשאילתה נכונים כחל-קם. האנשים המכונים "רמפיסטים" פועלים בשוק הסיטו-

נא. אלי [וביקש] שאמצא דרך להחזיר לו את הכסף. העברתי לו 130,000 או 135,000 דולר, בצורת קומיסיון לרכישת המכלית 'בוטין-ביי'. את היתרה ביקשתי ממנו להעביר לחשבון M.I.Z. 488 ב-I.C.B. והוא העביר אותה, פחות ריבית שחישב על התקופה בין הזמן ששילם לבין הזמן שקיבל את הכסף חזרה, בערך ביוני 1974. ידוע לי שהסכום של 100,000 דולר שולם על-ידי קשתי ו"ל למוכרי איגוד הימאים שהיו אז בתפקיד, בראשם מר משה לוי, ושמות אחרים שאינם זכורים לי. לא הוסברו לי פרטים על אופן התשלום וחלוקת הכסף. אני חושב שחלק מן הכסף [ניתן כדי] שמשה לוי יעזוב במשך הזמן את התפקיד שלו. קשתי אמר לי בזמנו שהוא שילם את הכסף ולקח אותו כהלוואה מעופר".

אבקש מאת כבוד שר האוצר להשיב לי :

1. האם המידע האמור הועבר לכבודו על-ידי מש-טרת ישראל ?

2. האם ננקטו צעדים על-ידי האוצר לבדיקת המידע האמור ?

3. אם לא — מדוע ?

4. אם כן — אילו צעדים ננקטו ?

5. אילו צעדים בדעת האוצר לנקוט נוכח המידע האמור ?

אבקש מאת כבוד שר המשטרה להשיב לי :

1. האם מסר מר מיכאל צור את העדות האמורה ?

2. אם כן — האם פתחה משטרת ישראל במשך שלושת החודשים שעברו מאז העדות האמורה בחקירה בקשר לעובדות שעל פניהן מהוות עבירות פליליות ?

3. אם לא נפתחה חקירה — מדוע ?

4. אם נפתחה חקירה — האם הושלמה והאם הועברו ממציאה למשרד המשפטים ?

אבקש מאת כבוד שר התחבורה להשיב לי :

1. האם המידע האמור הועבר לכבודו על-ידי מש-טרת ישראל ?

2. האם ננקטו צעדים על-ידי משרד התחבורה לב-דיקת המידע האמור ?

3. אם לא — מדוע ?

4. אם כן — אילו צעדים ננקטו ?

5. אלו צעדים בדעת משרד התחבורה לנקוט נוכח המידע האמור ?

שר-המשטרה ש. הלל :

בתשובה לשאילתה מט' 4015 אלי וכן לשאילתות מט' 4008 אל שר האוצר ומט' 4016 אל שר התחבורה אשר הועברו אלי הנני להשיב : מר מיכאל צור אכן כלל בהודעתו מיום 19 במאוס 1975 את הדברים שעיקרם הוזכר בשאילתה. בהתאם למידע זה פתחה המשטרה בחקירה ונעשו פעולות חקירה שונות, בשל מורכבות הנושא והצורך בהרחבת החקירה אל מחוץ לגבולות המדינה טרם הסתיימה החקירה.

הי"ר י. דרניצקי (יורדין):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת שמואל תמיר.

שמואל תמיר (הליכוד):

האם משה לוי, יושב-ראש איגוד הימאים או הסי-טונאים, נחקר או עומד להיחקר בנושא זה במישרין ?

שר-המשטרה ש. הלל :

(1) השאלתה הוגשה לראש הממשלה, אשר ביקש כי שר המשטרה ישיב עליה.

(2) בתאריך 14 ביולי 1975, ולא ב-16 ביולי 1975 כמוזכר בשאלתה, נערכה בכיכר מלכי ישראל בתל-אביב עצרת ובה נטלו חלק משתתפים רבים והונפו כרזות רבות. העצרת נערכה ברשיון.

(3) אנשי המשטרה, אשר עסקו בשמירת הסדר בעצרת רבת משתתפים זו, לא נתנו דעתם לתוכן הכרזות; לא היו פניות כלשהן אל המשטרה להרחקת הכרזות, ואלה לא הורחקו.

(4) בדיעבד נבדק נושא כרזות אלו והוסק כי אין אפשרות מעשית לפתוח בחקירה לגילויים של כותבי הכרזות. זו גם עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה. (5) אני שותף לדעה שתוכן הכרזות, כפי שהוא מופיע בשאלתה, אינו בגדר התבטאות הולמת בני תרבות. יתירה מזו, אני מקבל שעלינו להקפיד במקרים של הצגת והפצת כרזות המנוגדות לחוק ולנקוט אמצעים משפטיים הולמים.

4065. ידיעה בדבר מרד אסירים ערבים

בבית-הסוהר דמון

חבר-הכנסת ת. זיאר שאל את שר המשטרה ביום כ"ב באב תשל"ה (30 ביולי 1975):

ב"ידיעות אחרונות" מיום 17 ביולי 1975 פורסם ש"מרד אסירים ערבים פרץ בחודש פברואר שנה זו בכלא דמון ודוכא על-ידי כוחות מוגברים של משמר הגבול".

רצוני לשאול :

1. האם כתבה זו נכונה ?

2. אם כן —

א. מה קרה בדיוק ?

ב. מה הן הסיבות שהביאו למהומות ?

ג. האם היו לאסירים דרישות מסוימות, ומה הן ?

ד. האם במשך פעולה זו של "דיכוי המרד" היו נפגעים בקרב האסירים והשוטרים, ומה היה מספרם ?

ה. מדוע העלימו שלטונות בית-הסוהר דמון ומשרד המשטרה את כל העניין במשך זמן כה ממושך ?

שר-המשטרה ש. הלל :

לא היה כל מרד בבית-סוהר דמון וממילא לא היה צורך בדיכוי.

4066. העדר חלק מן המסמכים הנוגעים לעיסקה

עם "אוטו קרם" /ליילנד/

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר המשטרה ביום כ"ב באב תשל"ה (30 ביולי 1975):

ביום 1 בינואר 1975 השיב שר המשטרה לשאלתה שלי מט' 2332 בדבר היעלמות מסמכים הקשורים בעיסקת-הענק של ממשלת ישראל עם חברת "ליילנד", הכרוכה ברכישת משאיות ואוטובוסים ב-100 מיליון לירות מן החברה האנגלית. בתשובתו ציין השר כי "סביר להניח שהחומר שלא אותר מצוי במשרד כלשהו, אפשר אף מחוץ למשרד התחבורה שבו נעשה המאמץ העיקרי לאתר".

נאי בתל-אביב זה שנים רבות ונראה כי באמצעות מתבצעות מכירות של תוצרת חקלאית בכמויות גדולות. למוטב ההערכה מועסקים ה"רמפיסטים" כיום על-ידי סיטונאים שונים מרצון, וחלקם אף מועסקים כעובדים, או שהם שותפים בלתי-רשמיים של הסוחרים הסיטונאיים.

2. עניין ה"רמפיסטים" הוא עניין של שיטה מסחרית-כלכלית החורג מתחום פעילויות המשטרה או סמ-כוותיה. מכל מקום, בדו"ח ועדת-חזני משנת 1967, שנאמר בו כי "הוועדה ממליצה לנהוג ב'רמפיסטים' ביד חזקה, בכל דרך שהחוק הקיים מאפשר; ואם אינו מספיק — לגקוט בדרך החקיקה, עד אשר יצליח להרחיקם סופית מהשוק. כן יש להפעיל סאנקציות נגד סיטונאי המרשה ל'רמפיסט' לזנות על הרמפה שליד חנותו" — לא נמצא דבר המחייב פעולה יזומה של המשטרה. ברור לגמרי שהבעיה היא או אדמיניסטרטיבית, כלומר סאנקציות נגד סיטונאים, או חקיקה מחודשת.

3. אין למשטרה ידיעות על מספרם של ה"רמפיסטים" בשוק הסיטונאי בתל-אביב.

4. לא זכורות במשטרה תלונות שנתקבלו בשנים האחרונות נגד ה"רמפיסטים". ייתכן שהוגשו תלונות על מעשים פליליים נגד אנשים שהם "רמפיסטים" מבלי שניתן לעובדת היותם "רמפיסטים" ציון מיוחד שיאפשר אבחנה.

5. ככל שתוגשנה תלונות על כל מעשה פלילי מצד ה"רמפיסטים", בין מגורמי השיווק ובין מאנשים בודדים — התלונות תסופנה, כמקובל.

4053. שאלת ההכרזות המעליבות שהונפו בעצרת

בכיכר מלכי ישראל

חבר-הכנסת י. שערי שאל את ראש הממשלה ביום ט"ו באב תשל"ה (23 ביולי 1975):

במאמרו "בין המצרים" ("דבר" 18 ביולי 1975) מוסר הסופר אהרן מגד, בין השאר, רשמים מההפגנה ועצרת העם "עם ישראל חי" שנערכה באותו שבוע בכיכר מלכי ישראל.

בין הסיסמאות שהונפו באותה עצרת, לפי המאמר הנ"ל, היו: "קיסינג'ר — הדם הגרמני שבעורקך ממשיך בהשמדת העם היהודי במולדתו", "הדיבוק הנאצי שבגוף קיסינג'ר דוחף אותו לחסל את מדינת היהודים", "אמ-ריקה היהודי — קיסינג'ר סוכן סובייטי".

אבקש לדעת :

1. האם אמנם הונפו בעצרת "עם ישראל חי" בכיכר מלכי ישראל (16 ביולי 1975) הסיסמאות הנ"ל ?

2. אם כן — האם פעל גורם שלטוני כל שהוא, על-ידי בקשה או זיכוי, שיכנוע, הרחקת סיסמאות מעליבות אלה, הפוגעות בשר החוץ האמריקאי, מקרב ההפגנה ?

3. אם מסיבות שונות לא נעשה דבר, האם יטיל ראש הממשלה על היועץ המשפטי לממשלה לבדוק אם אין כאן הוצאת דיבה והסתה שלוחת-רסן לגבי שר החוץ של ארץ ידידותית ?

4. אילו אמצעים תנקוט הממשלה כדי למנוע תופעות מבישות כאלה, הגורמות נזק רב למדינת ישראל בקרב דעת-הקהל ובקרב ידידיה בעולם ?

אקדמאי — מ' 25 ביולי 1975 (שהעתקו מצ"ב) מעלה תלונות חמורות נגד משטרת ישראל לגבי האירועים המבישים בנמל התעופה בן-גוריון ביום חמישי, 24 ביולי 1975 אחרי חצות. עיקרי התלונה הם:

1. סבלי נמל התעופה חטפו מידי גוסעי מטוס "טרנסאוויה" ומידי אנשי "איסטא" שסייעו בידיהם את מזודותיהם;
2. שוטרי משטרת ישראל, לרבות אנשי מג"ב, עמדו מגד ולא מנעו את חטיפת המזודות שהורדו על-ידי בעליהם מהמטוס, ולא הפריעו לסבלים להחזיר את המטען למטוס.

אבקש להשיב לי:

1. האם נכונות הטענות שצוינו בתלונה?
2. האם המשטרה אינה מחוייבת למנוע מעשי בריינות של חטיפת מטען מבעלי החוקים תוך שימוש בכוח ובאלימות?
3. האם במקרה זה, כאשר המטוס היה חכור על-ידי חברת "איסטא" וכאשר במסיבות העניין לא היתה כאן חובה של שימוש בשירותי נמל התעופה והיתה זו זכותם של חוכרי המטוס לפרקו בעצמם, לא היתה זו חובת המשטרה להתערב בעניין בצורה החלטית ולמנוע גזילת המטען, שהרי לא היתה כאן כל שאלה של סיכסוך עבודה, בהעדר זכות מוקנית לסבלי נמל התעופה לפרוק מטוס זה?

שר המשטרה ש. הלל:

- (1) הטענות המובאות בתלונה מדוייקות רק בחלקן.
- (2) בתאריך 24 ביולי 1975 בשעות הערב הכריזו סבלי נמל התעופה בן-גוריון על שביתה כללית ונמנעו מטעינת מזודות למטוסים ומפריקת מהם. הנהלת נמל התעופה החליטה שהמטוסים שהגיעו יישארו ברחבת החנייה, עם מטענם, וכי אותם גוסעים שירצו בכך, יוכלו לפרוק את מזודותיהם בעצמם. משהחלו סטודנטים חברי "איסטא" לפרוק מטוס שהיה חכור על-ידם הגיעו למקום כמה סבלים שובתים שטענו כי הנהלה מפרה את השביתה. הם סחבו את המזודות מידי אנשי "איסטא" במטרה להחזיר למטוס. בשלב זה הגיעו למקום אנשי משטרה שהפסיקו את העימות. מזודות שווהו על-ידי הבעלים נלקחו על-ידם, ואילו המזודות האחרות הוחזרו על-ידי הסבלים למטוס.

- (3) בנוכחות אנשי המשטרה לא נסחבו מזודות על-ידי סבלים מידי הסטודנטים.
- (4) המשטרה פתחה תיק פלילי ובמסגרתו נחקרו העבירות שבוצעו, לכאורה, על-ידי הסבלים.
- (5) אנשי המשטרה ביצעו את תפקידם כהלכה בכך שמשאגו לזירת האירוע מנעו את המשך התקרית ופתחו בחקירה.

4081. ביצוע פקודות המאמר שהוצאו נגד מר סמי דורון מנגבתיים

הכר הכנסת ת. זיאד שאל את שר המשטרה ביום כ"ח באב תשל"ה (5 באוגוסט 1975):

האזרח מוחמד קאמל וועבי, מכפר סולם שליד עפולה, פנה אלי והביא לדיעתי שהוא מכר בתאריך 17 באוקטובר 1974 את מכוניתו למר סמי דורון מנגבתיים בסכום של 38,000 לירות וקיבל בתמורה שלושה שקים שמועד

כיוון שחלף כבר פרק זמן ניכר מאז, אבקש את כבודו להשיב לי:

1. האם בינתיים איתרה המשטרה את המסמכים?
2. אם כן — היכן?
3. אם לא — האם נמשכת הבדיקה היכן נמצאים מסמכים ממסלתיים אלה, הנוגעים לכספי ציבור בסכומי ענק?
4. אם לא — מדוע?
5. מתי נודע לראשונה על היעלמות המסמכים?
6. כיצד נודע דבר היעלמותם?
7. בידי מי היו המסמכים לאחרונה בטרם נעלמו?
8. מה היא כמות המסמכים שנעלמו?

שר המשטרה ש. הלל:

1, 2, 3. לא.

4. הן מכיוון שנסיונות איתור החומר מוצו בזמנם והן מכיוון שכאמור לעיל החומר החסר שוחזר.

5, 6. במהלך החקירה שנערכה בשנת 1972.

7. אני מפנה את השואל הנכבד לסעיף (ג) בתשרי בתי לשאלתה מס' 2332 שלו, דהיינו: "נוכח העובדה שחלפו שנים מספר מאז חתימת העיסקה ומאחר שהחומר עבר כמה בדיקות ובגיקורות משרדי ממשלה שונים, לרבות משרד מבקר המדינה — סביר להניח שהחומר שלא אותר מצוי במשרד כלשהו, אפשר אף מחוץ למשרד התחבורה, שבו נעשה המאמץ העיקרי לאתר".

8. המדובר בתחשיבים שהגישה חברת "אוטוקרס" למשרד התחבורה וכן חוות הדעת של כלכלני משרד התחבורה, שהתבססו על תחשיבים אלה. כמות המסמכים אינה ידועה.

היו"ר י. דרניצקי (יוריו):

שאלה נוספת לחבר הכנסת שמואל תמיר.

שמואל תמיר (הליכוד):

האם ברור לכבוד השר שיש לפגינו מקרה של נסיון לחבל בתקירה או מקרה של רשלנות המורה, ובשניהם מישוה היה צריך להיות מועמד לדין משמעתי, לפחות?

שר המשטרה ש. הלל:

אני רוצה להפנות את השואל הנכבד לפיסקה נוספת בתשובתי מ' 1 בינואר 1975, המדגישה כי הערכת המשטרה היתה שלא נגרם בסופו של עניין נזק, מאחר שהחומר שוחזר — ואני מצטט: "לפי הערכת המשטרה, עבודת השיחזור שנעשתה מילאה את מקום המסמכים החסרים, ולא נודעת לעובדת העדרם של המסמכים המקוריים כל פגיעה במהלך החקירה".

שמואל תמיר (הליכוד):

נגיבה נשארת נגיבה.

היו"ר י. דרניצקי (יוריו):

חבר הכנסת תמיר, אתה מיצית את השאלה הנוספת שלך.

4067. מניעת מטען מבעלי על-ידי הסבלים

בנמל התעופה בן-גוריון

הכר הכנסת י. פלומין שאל את שר המשטרה ביום כ"ב באב תשל"ה (30 ביולי 1975):

מכתב תלונה מ"איסטא" — איגוד הסטודנטים לתור

4. האם בדקה המשטרה את האפשרות שהיה זה מקרה רצח? אם כן — מה העלתה חקירת המשטרה?

שר-המשטרה ש. הלל:

(א) האסיר אניס תאברי נדון בתאריך 10 ביוני 1975 על-ידי בית משפט מחוזי בנצרת בתיק פלילי 77/75 לחמש שנות מאסר באשמת אונס, החל מ-12 במאי 1975. הנ"ל ריצה מאסרו בבית-הסוהר דמון.

(ב) בתאריך 18 ביולי 1975 ביקרו אצל הנ"ל הוריו ובעת ראיון עם המנהל הודיע להם על היענותו לבקשתם להעברתו.

(ג) באותו יום, בשעה 14:30, נמצא הנ"ל בתאו תלוי על הסוגר העליון. האסיר היה אותה עת לבדו בתא הנעול מאחר שהותפן לתא היה עוסק בעבודת נקיון בשטח בית-הסוהר.

(ד) מרגע הימצאו של האסיר ועד להעברתו לחדר המיון של בית-החולים רמב"ם נעשו נסיונות להשיב את רוחו על-ידי הנשמה מלאכותית.

(ה) הנסיונות עלו בתוהו ומותו נקבע על-ידי ד"ר פרסון מבית-החולים.

(ו) בשעה 16:20 נמסרה הודעה למשפחתו באמצע עות משטרת נצרת.

(ז) המשטרה פתחה בחקירה.

4083. ידיעה בדבר נסיקת אשתו של שר הדתות

לזינבה בעת המשבר בכנס של טיבור ריונבאום

חברה-הכנסת ב. מואב שאל את שר המשטרה ביום כ"ח באב תשל"ה (5 באוגוסט 1975):

בתשובה לשאלתה מס' 3517 בעניין חקירת המשטרה בתלונה שהוגשה על-ידי עורך-דין תל-אביבי לבדיקת הקשר בין נסיקת אשתו של שר הדתות לזינבה ופקודות בבנק של טיבור ריונבאום, לא התייחס השר לשאלה בדבר חקירת המידע שנמסר. בתשובה לשאלה נוספת אמר שר המשטרה: "לא בדקתי אם המידע הזה היה נכון או לא. אם השואל הנכבד מבקש שנבדוק זאת — אפשר כמובן לבדוק".

אני מבקש איפוא להשיב לי על השאלה הנוספת ששאלתי את השר: "האם המידע הוא נכון והאם המשטרה פתחה בחקירה בעקבות המידע שנמסר" ומה הן תוצאות החקירה?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. השימוש שעשה חברה-הכנסת בועז מואב בציטוט שלי בתשובתי לשאלה נוספת שלו לשאלתה מס' 3517 הוא תלוש מהקשרו ויש בו כדי להטעות. חבר הכנסת שאל בשאלה נוספת אם המידע שהופיע בעתון "מבט" הוא נכון. בתשובתי לשאלתו זו הבהרתי כי המידע שהופיע בעתון היה ששני חברי הכנסת יגישו שאילתה לשר הדתות, וכי אם הוא מבקש — אפשר לבדוק זאת, ברשותו של יושב-ראש הכנסת. ובכן, בדקתי ומצאתי ששאלתה כזו אמנם הוגשה, אך היא נפסלה על-ידי יושב-ראש הכנסת.

2. יכולתי בתשובתי דלעיל לצאת ידי חובה לגבי מה שהבטחתי, אך כדי לא להשאיר מקום לספקות או לאי-הבנות בנושא זה ברצוני להבהיר את ה"פרשה" המשמשת בסיס לשאלתות של חברה-הכנסת מואב.

הפרעון של האחרון ביניהם חל 30 בדצמבר 1974. השקים לא נפרעו מכיוון שלא היה להם כל כיסוי.

האזרח הנ"ל פנה לבית-המשפט, וזה הוציא כמה פקודות מעצר נגד מר דורון, אך המשטרה, משום-מה, לא הוציאתם לפועל ולא עצרה את מר דורון. רצוני לשאול:

1. האם דברים אלה נכונים?

2. מה הן הסיבות שמנעו או מונעות מהמשטרה לעצור את מר סמי דורון לפי פקודת בית-המשפט?

3. האם זה נכון שמר סמי דורון היה בעבר רס"ר במשטרה?

4. אם כן — האם קיים קשר בין עובדת היותו שוטר לשעבר ובין אי-ביצוע פקודת המעצר?

5. האם כבודו מוכן להורות על ביצוע פקודות המעצר כחוק?

שר-המשטרה ש. הלל:

(1) הטענה כי המשטרה לא הוציאה לפועל פקודות מאסר נגד החייב אינה מדויקת. מדובר בשתי פקודות מאסר, שהראשונה בהן הוצאה על-ידי בית-המשפט ביום 7 במארס 1975. לאחר שנתעוררו קשיים באיתורו של החייב, הוא נעצר ביום 14 בספטמבר 1975 והפקודות בוצעו.

(2) החייב שירת בעבר כאיש משטרה וסיים את שירותו בדרגת רב-שוטר. אין קשר בין שירותו של החייב בעבר במשטרה לבין היחס של המשטרה אל פקודות המאסר שהוצאו נגדו.

4082. חקירה בנסיבות מותו של האסיר אניס תאברי

חברה-הכנסת ת. זיאר שאל את שר המשטרה ביום כ"ח באב תשל"ה (5 באוגוסט 1975):

משפחתו של האסיר סאמי אניס תאברי מנצרת, שמת בבית-הסוהר דמון ביום 18 ביולי 1975, פנתה אלי והבי-אה לידיעתך:

א. באותו היום, 18 ביולי 1975, ביקרו הוריו של האסיר הנ"ל אצלו בבית-הסוהר. באותה הפגישה בכה האסיר וסיפר לבני משפחתו ששניים מהאסירים היה-דים היושבים באותו חדר מעצר מאיימים עליו וזוממים להרגו.

ב. בעקבות זאת לקחו ההורים את בנם אל מנהל בית-הסוהר, וגם הוא שמע את דבריו של האסיר. הוא הרגיעו והבטיח למלא את דרישתו ולהעבירו מיד לחדר אחר.

ג. ההורים עזבו את בנם לאחר הביקור בשעה 12 בצהריים.

ד. בשעה 18:30 באו שוטרים לבית ההורים בנצרת והודיעו להורים שבנם התאבד בתלייה.

הנני שואל:

1. האם דברים אלה נכונים?

2. האם מילאו שלטונות בית-הסוהר דמון את הבטחת המנהל להעביר מיד את האסיר הנ"ל לחדר אחר? אם לא — מדוע?

3. האם היה ניתוח שלאחר המוות ומה היתה קביעת הרופאים? האם מוכן כבודו להעביר לרשותי העתק מהדו"ח הרפואי?

## אבקש לדעת:

1. כמה כלבים מחזיקה כיום משטרת ישראל לצרכי עבודתה?
2. לאילו משימות משטריות מנוצלים הכלבים?
3. מה הן מסקנות המשטרה מנסיונה בעבודה באמצעות כלבים?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. למשטרת ישראל בעת הכנת תשובה זו כ-200 כלבים.

2. הכלבים מופעלים לסיוור, לשמירה ולמשימות מיוחדות, לגישוש, לגילוי סמים, לזיהוי, לגילוי חומרי נפץ, לגילוי גופות ולהדגמה.

נוסף לכך מופעלים כ-900 כלבי שמירה, שאינם שייכים למשטרה, בישובי-ספר ובמיתקנים שונים, בפיקוחו של משמר הגבול.

3. כדי להסיק מסקנות מהפעלת בעלי חיים בסיוע לעבודת המשטרה נערך במשטרה בשנת 1973 מחקר בנושא זה. מסקנות המחקר היו חיוביות; נמצא כי הפעלת סוגי הכלבים השונים היא חשובה ומועילה וכי הכלבים משמשים כלי-עזר יעיל בעבודת המשטרה. אני אישית מעודד ריבוי השימוש בכלבים.

4111; 4114. הליכי התביעה במשפטם של עובדי קצא"א באשקלון \*

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר המשטרה ביום י"ב באלול תשל"ה (19 באוגוסט 1975):  
בעקבות ה"עיסקה" המשפטית שנעשתה במשפטם של עובדי מחלקת הים בקו צינור הנפט אילת — אשקי לון בין התביעה לבין סניגורם של הנאשמים — אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם היה היועץ המשפטי לממשלת ישראל שותף להתיעצויות שהביאו את התביעה במשפט עובדי מחלקת הים לידי "עיסקה" זו?
2. מה היו הנימוקים שבאגרטל הציבורי שהנחו את התביעה בעשותה "עיסקה" משפטית זו?

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום י"ב באלול תשל"ה (19 באוגוסט 1975):

אבקש לדעת:

מה הניע את בא כוח המדינה להימנע מלהביא (בישיבת בית-המשפט באשקלון ביום 17 באוגוסט 1975) ראיות להוכחת האשמות שיוחסן לעובדים במחלקת הים של חברת קו צינור אילת — אשקלון, בעבירות של תקיפת שוטר בעת מילוי תפקידו, הכשלת שוטרים בעת מילוי תפקידם ומעשי רשלנות כדי סיכון חיי אדם?

שר-המשטרה ש. הלל:

(א) השאלות מס' 4111 מאת חבר-הכנסת עקיבא גוף ומס' 4114 מאת חבר-הכנסת ידידיה בארי הוגשו במקורן לשר המשפטים והוא הפנה אלי את השאלה השנייה בשאלתה מס' 4111 ואת השאלתה מס' 4114 (ב) מגמת התביעה במגעים שקיימו עם באי-כוח

סיפור המעשה נוגע לעורך-דין אשר בא והניח במשטרה קטע מעתון שפורסם חצי שנה קודם לכן. באותו עתון היה כתוב כי שני חברי כנסת עומדים לה- גיש שאלתה לשר הדתות.

באלמנטים אלה, אשר נתפרסמו בעתון כנושא לשאלתה אפשרית שחוגש בכנסת ואשר נפטלה על-ידי יושב-ראש הכנסת, איני מוצא בסיס לחקירה משטרית.

4096. קיום הנוהלים באשר להתראות עזיר עם עורך-דין

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום י' באלול תשל"ה (13 באוגוסט 1975):

ביום 6 ביולי 1975 פנה עורך-דין תל-אביבי אל כבודו בתלונה על קשיים אדמיניסטרטיביים שהושמו על דרכו בבקשו להתראות ביום 30 ביוני 1975 עם לקוחו שהיה עצור באשדוד. הדבר נתאפשר רק למחרת היום בזכות עמידה עקשנית של הפרקליט על קיום זכותו של העצור.

אבקש לדעת:

1. מה הם הנוהלים האדמיניסטרטיביים באשר להתראות עזיר עם עורך-דין?
2. האם מקפידה משטרת ישראל על קיום הנוהלים האמורים?

3. האם נבדקה התלונה דלעיל?

4. אם כן — מה העלתה הבדיקה?

5. אילו מסקנות הוסקו בעקבות המקרה, נושא התלונה?
6. כלום נכון כבוד השר לעיין בפישוט ההליכים הקשורים להתראות עזיר עם פרקליט?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. נוהלי התראות של עזירים עם עורכי-דין נקבעו בפקודת הקבע של המשטרה מס' 14.01.12 והם קובעים זכותו של העזיר להתראות עם עורך-דין בסייגים המפורטים בפקודה.

2. המשטרה מקפידה על קיום נוהלים אלה.

3. התלונה הנזכרת בשאלתה נבדקה ותשובה נשלחה ב-4 בספטמבר 1975 למתלונן.

4. הבדיקה העלתה כי לא הושמו קשיים בדרכו של עורך-דין וכי אנשי המשטרה עשו מאמצים לאפשר לו להיפגש עם לקוחו; בשל תקלה — אי מסירת הודעה טלפונית שהושארה לקצין האחראי — התקיימה הפגשה רק למחרת.

5. לפקידה האחראית לתקלה הוער על-ידי מפקדה: לא היה מקום למסקנות נוספות.

6. המשטרה מטפלת עתה בגיבושו של נוהל חדש בנושא זה; צפוי כי עבודה זו תסתיים בקרוב.

4109. שימוש בכלבים למשימות המשטרה

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום י"ב באלול תשל"ה (19 באוגוסט 1975):

אבקש את כבודו להשיב לי :

1. האם יש הוראה למנוע כניסתם של חברי הכנסת לשם ביקורת תנאי המעצר ?
2. אם יש הוראה כזו, ובהיותה נוגדת את סעיף 9(א) לחוק חסינות חבר הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, האם לאחר האירוע נשוא שאלתה זו נמסר למפקדי בית המעצר כי יש לאפשר כניסת חבר כנסת הבא לבית המעצר לבדוק את תנאיו ?
3. אם לא היתה הוראה המגבילה כניסת חבר כנסת, מה האמצעים שנקטו כנגד מי שבניגוד לחוק מנע כניסת חבר כנסת לבית המעצר לשם מילוי תפקידו ?

שר-המשטרה ש. הלל :

1. אין הוראה למנוע כניסתם של חברי כנסת לבתי-מעצר משטריים. עובדה היא שבשעות הבוקר של אותו יום ביקרו את העצורים שני חברי כנסת, ולפי ניהם שלושה עורכי-דין.
2. כניסתו של השואל הנכבד נמנעה בשל השעה המאוחרת — אחת-עשרה ורבע בלילה — שבה ביקש לראיין שיש-העשר עצורים. הצע לו לערוך את הביקור בשעות היום ושהדבר ייעשה בתיאום עם מפקד המוסמך להתיר ביקור.

3. היועץ המשפטי לממשלה לשעבר, מר מאיר שמגר, חיווה דעתו כי סעיף 9 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם תשי"א—1951, אינו קובע זכות כללית לחברי כנסת לבקר במקום שאינו "רשות הרבים". עוד קובעת חוות-הדעת כי (ואני מצטט) "המחוקק לא נתכוון להעניק לחברי הכנסת מעמד מבקר (מלשון ביקורת), הזכאי לבדוק פעולת פקידי ציבור בעת עבודתם בכל מקום הימצאם, אלא רק להעניק חופש תנועה, ודבר זה אינו כולל את הזכות להיות נוכח בכל משרד ומיתקן, לפי בחירתו, המנוהלים על-ידי המדינה ואשר לציבור אין גישה אליהם".

היועץ המשפטי לשעבר כולל בקאטגוריה זו של "מקום שאינו רשות הרבים" גם בתי-כלא ומיתקני כלי-אה משטריים. ואני מוסיף לצטט מתוך מה שנאמר באותה חוות-הדעת : "אין בסעיף 9 לחוק חסינות חברי הכנסת כדי להצביע על כוונה לאפשר לחבר כנסת כניסה למיתקן משטרי או למיתקן כליאה. הפגישה עם אסיר היא אישית, היינו אין הדבר מותנה ברשיון כניסה כללי לבית-הסוהר... אלא בבקשה אישית של האסיר וברשיון של מנהל בית-הסוהר".

ה'ר"י. דרניצקי (יוריו) :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת נוף.

עקיבא נוף (הליכוד) :

ראשית, חערה עובדתית: ההצעה שכבוד השר אמר שהוצעה לי — מעולם לא הוצעה לי, ולכן הוטעה השר על-ידי האינפורמציה שנמסרה לו על-ידי האיש במקום.

שאלה נוספת : עדיין אין אני מבין איך אפשר לפרש כך את הסעיף האומר כי פרט לנושאי בטחון לא תחול הגבלה על כניסה של חברי כנסת לכל מקום שבמדינה, ובוודאי לפקח על הרשות המבצעת, בזמן שהיא מבצעת, בשעות הלילה, בשעות שנערכות חקירות שהן לא תמיד

הנאשמים במשפט עובדי קצא"א היתה ליצור בסיס להבחנה בין שתי קבוצות נאשמים, באופן שניתן יהיה לבקש מבית-המשפט, במקרה של הרשעה, לגזור על הקבוצה שנשאה באחריות הישירה לנגיחת סירת המשטרה, קבוצת מאיישי הסירות הנוגחות בשעת הנגיחה, עונש הולם, שיהיה חמור יותר מן העונש שיתבקש לגבי הקבוצה השנייה, קבוצת השובתים שנותרה על החוף.

בשל תקלה מצערת נשתבשה פעילות התביעה ומחמת טעות לא הושגה המגמה האמורה ונוצר הרושם כי השיבוש היה תולדה של "עיסקה", שעה שלא היה אלא פרי טעות.

ה'ר"י. דרניצקי (יוריו) :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת נוף.

עקיבא נוף (הליכוד) :

האמת היא שהמצב כאן הוא מביך. כי למעשה השאלה הנוספת שלי מכוונת אל שר המשפטים. אבל מאחר ששר המשפטים העביר את זה לכבוד שר המשטרה צריך אני לשאול אותך את השאלה הזאת.

שר-המשטרה ש. הלל :

יש בכל זאת אחריות קולקטיבית. אנסה להתמודד עם זה.

עקיבא נוף (הליכוד) :

אחרי שהסתבר שהיתה טעות, האם לא היה הגיוני — בייחוד לאור ההתפתחות הטבעית שהגיעה בסופו של דבר עד למשפט פרץ — לתקן את הטעות על-ידי הגשת תביעה חדשה ?

שר-המשטרה ש. הלל :

אני יודע היטב שהעניין הובא לבחינתו ולשיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, שהוא בעל הסמכות העליונה בעניין זה. ואני רשאי לומר גם על דעת שר המשפטים שאין הוא שם את שיקול דעתו במקום שיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, ולכן גם אילו היה שר המשפטים כאן, כל מה שיכול היה למר הוא שאכן השאלה אם יש מקום להגשת ערעור הובאה לפני היועץ המשפטי לממשלה.

4164. מקרה מניעת ביקור של חבר כנסת

בבית-מעצר

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בתשרי תשל"ו (28 בספטמבר 1975) :

ביום 24 באוגוסט 1975, בשעה 23:15, הגעתי לבית המעצר באבו-רכיב וביקשתי לראות את תנאי מעצרם של עצירים אחדים שנעצרו יום קודם לכן במהלך הפגנה כנגד הנסיגה מסיני. ביקורי נעשה על-פי פנייה שהגיעה אלי ושלפיה מופעל על עצירים אלה לחץ באמצעות תנאי המעצר.

המפקד התורן, מפקח ששמו נקוב במכתב שצורף, כנדרש על-ידי תקנון הכנסת, סירב לאפשר כניסתי למקום. לדבריו, שוחח על כך עם מפקד בית-המעצר, רב-פקד ששמו נקוב במכתב שצורף, והוא אשר נתן את ההוראה למנוע כניסתי. ביקשתי לשוחח טלפונית עם משרד בית-המעצר, אך המפקח סירב לאפשר לי קיום שיחה זו ממשרדו.

זה. הרצח וההתאבדות אירעו, כידוע, ב־2 בספטמבר 1975.

4. במשטרה מתקבלות תלונות רבות הקשורות לסיכסוכים משפחתיים ושבההלכם אף מושמעים אימים. לא ניתן לצפות או להתנבא, ובוודאי אין בידי המשטרה מכשירים לבדוק אילו אלמנטים יגלוש לאלומות. פעולת המשטרה נעשית על-פי שיקולים ענייניים בהתאם לנסיבות כל מקרה. כל תלונה על איום נשקלת לגופה, ובמקרים שבהם מופעלת במהלך הסיכסוך אלימות נשקלת האפשרות להביא את הפוגע לדין. אולם ברצוני להבהיר כי הבעיה אינה מתמקדת בטיפול משטרי אלא במדיניות שיקומית של כל המוסדות אשר המשטרה מגישה להם את מלוא הסיוע. אין להעלות על הדעת כי כל אותם נושאים של סיכסוכים משפחתיים, לעתים סכסוכים טראגיים כמו הסכסוך הזה, סיכסוכים בעלי רקעים שונים ומגוונים, יכולים לבוא לידי פתרון בטיפול משטרי או שיפוטי בלבד. גם הענישה החמורה ביותר אינה יכולה למנוע טראגדיות מסוג זה שפורט בשאל-תה ושנקורן בעיוותי רוח אנוש. זוהי בעיה שיקומית שהחברה ומוסדותיה חייבים להעניק לה את מלוא תשומת-הלב. במגמה למצוא פתרונות הולמים בטיפול באג-שים אלו.

4166. נתונים על מעשי אונס

חבר-הכנסת נ. פת שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בתשרי תשל"ו (28 בספטמבר 1975):

אבקש להשיב לי:

1. כמה מקרי אונס נרשמו בשנה האחרונה בישראל?

2. כמה מקרי אונס נרשמו בתקופה המקבילה שנה קודם לכן?

3. מה הוא אחוז הגאנסות שהן תיירות?

4. האם מוכיחים מקרי האונס על שיטתיות או נסיבות דומות?

5. אם כן — האם יש בידי המשטרה לעשות למען הפחתת מקרים אלה?

6. אם יש עלייה במספר מקרי האונס — מה הן הסיבות לעלייה זו?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. בשנת 1975, עד סוף חודש ספטמבר, נרשמו 120 תלונות על אינוס בכוח או באימים, ו־187 מקרים אחרים של אינוס או בעילה שלא כחוק.

2. בתקופה המקבילה אשתקד נרשמו 128 תלונות על אינוס בכוח או באימים, ו־174 מקרים של אינוס או בעילה שלא כחוק.

3. אין במשטרה רישום על מעמדן של הנשים קרבנות העבירה בארץ; התלונות נרשמות לפי הכתובת בארץ.

4. לא אובחנה שיטה מסוימת אחת בביצוע מקרי האינוס, והם נפרשים על פני מיגוון רחב של נסיבות.

4167. חקירה כעניין גניבת שאלוני כתינות

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר המשטרה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ו (28 בספטמבר 1975):

נעימות. אינני רואה איך אפשר למנוע זאת מחברי כנ-סת, ואני מתפלל שהשר אמר את זה מעל הדוכן. צריך יהיה כנראה להביא תיקון מפורש לחוק.

שר-המשטרה ש. הלל:

אתה בוודאי זכאי להביא תיקון. אבל אתה ציטטת מתוך הזכרון, ואני מניח שמתוך כך לא היה כאן דיוק מופלג.

השאלה הזאת עצמה, ממש השאלה הזאת, הוצגה ליועץ המשפטי לממשלה, והוא קבע בעניין זה הנחיות ברורות שהובאו באותו מועד, גם לפני יושב-ראש הכנ-סת, אני משער שגם לפני הסגנים ליושב-ראש הכנסת. אינני יודע. אגב, בעקבותיה הוסקו כמה דברים שצריך היה לקבוע לגבי רחבת הכנסת וכו'. וכל מה שאני יכול לעשות וחייב לעשות הוא להסתמך בעניין זה על חוות-דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, שכל זמן שאין חקיקה אחרת או אין פסיקה אחרת — היא שצריכה להתוות אותה.

באשר להערה על כך שההצעה לא הוצעה לחבר הכנסת הנכבד — אם אמנם זה כך, אני מצטער. אבדוק את הדבר.

4165. פעולות המשטרה למניעת אלימות בסיכסוכים משפחתיים

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בתשרי תשל"ו (28 בספטמבר 1975):

בתאריך 2 בספטמבר 1975, בשעות הערב, בבני-ברק, רצח אדם בסכין את גרושתו ואת בנותיו והתאבד. לטענתם של שכני הנרצחות, הוסבה בעבר שימת-לבה של משטרת ישראל, ל"ביקורי טרור" קולניים של הרוצח בבית גרושתו ולאומיו לשים קץ לחייה, אך המשטרה לא נקטה אצבע.

אבקש לדעת:

1. האם סיפור המעשה נכון?

2. אם כן — מדוע לא נקטה משטרת ישראל צע-דים כדי לקדם את פני הרעה?

3. אם לא — אילו צעדים נקטה המשטרה כשהובאו לידיעתה ביקוריו ואימויו של הרוצח בבית הנרצחות, לפני הרצח?

4. מה היא מדיניות המשטרה כשבא לידיעתה דבר סיכסוך משפחתי הטומן בחובו סכנה למעשי אלימות?

שר-המשטרה ש. הלל:

1—2. במשטרה נתקבלו שלוש תלונות של המנוחה: (א) בספטמבר 1974 התלוננה על מעקב מצד בעלה לשעבר ועל אימים וביקשה להזהירו; האיש אותר והוזהר כמבוקש; (ב) בדצמבר 1974 התלוננה על הטר-דה וביקורים בביתה שלא בתאריכים ובזמנים שנקבעו לכך על-ידי בית-המשפט וביקשה להזהירו שיקיים ביקוריו רק בתכיפות שנקבעה בצו; האיש הוזהר; (ג) בפברואר 1975 הוועקה המשטרה בגלל ריב קולני בין השניים; שני הצדדים הובאו למשטרה ונחקרו. האשה האשימה את הגבר בהטרדה ובאימים, ואילו הוא הא-שימה בהזנחת כנותיו ובניהול אורח חיים כלתי הולם. לבקשת האשה הוזהר האיש.

3. מאז פברואר 1975 לא נתקבלה כל תלונה כעניין

דו"תו של אדם. במקרה שהובא בשאלתה התאבד האסיר בהיותו בחדר השירותים, עניין שיש בו להוסיף קושי על הפיקות.

#### 4205. אמצעי קשר לשוטרים בתפקידי שמירה

חבריה הכנסת מ. שחל שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בתשרי תשל"ו (28 בספטמבר 1975):

ביתו של שגריר בריטניה בישראל, הנמצא בסימטת המעלות ברמת-גן, נשמר מדי לילה על-ידי שוטרי השוטרי מצוייד בכלי נשק אך חסר אמצעי קשר כל שהוא. אירוע ליל ה-11 באוגוסט ידגים את תוצאתו של העדר אמצעי קשר:

השוטר אשר שמר בלילה זה הבחין בסביבות השעה ארבע לפנות בוקר באדם שניסה לפרוץ מכונית. בהתקרבו מצא את האדם בעוד הוא מחזיק בידיו את חלון המכונית הפרוץ. השוטרי נאלץ לשחרר את האדם שתפס בעת שביצע עבירה משום שלא היה בידי אמצעי להזעיק את המשטרה ואסור היה לו לעזוב את המקום.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

א. מה ערך יש לשמירה של שוטרי יחיד אם אינו יכול להזעיק עזרה?

ב. מדוע לא מצוייד השוטרי במקום במכשיר קשר?

ג. האם יש בדעת השר לשפר את המצב וכיצד?

#### שר-המשטרה ש. הלל:

א. קיימת אפשרות מעשית להתקשר מהמקום באמצעות טלפון משטרי המצוי בקרבת מקום וכן משני טלפונים אחרים בסביבה. הזקפים מתודרכים לאפשר יית אלה.

ב-ג. הבטחת מכשיר קשר לכל מכונית ושוטר היא שאלה שאנו מתמודדים עמה בשל בעיות תקציביות המורות, והיא רחוקה ידינו מפתרון. המשטרה נאלצת לנקוט דרך של סדרי עדיפויות וכאשר יתאפשר הדבר יצוייד הזקף במכשיר קשר.

#### 4247. הליכים משפטיים נגד אנשי משטרה החשודים בקבלת טובות-הנאה מ"אגד"

חבריה הכנסת מ. כהן שאל את שר המשטרה ביום ז' בחשוון תשל"ו (12 באוקטובר 1975):

בעקבות חקירת המעילה במחלקת הביטוח של "אגד" בחיפה נחקרו אנשי משטרה בעלי דרגות שונות בדבר קבלת טובות-הנאה מאת "אגד". כפי שהתפרסם בעתונות הושעו כמה מאנשי המשטרה מתפקידם במשטרת התנועה בחיפה עד לסיום חקירתם. אבקשך להשיב לשאלותי הבאות:

1. כמה אנשי משטרה נחקרו בעניין קבלת טובות-הנאה מאת "אגד", מחלקת הביטוח, וכמה הושעו מתפקידם?

2. האם יועמדו אנשים אלה לדין?

3. האם נכונה אותה ידיעה שאותו קצין משטרה הממונה על משטרת התנועה בחיפה ואשר פקודיו נחקרו מומלץ להעלאה בדרגה?

#### שר-המשטרה ש. הלל:

1. נחקרו ארבעה-עשר אנשי משטרה, קיימות ראיות לכאורה נגד עשרה מהחשודים.

ב"הארץ" מיום 10 בספטמבר 1975 התפרסמה ידיעה שלפיה נגנבים זה שנים ממזכירות החוג לכלכלה באוניברסיטה העברית בירושלים שאלוני הבחינות קודם הבחינה. השאלונים נמכרו במאות לירות והיתה סכנה כי אדם יסיים אוניברסיטה ויקבל תאריה בעקבות קניית שאלונים גנבים.

על-פי הידיעה נמסרה תלונה למשטרה.

אבקש להשיב לי:

1. האם הגיעה תלונה כזאת לידי המשטרה?

2. האם נפתחה חקירה?

3. האם הוגשו כתבי-אישום נגד אנשים כל שהם?

#### שר-המשטרה ש. הלל:

1. למשטרת מרחב ירושלים נמסרה תלונה אחת בדבר גניבת שאלוני בחינות. התלונה נמסרה במחצית שנה זו בעקבות הודעה טלפונית אנונימית שנתקבלה באוניברסיטה.

2. עם קבלת התלונה נפתח במשטרת מרחב ירושלים תיק פלילי והוחל בחקירה.

3. החקירה טרם נסתיימה ועל כן לא הוגשו כתבי-אישום. בתום החקירה ובהתאם לחומר הראיות שייאסף ייקבע אם יובא חשוד כלשהו לדין.

#### 4204. נסיבות התאבדותו של העציר משה חיים

חבריה הכנסת א. הרליץ שאלה את שר המשטרה ביום כ"ג בתשרי תשל"ו (28 בספטמבר 1975):

בעתונות נמסר כי העציר משה חיים, בן 23, תלה עצמו בבית-המעצר באבו-כביר שבתל-אביב.

אודה לכבודו אם ידעני:

1. בשל מה נעצר משה חיים?

2. האם היה עצור קודם לכן, בשל מה והאם נשפט אי-פעם?

3. איזו הגנה משפטית ניתנה לנ"ל?

4. מה הסידורים שבדעת משרדו לעשות למניעת מעשי התאבדות בבתי-מעצר?

5. מתי יוחלף בית-המעצר באבו-כביר, שמצבו קשה ביותר, בבית-מעצר אחר באזור תל-אביב?

#### שר-המשטרה ש. הלל:

1. משה חיים ז"ל נעצר ביום 16 בספטמבר 1975, נחשד כי פרץ לדירה וגנב רכוש בערך רב.

2. המנוח נעצר פעמים מספר באשמות גניבה, הסגת גבול פלילית, החזקת סמים וגרימת נזק. בחלק מהמקרים הובא לדין, הורשע ונדון.

3. הוא היה מיוצג בבית-המשפט על-ידי עורכת-דין.

4-5. בעיית בתי-המעצר המשטריים כרוכה בשאלות תקציביות כבדות וחמורות וכבר הדגשתי פעמים אין ספור, גם מעל במת הכנסת, כי יש בתי-מעצר רבים שאין בהם תנאים הולמים להחזקת עצירים, ולצער, אבו-כביר אינו נמנה עם הגרועים שבהם.

לעצם העניין, אנו עושים כמיטב יכולתנו כדי לאפשר לשומרים פיקוח על הנעשה כתאי המעצר, אולם אודה ואתודה שאין דרך למנוע באורח טוטאלי התאב-

העבירה; בדרך כלל היתה המגמה להתנגד לשיחורור כל החשודים בערובה, בין השאר כדי לצמצם את המקרים של הפרות החוק בזמן שהנושא שילהב את היצרים. בחלק מהדיונים הציע בית המשפט, ביזמתו, לשחרר את החשודים בערובה תמורת התחייבות החשודים לא לבצע עבירות דומות.

2. טענות התובע לעניין חומרת העונש היו זהות בכל המקרים. נתבקש עונש מאסר בפועל ועונש מרתיע של מאסר על תנאי.

3. לא נמצאה אפליה בפעולותיהם של התובעים ולפיכך לא היה צורך לנקוט צעדים למניעתה.

4249. אזהרת משתתפים בטיולים כערבה ובנגב מפני פגעי טבע

חברי הכנסת ע. נוף שאל את שר המשטרה ביום ז' בחשוון תשל"ו (12 באוקטובר 1975):

בעקבות האסון בנחל-דרגות אבקש את כבודו להשיב לי:

אילו אמצעים נוקט משרד המשטרה כדי לנסות ולמנוע הישנות אסונות בשל פגעי טבע צפויים לגבי מטיילים בנגב ובערבה?

שר המשטרה ש. הלל:

הטיפול בטיולים באזור נחל-דרגות שבו אירע האסון וכן ברוב אזורי הערבה והנגב אינו באחריות המשטרה אלא באחריות וצה"ל.

באותם האזורים שבהם מטפלת המשטרה בטיולים היא תכלול באישורים לטיולים תנאים שיצמצמו ככל האפשר את מידת הסיכונים למקרים בדומה למה שאירע בנחל-דרגות.

יחידת המשטרה המטפלת ברישוי טיולים עומדת בקשר עם השירות המטאורולוגי בכל הקשור לתופעות טבע חריגות, במגמה להביא לידיעת המטיילים לפני צאתם לטיול או בהיותם בשטח.

חירי י. דרניצקי (יודין):

חברי הכנסת, הישיבה הבאה של הכנסת תפתח מחר בשעה ארבע אחרי-הצהריים. ישיבה זו נעולה.

2. התיק הפלילי הועבר ליועץ המשפטי לממשלה לצורך הכרעה בדבר העמדת החשודים לדיון.

3. הקצין שהיה ממונה על אנשי המשטרה החשודים הועבר לתפקיד אחר עוד בטרם נתגלתה הפרשה שבמהלכה הועלו ההאשמות נגד אנשי המשטרה וללא קשר לפרשה זו. לא הוגשה המלצה להעלותו בדרגה. אם תוגש המלצה כזאת תישקל, כמקובל.

4248. טענות התביעה מטעם המשטרה במשפטם של חשודים בהפרת החוק על-ידי השתתפותם בהפגנות חברי-הכנסת א. אפרת שאל את שר המשטרה ביום ז' בחשוון תשל"ו (12 באוקטובר 1975):

כידוע, ההפגנות שהתקיימו בעת הדיונים על ההסדר המדיני עם מצרים גררו אחריהן מעצרים ומשפטים. במהלך המשפטים התבלטו עמדות של איפה ואיפה מצד התביעה המשטרית כלפי העצורים חברי קיבוץ הראל, שהואשמו בליכוד קירות והערמת תלי חול, לעומת התביעה כלפי העצורים של צעירי "חירות" ו"גוש אמונים" שנאשמו במעשי אלימות כלפי המשטרה ובפריצה לביתו של סגן ראש הממשלה ושר החוץ.

הופעת התובע של המשטרה עשתה רושם של הקשה ברוורה כלפי חברי קיבוץ הראל, גם בהתנגדות למתן אפשרות של שיחורור בערבות וגם בתביעה לחומרת הענישה.

הנני מבקש לדעת:

1. האם מוכן שר המשטרה לבדוק את התנהגות התובע של המשטרה בבקשת העצורים לשיחורור בערבות?

2. האם מוכן השר לבדוק את נימוקי התובע של משטרת ישראל לחומרת העונש במקרה של חברי קיבוץ הראל לעומת עצורי "גוש אמונים"?

3. האם מוכן השר למסור לכנסת אם ננקטו אמצעים במשטרה למניעת אפליה מסוג זה כלפי קבוצות מפגנים בעלי צביון חברתי ומדיני שונה?

שר המשטרה ש. הלל:

1. בעת שמיעת הבקשות להארכת המעצר כיוון התובע המשטרתי את טענותיו בבית-המשפט לחומרת

הישיבה ננעלה בשעה 19:26.